СРПСКО КОЛО

● ЛИСТ *САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА* ● ПИСАН *ИЈЕКАВСКИМ* ИЗГОВОРОМ ● ГОДИНА III ● БРОЈ 32 ● ЈУЛ 2018. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ГРАДОНАЧЕЛНИК ВАЉЕВА

ДР СЛОБОДАН ГВОЗДЕНОВИЋ

Будућност ће показати да је најисплативије улагати у Ваљево

ГРАДОНАЧЕЛНИК НОВОГ САДА

МИЛОШ ВУЧЕВИЋ

Нећемо стати у рјешавању стамбених проблема избјегличких породица

МИОДРАГ ЛИНТА ДИСКУТОВАО О ПРИЈЕДЛОГУ ЗАКОНА О РАТНИМ МЕМОРИЈАЛИМА

Србија треба да обиљежи и попише сва мјеста страдања Срба на простору бивше НДХ

» НЕ СМИЈУ БИТИ ЗАБОРАВЉЕНИ: Само у Гаравицама код Бихаћа страдало је 12.000 Срба

СТАЗАМА МУЧЕНИКА

Ако те заборавим Јадовно моје, нека мене јад не заборави!

ПЕТРОВДАНСКИ ПОМЕН

Сјећање на страдале Србе у средњем Подрињу

НОВИ ФЕЉТОН СРПСКОГ КОЛА

САВА МРКАЉ – Симбол културе Срба у Хрватској

» ПИШЕ: ПРОФ. ДР ДУШАН ИВАНИЋ

7. ЈУЛ 1941. ЖИКИЦА ЈОВАНОВИЋ УБИО ЈЕ ЖАНДАРМЕ БОГДАНА ЛОНЧАРА И МИЛЕНКА БРАКОВИЋА

ДАН КАД ЈЕ СРБИН УБИО СРБИНА КОМУНИСТИ СУ НАМ НАМЕТНУЛИ КАО ДАН УСТАНКА СРБИЈЕ

УВОДНИК

» Пише: *Трифко Ћоровић*

Будимо оно што јесмо

Није претјерано рећи да је лист *Српско коло* најтиражнији лист на планети штампан ћирилицом и писан на ијекавском изговору, што са поносом истичемо на насловној страни. Тим поводом недавно се јавио један уважени професор београдског Филолошког факултета замјерајући нам што у поднаслову листа *Српско коло* наглашавамо „писан ијекавским изговором". Његова примједба је да би на том мјесту требало да стоји само описна одредница листа, а да техничке детаље није потребно истицати на насловној страни. Занатски, професор је, без икакве сумње, потпуно у праву. Међутим, мисија *Српског кола* није само да буде пуко информативно гласило него прије свега жеља да се сачува и језички идентитет Срба западно од Дунава и Дрине. Зато је од првог броја намјера издавача била очигледна, а то је да сваки читалац који овај лист узме у руке у пракси временом се потпуно саживи са чињеницом да је ијекавски у српском језику потпуно равноправан са екавским.

Боравећи годинама у Србији многи су се од ијекавског изговора одвикли, а у анализи једног дневног листа у Републици Српској примјећено је да многи студенти са тог простора који заврше студије у Србији по повратку у родна мјеста настављају да причају екавски. Као разлог наводи се помодарство или додворавање. Ијекавски је тако дошао у опасност да у колективној свијести не буде доживљен као дио српског језика. Такву судбину је много раније доживио икавски изговор, који је такође био један од изговора српског језика, али који стандардизацијом никад није прихваћен. Недавно је један од наших најперспективнијих историчара др Милан Гулић, иначе рођен у Бенковцу у коме је живио до своје десете године, на друштвеним мрежама добио поруку увриједљиве садржине у коме се тражи прогон не само његов него и свих оних који се нису прилагодили екавском изговору, а живе у Србији.

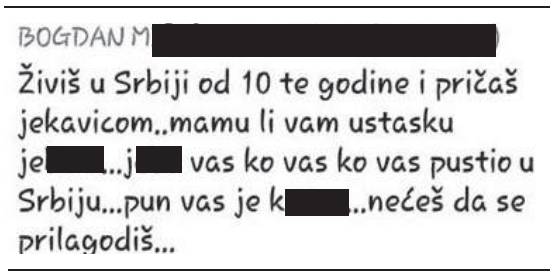

Сви ми који смо усљед ратних дешавања свој нови дом пронашли у Србији, имали смо прилику да се увјеримо колико је ијекавски изговор угрожен. Тешко да неко није имао ниједно лоше искуство у Србији јер је проговорио језиком својих предака или затражио „крух наш насушни". Слична је ствар и са ћирилицом која је по Уставу службено писмо, али је у пракси користи тек око 20% људи. Недавно је најављено да ће Влада Србије формирати савјет за српски језик чији ће посао бити да брине о поштовању службене и јавне употребе ћириличног писма. Према овом приједлогу, предвиђене су и новчане казне и то за институције до 100.000 динара, а за предузећа које латиницом испишу назив робе и услуга, упутство за употребу, декларацију или гарантни лист, предвиђене су казне и до милион динара. У приземне расправе са нашом браћом у Србији не треба се упуштати, а ћирилицу и ијекавски изговор дужни смо да бранимо тако што ћемо их користити.

СРПСКО КОЛО

Оснивач и издавач: ***Савез Срба из региона***
Главни и одговорни уредник: **Трифко Ћоровић**
Лектор: **Сања Вуковић**
Веб администратор: **Милисав Шапић**
Редакција: **Весна Вуковић, Жељко Ћекић, Сњежана Станишић и Јелена Рокнић**
Сарадници: **Боро Ркман (Хрватска), Ратко Бубало, Шпиро Лазиница (правни савјети)**
Адреса: **Краљице Марије 47, Београд**
Дописништво: **Булевар ослобођења 26, Нови Сад**
Мејл: **srpskokolo@ssr. org. rs**
Телефон: **011/3820-250, 021/6613 600**
Сајт: **www. ssr. org. rs**
Тираж: **31. 000 примјерака**
Дизајн и прелом: **Студио *Хум*, Барајево**
Штампа: **Штампарија *Графопродукт,*** Нови Сад
Лист излази посљедњег дана у мјесецу.
Рукописи и фотографије се не враћају.
ISSN 2466-3476

Штампање Српског кола помогли су:
Министарство културе и информисања Републике Србије,
Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону,
Град Нови Сад, Град Крагујевац, Град Ваљево и Град Сомбор

КОНАЧНУ ОДЛУКУ ДОНОСИ ВАНПРЕТРЕСНО ВИЈЕЋЕ ЖУПАНИЈСКОГ СУДА

КАПЕТАН ДРАГАН ПОДНИО МОЛБУ ЗА УСЛОВНИ ОТПУСТ

Драган Васиљковић, познатији као Капетан Драган, поднио је Жупанијском суду у Сплиту молбу за условни отпуст за издржавање казне затвора од 13 и по година пошто је у притвору, који му се урачунава у казну, провео више од 12 година.

Београдски адвокат Драган Палибрк рекао је Танјугу да је обишао Васиљковића у притвору и да му је том приликом рекао да је молбу за условни отпуст суду поднио преко својих хрватских адвоката.

Васиљковић очекује да се о његовој молби одлучи до почетка септембра, рекао је Палибрк.

О условном отпусту одлучиваће ванпретресно вијеће Жупанијског суда.

Васиљковић је почетком јула правоснажно осуђен на 13 и по година затвора због ратних злочина над цивилима и ратним заробљеницима у Хрватској.

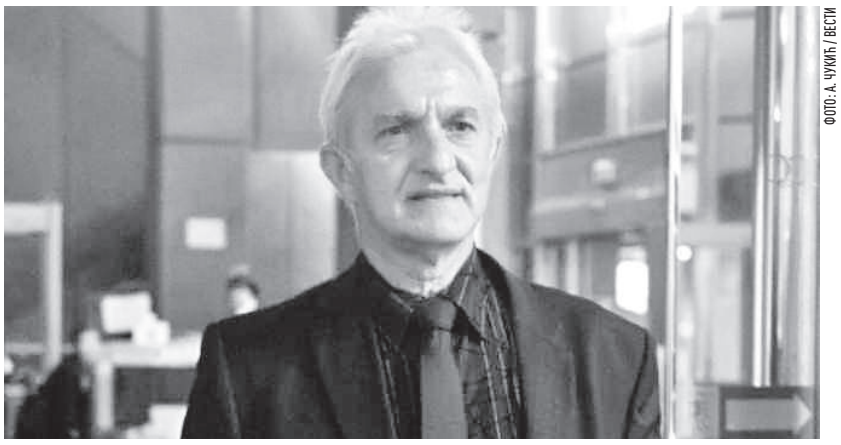

ФОТО: А. ЧУКИЋ / ВЕСТИ

Правила условног отпуста кажу да окривљени има право да тражи превремено пуштање на слободу након што у затвору издржи две трећине казне.

О испуњености других законских услова, који се тичу владања окривљеног, одлучује суд.

Васиљковић је 19. јануара 2006. године по потерници Хрватске ухапшен у Аустралији, која га је Хрватској изручила 2015. године.

Првостепеном пресудом био је осуђен на 15 година затвора, али му је у јулу Врховни суд Хрватске смањио казну за годину и по дана.

Васиљковић је осуђен због ратног злочина у книнској тврђави и при нападу на Глину, док је због недостатка доказа на сплитском суду ослобођен оптужбе да је наредио убиство двојице непознатих заробљених хрватских војника у фебруару 1993. у Брушкој крај Бенковца. Капетан Драган, који има и српско и аустралијско држављанство, ухапшен је у Аустралији гдје је живио под лажним именом и био тренер голфа, а Хрватској је изручен у мају 2015. године. **ТАНЈУГ**

МИОДРАГ ЛИНТА ДРУГИ ПУТ ПОСЈЕТИО ИЗБЈЕГЛИЧКЕ ПОРОДИЦЕ У КОЛЕКТИВНОМ ЦЕНТРУ ВАРНА, КОД ШАПЦА

Породице у колективном центру Варна траже повољније рјешење за стамбено питање

Народни посланик Миодраг Линта са сарадницима посјетио је 6. јула 2018. године 10 избјегличких породица које дуги низ година живе у Колективном центру Варна у општини Шабац. Ово је друга посјета Линте избјегличким породицама у Колективном центру Варна у посљедњих годину и по дана. Претходни пут Линта је био у посјети 2. марта прошле године. У питању су сљедеће избјегличке породице: Дејановић, Станојевић, Лапчевић, Русић, Павков, Домазин, Драгић, Крајновић, Карађ и Бастајић.

ФОТО: М. ШАЛИЋ

Представници избјегличких породица упознали су Линту да нису задовољни са понуђеним стамбеним објектима од стране Комесаријата за избјеглице као начином рјешавања њиховог стамбеног питања. Стамбени објекти, према њиховом мишљењу, грађени су од веома лошег материјала и мале су површине, а цијена откупа је превисока. Поред тога, избјегличке породице незадовољне су односом појединих институција према њима и имају аргументе да није испоштован договор о начину рјешавања њиховог стамбеног питања.

Линта је рекао да ће разговарати са надлежним државним органима и учинити све што је у његовој моћи да се покуша пронаћи прихватљиво рјешење стамбеног питања за наведених 10 избјегличких породица.

Он је нагласио да ће то бити тешка борба али да неће одустати да им помогне докле год има и најмање шансе, као и да ће их информисати о разговорима на наведену тему. **РСК**

НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА У СЕЛУ АЛЕКСАНДРОВАЦ У ОПШТИНИ ЖАБАРИ

У дому избјегличке породице Јасминке Пуповац

Народни посланик Миодраг Линта посјетио је у петак 6. јула избјегличку породицу Јасминке Пуповац у селу Александровац у општини Жабари. У делегацији са Линтом био је и повјереник за избјеглице у општини Жабари Небојша Марковић.

Јасминка Пуповац упознала је Линту са чињеницом да је од Комесаријата за избјеглице за адаптацију старе куће добила грађевински материјал у вриједности 250.000 динара. Према њеном мишљењу, није било могуће да се реновира стара кућа јер се налази у веома лошем стању па су она и њен муж одлучили да са добијеним материјалом започну изградњу нове куће.

ФОТО: М. ШАЛИЋ

Јасминка Пуповац је рекли Линти да је од Комесаријата за избјеглице и Општине Жабари тражила више година да добије још један пакет грађевинског материјала за завршетак куће. Није у томе успјела јер је став Комесаријата за избјеглице био да свако ко је добио грађевински материјал у вриједности већој од 180.000 динара не може добити нови пакет док не буду ријешене избјегличке породице које нису добиле никакву помоћ. Породица Пуповац је у међувремену подигла два кредита да би завршила изградњу куће.

Кредите су подигли муж и син Јасминке Пуповац. Породица Пуповац тражи од Комесаријата за избјеглице да им се барем помогне да заврше финалне радове у двије просторије у кући и да добију материјал даураде фасаду на кући.

Линта је у присуству повјереника за избјеглице општине Жабари Небојше Марковића и Јасминке Пуповац позвао једног од координатора у Комесаријату за избјеглице у Београду Светлану Велимировић и замолио да се нађе начин да се помогне породици Пуповац да заврши радови на кући да би се коначно сви преселили из старе у нову кућу. **РСК**

У ТРПИЊИ КОД ВУКОВАРА КУЛМИНИРАО ПРОБЛЕМ ОКО ЗАКУПА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ЗЕМЉЕ

Српски домаћини у Трпињи остају „кратких рукава”?

ФОТО: ПОРТАЛ НОВОСТИ

Вишегодишњи проблеми око *Програма расподјеле пољопривредним земљиштем* општине Трпиња кулминирао је 3. јула 2018. године када је одлуком Општинског вијећа омогућено да један закупац може закупити пољопривредно земљиште површине од 2.000 хектара. Ако се зна да укупна површина предвиђена за расподјелу пољопривредног земљишта износи 2.300 хектара, онда није чудо што је оваква одлука изазвала велики револт код домаћих пољопривредника који су организовани у појединачне ОПГ („обитељска породична господарства”).

НАЧЕЛНИК ПРЕДЛОЖИО МАКСИМУМ ОД 20 ХЕКТАРА

С обзиром да је овакву одлуку својим приговором иницирао некадашњи гигант *Вупик*, који од 2010. године послује у оквиру концерна *Агрокор*, јасно је на кога мали пољопривредници упиру прстом. Према попису из 2011. године, на територији ове општине живи 89% припадника српског народа, па је ова тема и те како важна за српске домаћине.

Представници домаћих произвођача не крију разочарање јер су уочи ове општинске одлуке на иницијативу одборника Срђана Максића имали састанак са начелником општине Трпиња Мирославом Палићем.

– Свега 15 дана уочи сједнице Општинског вијећа, домаћи пољопривредници су на састанку са начелником Палићем предложили да се по појединцу додијели максимално 40 хектара земљишта. Сам начелник је тада рекао да је то пуно, па је његов приједлог био да максимум буде сведен на 20 хектара. То су домаћи пољопривредници прихватили рачунајући да би стотињак малих произвођача на тај начин дошло до земљишта – каже Срђан Максић и додаје да је 3. јула на сједници Општинског вијећа дошло до потпуног обрта.

– На сједници Општинског вијећа начелник Мирослав Палић први је предложио да се уважи приговор *Вупика* и да се умјесто предложених 20 хектара земље, појединцу може додијелити чак 2.000 хектара. За овај приједлог је од 16 одборника гласало њих десет – каже Максић и наводи да је за овај приједлог гласало осам одборника са независне листе начелника Палића, један вијећник независне листе Мирољуба Маширевића и један вијећник СДП-а.

МАКСИЋ ОВАКВО СТАЊЕ ПОГОДУЈЕ *ВУПИКУ*

Против овакве одлуке били су вијећници СДСС-а, који су послије овакве одлуке напустили сједницу, јавности се обратили саопштењем и најавили даље правне и политичке борбе за заштиту права малих пољопривредника. Према њиховим тврдњама, *Вупик* је годинама повлашћен на овом подручју.

– Овакво стање и сада погодује *Вупику* јер се конкурс не спроводи. За то вријеме они користе земљу по повлашћеним цијенама. Да би се конкурс расписао, Општинско вијеће мора донијети *Програм расподјеле*, којим се прецизира како ће се располагати пољопривредним земљиштем. Ни раније Министарство пољопривреде није одобрило *Програм* јер је писан приговор од стране наших удружења, локалних произвођача, појединаца, и осталих субјеката – каже Максић и изражава сумњу да је *Вупик* нашао начин да уцијени поједине чланове Општинског вијећа.

– Међу члановима Општинског вијећа шесторо их је запослено у овој фирми и јасно је да се конкурс заправо ни овај пут неће спровести – закључио је Максић и додао да и овај случај показује да чак и онда када држава не интевенише и не ствара правне, политичке и социјалне баријере Србима – да то онда Срби сами чине Србима!

Б. РКМАН

ПАЛИЋ: СВЕ РАДИМО ПО ЗАКОНУ

По питању *Програма располагања пољопривредним земљиштем* огласио се и начелник општине Трпиња Мирослав Палић. Он је за *Српско коло* рекао да Општина Трпиња ради у складу са позитивним законима Републике Хрватске.

– Локална власт не може сама доносити такву одлуку, па тако ни овога пута није донијета никаква коначна одлука, већ само приједлог, који тек треба да одобри надлежно Министарство пољопривреде. Након тога Министарство пољопривреде доноси правилнике, а потом локална самоуправа спроводи конкурс – рекао је Палић. Он је негирао тврдње да *Вупик* плаћа закуп земљишта по повлашћеним цијенама.

– *Вупик* закуп пољопривредног земљишта плаћа по хектару око 160 евра, као и сви други, што сам спреман да и документујем – нагласио је Палић и додао да је тешко говорити о сукобу интереса и да је цијела прича политички „пренадувана”.

– Општински одборници су људи који морају негдје бити запослени, али неспорно је да су управо ти људи добили највеће повјерење народа на демократским изборима. То је чињеница коју нико не може оспорити – закључио је Палић.

СЈЕЋАЊЕ НА ДР ЈОВАНА РАШКОВИЋА

Крајишници никада неће заборавити „Ћаћу”

ФОТО: JADOVNO.COM

Навршило се 26 година од смрти др Јована Рашковића (Книн 5. јул 1929 – Београд 28. јул 1992). Својим дјелом, добротом и племенитошћу овај човјек задужио је Србе да га памте и поштују.

За Србе из Крајине, академик Јован Рашковић био је њихов „Ћаћа”. У Далмацији, Лици, на Банији и Кордуну дјеца тако зову свога оца. Ту ријеч наша дјеца почињу да тепају, такорећи у колијевци, још док ћапћу млијеко на мајчиној дојци.

Јован Рашковић, син книнског адвоката Душана Рашковића (касније судије Врховног суда Хрватске) и мајке Славке, из велепосједничке породице Лукавац, рођене у Тепљуху код Дрниша, живио је у Книну до почетка Другог свјетског рата. Тада га је отац, чију су главу уцијениле нове усташке власти (прогласиле су га „четничко- комунистичким вођом”), склонио у манастир Крка код Кистања, а потом у Задар, подручја која је анектирала Мусолинијева Италија. Послије задарске гимназије завршио је Медицински факултет у Загребу, на којем је касније и докторирао.

На том факултету, као и у Љубљани и још неколико универзитета широм свијета, био је гостујући професор психијатрије и неуропсихијатрије. Написао је више књига из медицинских дисциплина и учествовао у низу великих научних свјетских скупова. Био је члан САНУ (на сајту САНУ наводи се као један од 20 чланова ван радног састава академије).

Рашковић је пред прве вишестраначке изборе у Социјалистичкој Републици Хрватској, расписане за 22. април 1990, иницирао оснивање Српске демократске странке (СДС). Руководио је скупом о политичком организовању српског народа, 30. јануара 1990. у Доњем Лапцу. Седамнаест дана касније Рашковић је, на масовном оснивачком скупу у Книну, на тадашњем Тргу далматинских пролетерских бригада, изабран за предсједника СДС-а. Његов мотив, у околностима када су пријетиле још немирније године, чиме је показао да је био визионар, није био стицање материјалних добара нити политичке моћи, већ намјера да служи својим земљацима, далматинским Србима, Крајишницима. То је чинио до посљедњег тренутка. Рашковићева кћерка др Санда Рашковић-Ивић описала је својевремено дан очеве смрти, 28. јул 1992. године.

Јован Рашковић је умро убрзо након што га је телефоном у њихов стан у Београду, преко неких специјалних телефонских веза, једино могућих у тадашњим приликама ратова у окружењу, неки човјек из Хрватске обавијестио да је Војни суд у Сплиту, који га је неколико дана раније оптужио за ратне злочине, затражио казну од 15 година робије.

– Он је имао висок притисак и промјене на срцу, али му то није угрожавало живот. С таквим срцем могао је још дуго да живи. Мог оца убила је та апсурдна оптужба за ратни злочин. Није могао да вјерује да људска мржња, злоба и заслијепљеност могу бити толико јаки. Као човјек и љекар читавог живота помагао је другима. У питању су не стотине, него хиљаде људи.

Доктор Рашковић сахрањен је у Алеји заслужних грађана на Новом гробљу у Београду.

АГ

КРОВ НАД ГЛАВОМ ЗА 40 ИЗБЈЕГЛИЧКИХ ПОРОДИЦА

Потпредсједник Владе уручио кључеве избјеглицама у Сремској Митровици

ФОТО: КИРС

Министар спољних послова Ивица Дачић је у Сремској Митровици 20. јула 2018. године свечано уручио кључеви за 40 станова за избјеглице из Босне и Херцеговине и Хрватске и пожелио им бољи живот у новом дому. Станови су изграђени у оквиру Регионалног стамбеног програма, који се осим у Србији спроводи у Црној Гори, БиХ, Хрватској, а чији је циљ збрињавање избјеглица. Дачић је истакао да је велики успјех што су станови изграђени за годину и по и што ће кров над главом коначно добити социјално најугроженији избјегли сународници. Он је указао да су за пројекат стамбеног збрињавања највећи донатори ЕУ и САД, али се захвалио и локалној самоуправи у Сремској Митровици, која је издвојила 14,5 милиона динара.

Комесар за избјеглице и миграције Владимир Цуцић захвалио је на стрпљењу корисницима који више од 20 година чекају кров над главом. Представник Делегације ЕУ у Србији Ингве Енгстром истакао је да је Регионални стамбени програм велики, сложен пројекат и да му је драго што се у Сремској Митровици виде конкретни резултати.

Шеф представништва УНХЦР-а у Србији Ханс Шодер подсјетио је да пројекат збрињавања избјеглица у четири државе траје већ 11 година и да је почео у јесен 2007. године.

У име избјеглица из БиХ и Хрватске донаторима се захвалио Миливоје Милаковић, који је из Славоније избјегао 1991. године.

Он је рекао да ће, послије 27 година избјегличког живота, становања у избјегличком кампу и изнајмљеним становима, од данас коначно имати кров над главом.

Кључеве од стана данас је добила и Јована Вујко, која је са родитељима избјегла из Книна, из Хрватске, и у Сремску Митровицу дошла када јој је било 12 година.

– Ово је посебан дан за мене и мог сина. Срећни смо и задовољни што нам је коначно ријешено стамбено питање – рекла је Вујко и додала да се син посебно радује што ће имати своју собу.

Уручењу кључева присуствовали су и градоначелник Сремске Митровице Владимир Санадер и представник Развојне банке Савјета Европе Стефан Селен.

РСК

СПОРТ И ПОЛИТИКА ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ НЕМОРАЛНО И НЕЧАСНО ДА СРБИ НАВИЈАЈУ ЗА ХРВАТСКУ ФУДБАЛСКУ РЕПРЕЗЕНТАЦИЈУ

ЛИНТА: Дочек у Загребу потврдио да су хрватски фудбалери промотери усташтва

Велику буру у јавности изазвало је саопштење председника *Савеза Срба из регіона* Миодраг Линте у коме се истиче да је неморално да неки Србин навија за фудбалску репрезентацију Хрватске па макар се он звао и Новак Ђоковић.

– У питању је најдиректније мијешање спорта и политике и злоупотреба хрватских играча у сврху промоције усташтва што се у Хрватској представља као љубав према домовини – тврди Линта и додаје да је Марко Перковић Томпсон пројекат хрватске државе, Католичке цркве, тзв. бранитеља и ХДЗ-а, чији је задатак да допринесе ширењу усташке идеологије и рехабилитацији нацистичке НДХ.

ФОТО: YOUTUBE.COM/HRTNOVIMEDIJI (PRINTSCREEN)

» ЛОША БИЛА ЧЕТРДЕСЕТ ПЕТА, РАСУЛА НАС ПРЕКО СВИЈЕТА: Томпсон на молбу фудбалера и Луке Модрића запјевао пјесму *Гени камени*

ПЈЕСМЕ ВРИЈЕЂАЈУ СРБЕ

– Хрватски фудбалери предвођени Луком Модрићем нису само спортисти већ истовремено и промотери усташтва и ширења мржње према Србима – тврди Линта и додаје да је дочек фудбалера Хрватске у Загребу са Свјетског првенства у Русији само потврдио да је доказани србомрзац и сљедбеник усташтва Марко Перковић Томпсон идол хрватских фудбалера.

– Добро је познато да су играчи Хрватске готово послије сваке утакмице на Свјетском првенству пјевали пјесме највеће хрватске звијезде која, између осталог, пјева о клању Срба у пјесми *Јасеновац и Градишка Стара* – објашњава Линта и додаје да су фудбалери Хрватске са својим тренером пјевали, између осталих, и друге пјесме Марка Перковића Томпсона у којима се велича усташтво и усташка идеологија.

– У питању су пјесме: *Лијепа ли си*, која је успомена на границе Хрватске из времена НДХ; *Бојна Чавоглаве* почиње са усташким поздравом „за дом спремни" и позива на обрачун са четницима и српском бандом; *Пукни пушко* је посвета усташкој химни *Пушка пуца*, а у пјесми *Гени камени* изражава се жалост због пропасти НДХ 1945. године и бројне друге – каже Линта и наглашава да се на крају званичног програма дочека у Загребу на бину попео Марко Перковић Томпсон који је заједно са играчима отпјевао проусташку пјесму *Лијепа ли си*, да би потом најбољи играч свјетског првенства Лука Модрић, у име осталих хрватских играча, јавно рекао да имају специјалну жељу да им Марко Перковић Томпсон на бини отпјева проусташку пјесму *Гени камени* – каже Линта и наводи да хрватски играчи редовно пјевају и антисрпску пјесму *Суде ми*, која је намијењена ратном злочинцу Анти Готовини.

РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЗЛОЧИНАЦА

– Колико хрватски фудбалери подржавају и промовишу Томпсона, свједочи и чињеница да су га позвали на свечани дочек у Загребу и само њему указали част да путује у вишечасовној вожњи у отвореном аутобусу од загребачког аеродрома до Трга Бана Јелачића – каже Линта и додаје да је скандалозно али очекивано што је хрватски селектор Златко Далић у свом обраћању присутним на Тргу бана Јелачића рекао да је медаљу посветио браниоцима, који су протјерали пола милиона Срба и починили бруталне злочине над српским цивилима и заробљеницима.

– Марко Перковић Томпсон и његови бројни обожаватељи из свих сфера хрватског друштва величају усташку зликовачку идеологију и тиме дубоко вријеђају српске жртве у НДХ и Србе које су побиле и протјерале разне хрватске војне и паравојне формације током грађанског рата у Хрватској и БиХ, али и читав српски народ – тврди Линта, који је подсјетио и на увриједљиву изјаву познатог хрватског фудбалског тренера Мирослава Ћире Блажевића, који је изјавио да би послао у затвор сваког оног ко би доказаном патриоти Марку Перковићу Томпсону забранио да пјева на Тргу бана Јелачића.

– Због тога је у најмању руку неморално и нечасно да било који Србин или грађанин Србије навија за овакву Хрватску или буде пријатељ са Хрватима који Томпсона сматрају својим идолом. Марко Перковић Томпсон је зло јер кроз своје пјесме, концерте, предавања дјеци и омладини, јавне наступе и разне друге начине отворено промовише и рехабилитује злочиначку НДХ и шири мржњу према српском народу.

ШТА ЂОКОВИЋ НЕ СМИЈЕ ДА ЗАБОРАВИ?

Миодраг Линта честитао је Новаку Ђоковићу освојену титулу Вимблдона и освајање 13. Гренд слем титуле.

– Новак је још једном показао да је велики шампион и прави је примјер да врхунских резултата нема без напорног рада, храбрости и стрпљења – поручио је Линта и апеловао на Новака да више не даје јавне изјаве и објављује поруке на друштвеним мрежама да навија за Хрватску чији играчи заједно са хрватском предсједницом Колиндом Грабар-Китаровић пјевају пјесме проусташког пјевача Марка Перковића Томпсона, који пјева о клању Срба и који своје концерте почиње усташким поздравом „за дом спремни".

– Хрватска још увијек није званично осудила злочин геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ кроз доношење Декларације у Хрватском сабору, нити је то учинила Католичка црква у Хрватској и БиХ. Хрватска још увијек није донијела закон којим се забрањује и кажњава коришћење усташког поздрава „за дом спремни", који се слободно користи на спортским утакмицама, концертима, у грбу ХОС-а као дијела Хрватске војске и на бројним другим мјестима. Хрватска још увијек није допунила Кривични закон с циљем да се пропишу затворске казне за пропагирање нацистичких, фашистичких и усташких симбола, што укључује и усташки поздрав „за дом спремни". То је јасна порука да су за данашњу Хрватску усташе у суштини тзв. домољуби и борци за слободу хрватског народа, а не злочинци и највећа љага и срамота у хрватској историји због почињеног геноцида. Поред тога, Хрватска систематски крши људска права српских повратника и протјераних Срба, слави протјеривање Срба у злочиначкој акцији *Олуја*, у другим злочиначким акцијама (*Откос, Оркан, Папук, Миљевачки плато, Масленица, Медачки џеп, Бљесак*) и из десетина хрватских градова; не кажњава бројне злочине против српских цивила и ратних заробљеника, прешућује и негира српске жртве и отима српску имовину и стечена права – рекао је Линта и додао да је заиста је неморално и нечасно да било која јавна личност у Србији навија за овакву Хрватску.

– Навијањем за данашњу Хрватску надубље се вријеђају стотине хиљада српских мученика из времена злогласне НДХ и хиљаде убијених Срба, чије убице нису кажњене, из времена злогласног Туђмановог режима – закључио је Линта.

ФОТО: YOUTUBE.COM/HRTNOVIMEDIJI (PRINTSCREEN)

» ЗА ДОМ СПРЕМНИ: Јосип Шимунић је славу у Хрватској стекао након усташког поздрава који је узвикивао заједно са 30.000 Хрвата у Загребу 2013. године

Шимунић: Предложио сам да резервни дресови Хрватске буду „побједничке" црне боје

Миодраг Линта је нагласио да су фудбалери Хрватске четири утакмице заредом на Свјетском првенству у Русији играли у резервним црним дресовима, који неодољиво подсјећају на усташке униформе из НДХ.

– Важно је нагласити да је те резервне црне дресове предложио бивши репрезентативац Хрватске Јосип Шимунић, који је постао посебно популаран у Хрватској када је 2013. године, послије утакмице баража Хрватске са Исландом, заједно са 30.000 Хрвата на Максимиру узвикивао усташки поздрав „за дом спремни" – рекао је Линта.

Шимунић је 9. јула 2018. године уочи полуфинала Свјетског првенства заједно са Марком Перковићем Томпсоном гостовао у емисији *Бујица*, код тзв. новинара Велимира Бујанеца, који слови за највећег проусташког промотера. Том приликом је рекао да је одавно предлагао људима у Савезу да се од произвођача опреме *Најки* тражи да се креирају црни дресови које је назвао „побједничким".

Шимунић је као разлог навео да би црна боја била одличан маркетиншки потез јер би изазвала велику продају дресова како у домовини, тако међу Хрватима у домовини и дијаспори.

– Једва чекам да чујем податак колики је приход остварио Хрватски фудбалски савез од продаје црних дресова – рекао је Шимунић, који очигледно има дара и за трговину.

За Ракитића је „краљ", а за Бељака „фашистичко смеће"

Миодраг Линта осврнуо се и на чињеницу да је селектор фидбалске репрезентације Србије Младен Крстајић на друштвеној мрежи *Инстаграм* лајковао слику свог некадашњег саиграча Ивана Ракитића.

На слици се Ракитић фотографисао са Марком Перковићем и написао коментар: „Стигао краљ, један једини."

– Сматрам да селектор Фудбалске репрезентације Србије Младен Крстајић не би требало више да лајкује ниједну фотографију Ивана Ракитића на друштвеним мрежама – рекао је Линта и навео да је потпуно супротно реаговао градоначелник Самобора и предсједник Хрватске сељачке странке Крешо Бељак, који је Томпсона описао као „фашистичко смеће".

ФОТО: INSTAGRAM.COM/IVANRAKITIC

ФОТО: INDEX.HR

ПРЕДСЈЕДНИК ХРВАТСКОГ ФУДБАЛСКОГ САВЕЗА

Шукер: Не стидим се што сам био на гробу Анте Павелића!

Хрватски портал *Индекс* својевремено је објавио фотографије бившег југословенског и хрватског фудбалског репрезентативца Давора Шукера како позира поред гроба поглавника усташке НДХ Анте Павелића.

Прецизирано је да је фотографија настала 1996. године на мадридском гробљу на коме је 1959. године сахрањен Павелић, који се након бјекства у Аргентину послије рата на крају скрасио у франкистичкој Шпанији. Шукер је тада био на врхунцу каријере и из *Севиље* је стигао у славни мадридски *Реал*.

Давор Шукер је 23. децембра 2010. у разговору за хрватски *Т–портал* први и једини пут коментарисао фотографисање на гробу Анте Павелића, човјека који на својој души носи око 700.000 Срба, Јевреја и Рома зверски убијених од 1941. до 1945. на територији Независне Државе Хрватске.

– Зна се којој је опцији Давор Шукер наклоњен и да сам се увијек борио за хрватски предзнак. Знам да сам био на гробу, као сваки хрватски држављанин, да сам се усликао – казао је Шукер и додао да има оних који мисле да то није у реду.

– Ја се не стидим што сам био тамо!

МИОДРАГ ЛИНТА ДИСКУТОВАО О ПРИЈЕДЛОГУ ЗАКОНА О РАТНИМ МЕМОРИЈАЛИМА

Србија треба да попише и обиљежи сва мјеста страдања српског народа у НДХ

Скупштина Србије недавно је усвојила Закон о ратним меморијалима. У току расправе о приједлогу *Закона о ратним меморијалима* предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта је 25. јуна 2018. године у скупштинској расправи тражио да овим законом буду обухваћене српске жртве и стратишта са подручја НДХ. Он је посебно нагласио да свако мјесто гдје су страдали Срби у НДХ, као и током грађанских ратова у Хрватској и БиХ-мора да буде обиљежено на достојан начин.

– За вријеме злогласне НДХ на најмонструозније начине страдало је више од милион Срба, а постоји више од 1.000 српских стратишта на којима су убијани српски цивили, дјеца, жене и мушкарци и то на подручју Далмације, Лике, Баније, Кордуна, Славоније, Срема, Барање, Босанске Крајине, Херцеговине, Подриња, Семберије, централне Босне, Посавине, сарајевских области и на многим другим мјестима.

Линта је тражио да Влада Републике Србије на основу овог закона има могућност да подржи иницијативу појединих удружења и грађана да се ексхумирају кости жртава нпр. из Шаранове јаме у Велебиту, гдје је према процјенама историчара Ђуре Затезала, оснивача Историјског архива у Карловцу, бачено око 10.000 српских жртава.

Он је нагласио да на простору некадашње НДХ постоји више од 400 крашких јама и других подземних мјеста на којима су страдали Срби. Због тога је разумљива жеља потомака да ексхумирају и достојно сахране своје претке.

Линта је предложио и да Република Србија покрене иницијативу да се обнове хиљаде спомен-обиљежја подигнутих у част сјећања на НОБ и страдање српског народа на подручју данашње Хрватске и Федерације БиХ која су порушена током деведесетих година прошлог вијека.

– У наведеном закону поред формулације „ослободилачки ратови Србије" треба да стоји и додатак „ослободилачки ратови српског народа" – рекао је Линта. На тај начин би Србија послала јасну поруку да ће српска стратишта изван Србије третирати као српске ратне меморијале. Надлежни министар Зоран Ђорђевић је рекао да није потребно да се у закону дода формулација „ослободилачки ратови српског народа" већ да се то подразумијева у предложеној формулацији „ослободилачки ратови Србије".

Линта је посебно тражио да се законом омогући попис свих српских стратишта за вријеме НДХ, као и током грађанских ратова у Хрватској и БиХ и да се помогне изградња спомен-обиљежја на том подручју.

Линта је у неколико наврата раније изнио став да Србија има историјску, цивилизацијску и националну обавезу да донесе Резолуцију о геноциду Независне Државе Хрватске над Србима којом би осудила геноцид над српским народом на подручју данашње Хрватске и БиХ за вријеме Другог свјетског рата. **РСК**

» НЕ СМИЈУ БИТИ ЗАБОРАВЉЕНИ: Само у Гаравицама код Бихаћа страдало је 12.000 Срба

ВЕЉКО ЂУРИЋ МИШИНА ДИРЕКТОР МУЗЕЈА ЖРТАВА ГЕНОЦИДА

У НДХ је било више од 1.000 стратишта српског народа

Директор Музеја жртава геноцида из Београда Вељко Ђурић Мишина тврди да је на подручју Независне Државе Хрватске (НДХ) било више од 1.000 стратишта српског народа, од којих многа, након рата, нису обиљежена и меморијализована.

– У борби за истину и правду морамо институционално и појединачно да се бавимо прикупљањем архивске грађе, организовањем научних скупова и конференција, снимањима документарних филмова и телевизијских емисија. Српске жртве, наше претке, не можемо и не смијемо заборавити – наглашава Мишина у интервјуу *Срни*.

Он оцјењује да је у свему веома значајна улога Музеја жртава геноцида.

– Музеј је основан ради очувања трајног сјећања на жртве геноцида над Србима, прикупљања, обраде и коришћења података о њима и остваривању обавеза из Међународне конвенције о спријечавању и кажњавању злочина геноцида – напомиње Мишина.

Посебна тема интересовања Музеја јесте страдање српског народа у НДХ.

– О томе смо организовали конференције, сачинили зборнике, а припремамо и документарне филмове. У средњим школама у Београду одржали смо историјске часове, с циљем да учимо и подсјећамо надолазеће генерације о страдањима српског народа у 20. вијеку – истиче Мишина.

Он тврди да се историјска

ФОТО: STANJESTVARI.COM

наука у вријеме бивше Југославије није много бавила страдањима српског народа у НДХ јер би тако било утврђено ко су злочинци и ком народу припадају, а ко су жртве.

– Сигурно би било утврђено да су највећи злочинци у Другом свјетском рату, на овим просторима, били припадници хрватског народа, а највеће жртве Срби. На тај начин би била урушена политика братства и јединства – сматра Мишина.

Он подсјећа да је Музеј био организатор и саорганизатор научних скупова у Београду, Њујорку, Бањалуци, Јерусалиму, а кустоси су учествовали на бројним научним скуповима у Србији и иностранству.

У реализацији пројеката, наводи Мишина, Музеј сарађује и размјењује искуства са музејима, институцијама и појединцима у Србији и свијету. **СРНА**

УСВОЈЕНИ ЗАКОН О МЕМОРИЈАЛИМА ЈАСНО ПРЕЦИЗИРА НАДЛЕЖНОСТИ ОКО ПОСТАВЉАЊА И УКЛАЊАЊА СПОМЕНИКА

У Србији више неће бити могуће подизање спомен-обиљежја злочинцима и убицама

Закон о ратним меморијалима предвиђа оснивање Савјета за његовање традиције ослободилачких ратова. Ово тијело ће одлучивати о условима за подизање нових и уклањање старих ратних војних меморијала.

Према ријечима државног секретара у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Негована Станковића, за чланове Савјета биће бирани најстручнији људи из ове области и то професор историје кога предлажу универзитети, представник САНУ, представник Завода за заштиту споменика културе и четири члана државне управе, односно Министарстава за рад, одбрану и спољне послове.

Чланови Савјета даваће сагласност на захтјев о подизању меморијала водећи рачуна о томе како он изгледа, шта на њему пише, о димензијама, о томе да ли таква личност заслужује обиљежје. Мишљење Савјета мораће да парафира и министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Закон налаже и обавезу пописа и евиденције свих меморијала, без обзира на то да ли су они у надлежности локалне самоуправе, покрајине или министарстава одбране и спољних послова.

Сви они морају планирати средства за њихово одржавање у својим буџетима, а уколико то не ураде, закон налаже казне од 100.000 до два милиона динара.

У складу са Законом о ратним меморијалима, највјероватније већ на јесен биће уклоњени сви споменици подигнути освајачима, ратним злочинцима и терористима, и убудуће неће бити прихваћена ниједна иницијатива која вријеђа вјерска и национална осјећања, велича фашистичке и сепаратистичке идеје.

О томе више неће одлучивати појединци, већ држава, па ће већ на јесен највјероватније бити уклоњена спомен-плоча Аћиф Ефендији у Новом Пазару и такозваној ослободилачкој војсци Прешева, Бујановца и Медвеђе у Прешеву, пишу *Новости*.

Исту судбину доживјеће и сва остала обиљежја у Србији посвећена освајачима, ратним злочинцима и терористима.

Списак споменика недостојним личностима је подугачак, а највећи број њих налази се на југу Србије и у Војводини.

Законом је предвиђено да редовно одржавање спомен-обиљежја пада на терет локалне самоуправе, што је и по новом закону. Посљедњих година дешавало се да су поједини споменици трпјели велике штете усљед удаљености од насељених мјеста, своје величине и пространости или једноставно усљед занемаривања.

ЗА ОДРЖАВАЊЕ 50 МИЛИОНА ДИНАРА

За редовно одржавање око 6.000 ратних меморијала годишње се из државног буџета издваја 50 милиона динара, од чега је 40 за домаће и 10 за оне у иностранству. Када су потребна већа улагања, расписују се јавни позиви, као што је недавно урађено за реновирање српских војничких гробља у Солуну (Зејтинлик) и у Софији. Засад лоша политичка ситуација још увијек не дозвољава бригу о обиљежјима из Првог свјетског рата на територији Албаније.

ФОТО: Ј.С./NOVOSTI.RS

» ПРОВОКАЦИЈА: Споменик терористима ОВБПМ у Прешеву премјештен је у двориште џамије

ПРЕДСТАВНИЦИ КОНФЕРЕНЦИЈЕ СРБА ИЗ РЕГИОНА ПОСЈЕТИЛИ СКУПШТИНСКИ ОДБОР ЗА ДИЈАСПОРУ И СРБЕ У РЕГИОНУ

УГРОЖЕН ИДЕНТИТЕТ СРБА У ЦРНОЈ ГОРИ

У Скупштини Србије 20. јула 2018. године одржан је састанак чланова Одбора за дијаспору са делегацијом учесника Конференције Срба из региона. Делегацију су представљали предсједник Српског националног савјета Црне Горе др Момчило Вуксановић, представник Срба из Мађарске Љубомир Алексов и предсједница Самоуправе Срба у Мађарској Вера Пејић-Сутор.

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта у уводној ријечи изразио је задовољство сусретом и истакао да у осам земаља региона живи близу два милиона Срба.

– Док су у Мађарској и Румунији српској мањини омогућена сва уставом загарантована права, у свим другим земљама у региону постоје бројни проблеми – рекао је Линта и истакао тежак положај Срба у Хрватској и Федерацији БиХ, гдје их је сваким даном све мање, наводећи да им пријети нестанак због односа које према њима предузимају тамошње власти.

– У Словенији Срби нису признати као национална мањина, док се у Црној Гори систематски ради на ускраћивању свих стечених права – рекао је Линта, наводећи да је Србима у Црној Гори онемогућено да добију статус народа у Црној Гори, као и да се спријечава њихово запошљавање у државним институцијама, али и приватном сектору.

– Српски језик је у Црној Гори језик другог реда, учестали су напади на имовину Српске православне цркве, као и онемогућавање слободе кретања црквеним великодостојницима, као и лидеру јединe српске парламентарне странке Андрији Мандићу – закључио је Линта.

» др Иван Бауер, др Момчило Вуксановић, Вера Пејић-Сутор, Миодраг Линта, Љубомир Алексов, Милимир Вујадиновић, Блажа Кнежевић и Александар Чотрић

СРБИ У МАЂАРСКОЈ ДОБАР ПРИМЈЕР СЛОГЕ

Представник Срба из Мађарске Љубомир Алексов истакао је да Мађарска спроводи добру политику према националним мањинама и да српска национална заједница остварује сва права загарантована националним мањинама. Алексов је навео да је у протеклих неколико година српска заједница у Мађарској знатно узнапредовала и да има своје културне, научне и вјерске институције.

Он је нагласио да Конференција Срба из региона ради на томе да сваке године засиједа по два пута, као и да се нада интензивнијој сарадњи са Републиком Србијом, која је тренутно у застоју.

Чланови Одбора истакли су да се српска заједница у Мађарској може користити као примјер добре праксе и модела којим се могу водити Срби из земаља региона.

Са овом констатацијом сложила се и Вера Пејић-Сутор, предсједница Самоуправе Срба у Мађарској, потврђујући ријечи Алексова, посланика у мађарском парламенту.

Она је позвала чланове Одбора да посјете Будимпешту како би се упознали са националном политиком коју у односу на националне мањине спроводи Влада Мађарске. У каснијој расправи члан Одбора Александар Чотрић веома похвално се изразио о положају наших сународника у Мађарској, посебно наглашавајући да је томе умногоме допринијела српска национална мањина.

– Срби у Мађарској су веома заслужни што је статус нашег народа у овој сусједној држави онакав какав јесте, прије свега својом борбом и залагањем кроз државне институције, али и на свим другим мјестима. Изузетно је важно да тамо постоје наше школе, а посебно желим да похвалим и издавање *Српских недељних новина*, које сваке седмице добија скоро свака српска кућа. Мјесец српске културе је такође манифестација хвале вриједна, а на значају добија и тиме што се одржава у скоро 40 градова Мађарске. *Српско народно позориште* обиљежило је 100 година постојања, заиста вриједан јубилеј, али поред подршке мађарских власти без одрицања самих Срба тешко би се спровеле све ове активности – истакао је, између осталог, Чотрић.

АСИМИЛАЦИЈА СРБА – ГЛАВНИ ПРОЈЕКАТ ВЛАСТИ

За разлику од стања српске националне мањине у Мађарској, у Црној Гори влада потпуна затвореност државних институција преме рјешавању идентитетских питања и самог опстанка српског народа, рекао је у уводној ријечи др Момчило Вуксановић, предсједник Српског националног савјета Црне Горе.

Др Вуксановић је навео да је управо због тога 16. јула 2018. године упутио писмо предсједнику Републике Србије у којем је образложио да је положај српског народа на простору Црне Горе условљен промјеном националног идентитета.

Како је навео, српски језик, који је по подацима са посљедњег пописа, матерњи језик највећег броја грађана у Црној Гори, потпуно је преименован, а ћириличко писмо, које је по Уставу Црне Горе равноправно, има статус само дозвољеног, али не и равноправног писма.

– Велика нетрпељивост, која свакодневно постаје све већа, исказује се и према Српској православној цркви у Црној Гори. Смишљеном измјеном црногорских закона, коалиција на власти ради на штету српског народа. Спором администрацијом гаси српске организације, које раде на очувању српског националног, културног, језичког и вјерског идентитета, а посебно су им на мети српски медији у Црној Гори. Њихова жеља је да се они угасе, а посебан разлог томе је попис становништва 2021. године. Тиме би власт много лакше успјела у науму да асимилира српски народ и да пошто црногорски још увијек није већински, то постане након сљедећег пописа – истакао је, између осталог, др Вуксановић, објашњавајући да се по закону о информисању одвајају иста средства за Српски национални савјет, који представља Србе, којих има 28,7% и Хрватско национално вијеће, које представља Хрвате, којих нема ни један проценат.

Миодраг Линта је истакао да низ чињеница говори о тешком положају српског народа у Црној Гори. Због тога је Влада Републике Србије издвојила три милиона евра за куповину *Српске куће* у Подгорици, гдје би биле смјештене српске организације и медији.

Народни посланик Александар Марковић рекао је да се Српски национални савјет ЦГ у погледу тражења средстава треба обратити и Управи за дијаспору, а истакао је да су српске власти упутиле протест владајућој структури у Црној Гори због слања њихове војске на КиМ.

Замјеник члана Одбора Милимир Вујадиновић рекао је да долази из Суботице и да му је драго у каквом се стању налази наша национална мањина у Мађарској, али да је истовремено разочаран односом према Србима у Црној Гори, јер како је навео, свако од нас има неку родбину тамо. Предложио је да Срби из Црне Горе узму држављанство Републике Србије, чиме би заштитили свој идентитет.

Др Вуксановић се поново укључио у дискусију и нагласио да би црногорска власт то једва дочекала и све Србе који би прихватили српско држављанство брисали би из свог регистра, јер код њих не постоји могућност двојног држављанства.

Закључујући састанак предсједник Одбора Миодраг Линта закључио је, уз сагласност свих чланова Одбора, да ће Одбор пренијети предсједнику и Влади Републике Србије ставове Конференције Срба из региона и да ће са инструментима који су им на располагању подржати Српски национални савјет у Црној Гори.

На крају, Линта је рекао да очекује да ће се крајем године одржати састанак у Скупштини Србије са представницима Срба који живе у свих осам земаља региона, како би се на најбољи могући начин сагледали проблеми нашег народа која живи у тим државама и пронашла адекватна рјешења за побољшање њиховог статуса.

Састанку су присуствовали и народни посланици чланови Одбора: Мирјана Драгаш замјеник предсједника, Александар Марковић, Блажа Кнежевић, Јадранка Јовановић, Драган Вељковић, Иван Бауер, Александар Чотрић, као и Милимир Вујадиновић, замјеник члана Одбора.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

НЕДОСТАЈЕ НОВАЦ ЗА *СРПСКУ КУЋУ*

Када је у питању *Српска кућа*, Вуксановић сматра да је то одлично замишљена идеја, али да сада СНВ ЦГ нема средства ни да пресели медије у ту кућу. Такође је навео да би Србија могла да помогне Србима у Црној Гори, онако како је то урадила кроз школовање ученика и студената. Наредни корак, ма колико то скупо коштало, било би бесплатно лијечење и запошљавање Срба из Црне Горе у Србији, чиме би они били чвршће везани за матицу, сматра др Вуксановић.

СУСРЕТ ЗАМЈЕНИКА ГРАДОНАЧЕЛНИКА БЕОГРАДА ГОРАНА ВЕСИЋА СА ДЕЛЕГАЦИЈОМ УДРУЖЕЊА ТРЕБИЊАЦА *ЈОВАН ДУЧИЋ* У БЕОГРАДУ

ЛУКА ЋЕЛОВИЋ ТРЕБИЊАЦ ДОБИЈА УЛИЦУ И СПОМЕНИК У БЕОГРАДУ

Делегација Удружења Требињаца *Јован Дучић* у Београду, коју су чинили предсједник Удружења Жарко Ј. Ратковић, замјеник предсједника Удружења Раде С. Петровић, секретар Миливоје Миша Рупић и Владо Марић, састала се 11. јула 2018. године са замјеником градоначелника Београда Гораном Весићем у Старом двору поводом подизања спомен-обиљежја великом српском добротвору и патриоти Луки Ћеловићу Требињцу.

Жарко Ј. Ратковић је истакао да је Лука Ћеловић Требињац својим животом и дјелом оставио дубок траг у историји Београда и српског народа. Ратковић је изразио посебну захвалност замјенику градоначелника Београда Горану Весићу, који је подржао иницијативу Удружења Требињаца у Београду да једна од улица понесе име Луке Ћеловића.

– Он није једини Требињац који је задужио

ФОТО: INSTAGRAM.COM/VESICG

» Владо Марић, Миливоје Мишо Рушић, Раде С. Петровић и Жарко Ј. Ратковић на састанку са Гораном Весићем

српство, али је једини који је свом имену додао надимак по родном граду. С обзиром да није имао потомство, Удружење има посебну обавезу да његово дјело сачува од заборава. Зато би било прикладно да се подигне споменик Луки Ћеловићу у његовој природној величини – рекао је Ратковић и додао да би Удружење учествовало у финансирању таквог пројекта.

Замјеник градоначелника Горан Весић потврдио је да је договорено да Удружење Требињаца *Јован Дучић* покрене иницијативу пред Скупштином града како би се подигло спомен-обиљежје Луки Ћеловићу.

– Споменик ће бити у парку који је управо Ћеловић направио, непосредно поред садашње аутобуске станице, која ће бити измјештена – навео је Весић, додајући да ће бити подржана иницијатива да једна улица у Савамали буде названа по Луки Ћеловићу.

– Надам се да ћемо на овај начин послати поруку младим генерацијама какви људи треба да буду и да, без обзира колико имају, треба да се труде да један дио свог времена, рада или онога што стекну оставе свом граду и земљи – рекао је Весић.

На крају састанка предсједник Удружења Требињаца *Јован Дучић* у Београду Жарко Ј. Ратковић је замјенику градоначелника Горану Весићу поклонио књигу *Поїажени тестамент* аутора др Драгана Ковача, као и дјело Јована Дучића *Анексија Босне и Херцеїовине*.

Т. Ћ.

АНТИФАШИСТИ СЕ ОКУПИЛИ У СРБУ ДА БИ САЧУВАЛИ УСПОМЕНЕ НА СЛОБОДАРСКИ ДАТУМ 27. ЈУЛ 1941. ГОДИНЕ

Нико нас неће спријечити да обиљежимо годишњицу Дана устанка против НДХ

У организацији Српског народног вијећа (СНВ) и Савеза антифашистичких бораца и антифашиста Републике Хрватске, 28. јула 2018. године у подножју споменика устанку у Србу, пред готово хиљаду људи, обиљежен је Дан устанка народа Хрватске. Било је ово подсјећање на 27. јул 1941. године, када је становништво личког краја, након вишемјесечног звјерства над невиним цивилима, женама и дјецом, одлучило да се оружано супротстави усташкој фашистичкој солдатески, ударној војној формацији регуларне војске НДХ.

Као и ранијих година, испод споменика групица од неколико десетина припадника Аутохтоне хрватске странке права (АХСП) одржала је контраскуп прозивајући организаторе скупа, али и државну власт на челу са премијером Пленковићем која, како су навели, подржава овај „четнички дернек".

» МИЛОРАД ПУПОВАЦ

» ФРАЊО ХАБУЛИН

» РАЈКА РАЂЕНОВИЋ

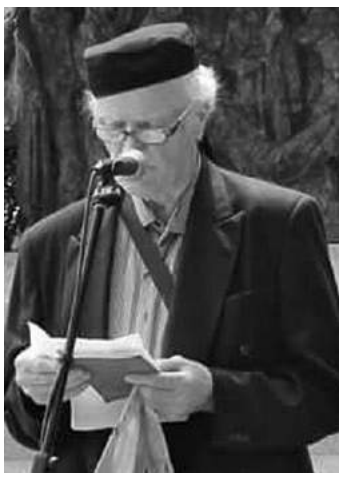

» ЈОВО КОРИЦА

ИЗМЕЂУ ПАРТИЗАНСКИХ КОРАЧНИЦА И ТОМПСОНОВИХ ДОМОЉУБИВИХ ХИТОВА

У Србу су рано ујутро почели пристизати гости, они позвани и они којима се Србљани, али ни организатори нису обрадовали, предвођени Драженом Келеминцем, предсједником АХСП. Док су се око споменика чуле партизанске корачнице, праваши су са свог разгласа пуштали Томпсонове пјесме.

Ништа ново, понавља се то годинама у назад, али је ново то што и на једној и другој страни број оних који долазе у Србу да, свако на свој начин, обиљежи овај дан, има све мање. Ревносни полицајци РХ успјели су да их све изброје, па је према њиховом званичном извјештају, овај дан прославило око 600 окупљених. Протестаната је било десет пута мање, а били су потпуно одвојени на сигурној раздаљини. Углавном су ту били и исти говорници, а рекло би се да им се ни текстови изречени ранијих година на овом мјесту, не разликују много. Било је и ријетких изузетака, у мањем броју, као на примјер говор др Хрвоја Класића, професора Филозофског факултета, чије ријечи хрватски медији готово нису поменули у својим извјештајима, за разлику од, на примјер, онога што је рекао челник праваша.

Освјежење, у правом смислу те ријечи, био је наступ антифашистичког хора *Наша пјесма*, под водством Срђана Атанасовског из Београда, за ову прилику састављеног од локалног становништва и учесника *Антифа-кампа*, који је у Србу недјељу дана пред овај скуп одржан у организацији СНВ-а и Мреже антифашисткиња Загреба.

КОРИЦА: СПРИЈЕЧИТИ ОЖИВЉАВАЊЕ ФАШИЗМА

На свој начин пажњу присутних привукао је наступ борца НОР-а Јове Корице. Говорећи у име делегације Удружења бораца, потомака и поштовалаца 6. Пролетерске дивизије *Никола Тесла*, говорио је о ратном путу ове јединице и жртвама датим за слободу.

– Ми борци, потомци и поштоваоци НОР-а, али и други поштени грађани Хрватске, дужни смо, а самим тим и у обавези смо, да се у свакој прилици и на сваком мјесту супротстављамо и покушамо да спријечимо поновно оживљавање екстремног национализма и шовинизма, највећег зла у историји човјечанства – рекао је, између осталог, деведесетогодишњи Корица, поздрављен бурним аплаузом присутних.

Након њега, скупу се обратила и Рајка Рађеновић, замјеница начелнице општине Грачац, којој Србија територијално припада.

– Они који доље галаме, односно протестују против Дана устанка, неће нас спријечити да обиљежимо годишњицу устанка против НДХ. Умјесто да држава троши новац на повратак избјеглица, обнову и електрификацију, она троши на осигурање нас који бранимо уставне вриједности. Цивилне жртве једнако нас боле и за нас су све исте. Међутим, правимо разлику између НОБ-а и НДХ, партизана и усташа, добра и зла – рекла је Рајка Рађеновић.

Фрањо Хабулин, предсједник Савеза антифашистичких бораца, рекао је у говору окупљенима подно споменика да „усташка држава није била хрватска држава" и да „актуална власт овај догађај заборавља". Осврнуо се и на дочек хрватске репрезентације у Загребу, по повратку са свјетског првенства, истакавши да је долазак „једног" пјевача ондје било „бесрамно коришћење сјајног успјеха у политичке сврхе и једноумље с црним предзнаком".

ПУПОВАЦ: ПОЗИВ УПУЋЕН СВИМА, ПРЕДСЈЕДНИЦИ, ВЛАДИ И САБОРУ

На обиљежавању 77. годишњице Дана устанка био је и предсједник СНВ-а и заступник у Хрватском сабору Милорад Пуповац. Новинарима је рекао да је позвао и чланове Владе на овај скуп.

– Звали смо представнике Сабора, Владе и предсједницу, али неки очито сматрају да се антифашизма довољно сјетити само једном годишње, на обиљежавању у Брезовици. То што сам дио владајуће већине, не значи да намећем вољу већини.

Осудио је контраскуп и примијетио да странка која га је одржавала, иако нема подршку већег броја грађана, често добија огроман простор у медијима.

– Данас се тврди да у Хрватској треба бити мјеста само за десне. Зато прича о антифашизму не стаје и неће стати. Дуго се говори да су се устаници дигли против државе, а они су устали против зла које је та држава почела спроводити самим проглашењем. Почеле су масовне егзекуције у Гудовцу, Глини, Банском Грабовцу и другдје. А онда Јадовно, па овдје у околним селима неколико стотина мушкараца, жена и дјеце у походу усташке војнице... Сјећамо се свих страдалих и у Братуњу и у Боричевцу, независно од броја и молим вас да се минутом ћутања сјетимо свих њих. Слава и покој и недужним Хрватима и Србима који су страдали на овим просторима 1941. године – закључио је свој говор Милорад Пуповац.

Скупу је присуствовао и Стипе Месић, бивши хрватски предсједник и почасни предсједник Савеза антифашистичких бораца и антифашиста Републике Хрватске, али се није обратио присутнима.

МЕСИЋ НИЈЕ ПРИЧАО, А МНОГО ЈЕ РЕКАО

На споменик устанку вијенце су положили делегације СНВ-а, Амбасаде Републике Србије у Хрватској, Општине Доњи Лапац, антифашисти из Задра и неких других хрватских и српских градова, као и чланови Савеза комуниста Хрватске, како их је најавила Анета Лалић, водитељка програма. Делегација Удружења бораца, потомака и поштовалаца 6. Личке дивизије такође је положила вијенац на овај споменик, али на још 14 споменика антифашистима Лике, о чему ћемо опширније писати у наредном броју.

По завршетку програма, наш репортер силазећи степеницама са мјеста гдје се одржавао скуп, забиљежио је ријечи крупнијег старијег човјека у личкој капи, који је са својим пријатељима коментарисао дешавања на тек завршеном скупу:

– Пуповац је доста говорио, а ништа није рекâ а Месић ништа није говорио, али је много рекâ.. – додајући да док год буде долазио Месић, број Срба око споменика ће бити све мањи.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ЗАШТО ЈЕ САДА ДРЖАВНИ ПРАЗНИК 22. ЈУН, А НЕ 27. ЈУЛ?

– Након недјеља изложености усташкој репресији, становништво личког краја 27. јула 1941. одлучило је подигнути устанак. Устанак је букнуо координирано, с обје стране горњег тока Уне, на територију југоисточне Лике и југозападне Босне – наводи Српско народно вијеће и додаје како се до распада Југославије тај датум обиљежавао као Дан антифашистичког устанка у Хрватској. Иако више није државни празник, данас се он обиљежава у славу антифашистичке борбе као реакције на суставну репресију за вријеме НДХ – саопштило је СНВ. У Социјалистичкој Републици Хрватској, 27. јул службено се славио као Дан устанка народа Хрватске, а након осамостаљења Хрватске тај празник је укинут, а државни празник сад је Дан антифашистичке борбе, који се слави 22. јуна у спомен на оснивање Првога сисачког партизанског одреда и почетка организоване антифашистичке борбе у Хрватској.

ХРВАТСКИ ГЛАС РАЗУМА – ДР ХРВОЈЕ КЛАСИЋ, ДОЦЕНТ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У ЗАГРЕБУ, УКАЗАО НА ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ МУЧЕ СВАКОГ ПРИСТОЈНОГ ГРАЂАНИНА

Не желимо живјети у друштву у коме је нормално да улице добију називе усташких вођа, а на оваквом мјесту морамо бити у пратњи полиције

» ХРВОЈЕ КЛАСИЋ

Један од ријетких говора који се разликовао од осталих био је говор др Хрвоја Класића, који је у уводу рекао да је историчар, али да неће говорити о историји, иако нас она управо на примјеру онога што се овдје догодило може пуно тога научити.

– Догађаји из љета 1941. године показују какви могу бити односи међу људима. Показују да људи једни према другима могу бити звијери, да могу бити злочинци, да сусједи преко ноћи могу постати убојице. Али исто тако догађаји из љета 1941. показују да људи могу бити браћа, да могу сурађивати једни с другима, да људи могу помагати једни друге, гинути једни уз друге. Зато како бисмо избјегли онај први сценариј, морамо заувијек говорити што је била злочиначка НДХ, ко су били Анте Павелић и Макс Лубурић. Али исто тако морамо с поносом говорити ко је био Гојко Половина, ко је био Марко Орешковић, ко су били хиљаде младића и дјевојака који су дали своје животе, како их други не би изгубили. Нажалост, ми се већ годинама, на оваквим мјестима попут Срба, попут мог Сиска, попут Јасеновца, попут Јадовна, не окупљамо само како би се присјетили прошлости, ми се окупљамо јер смо забринути за будућност. Забринути смо за живот у друштву у којем је нормално да улице носе имена по усташким политичарима, у којем се дижу споменици усташким војницима и у којем се нормално по улици и стадионима узвикују искључиво усташки поздрави. Није нормално да се на оваквим мјестима окупљамо под оволиком пратњом полиције. То није нормално друштво. У таквом друштву не желимо живјети и зато се окупљамо и данас и окупљаћемо се док год нас има. На крају, нећу дужити, само бих послао поруку онима који воде ову државу. Знамо ми добро да су многи од вас прешућивали, игнорирали, неки и потицали рушење оваквих споменика и не морате се замарати са нашом прошлошћу јер очито о њој не знате пуно, или не желите знати пуно. Не морате се замарати обнављањем споменика, ми знамо како ћемо поштивати наше хероје. Оно о чему вас молим да бринете је оно што морате обновити. Обновите Лику, обновите Кордун, обновите Банију, покажите да ови људи који овдје живе живе у 21. вијеку. Покажите да њихови животи вриједе једнако као животи свих осталих грађана Републике Хрватске. Тако ћете показати поштење, ако не према нашој прошлости, барем према нашој будућности – обратио се присутнима овај професор историје, побравши највећи аплауз.

МИЛОРАД ОСТОЈИЋ ПРОГЛАШЕН ЗА КТИТОРА

Освјештан храм у Доњем Жировцу

Владика горњокарловачки Герасим освјештао је новообновљени Храм Светих апостола Петра и Павла у Доњем Жировцу. Епископ Герасим служио је свету архијерејску литургију уз саслужење: протопрезвитера-ставрофора Чеде Лукића (Епархија осечкопољска и барањска), протопрезвитера-ставрофора Славише Симаковића, протопрезвитера Милидрага Стокановића, протонамјесника Југослава Максимовића, презвитера Јована Галамића, презвитера Дарка Дугоњића и ђакона Будимира Кокотовића.

По окончаном богослужењу, извршен је чин благосиљања славског жита и колача, поводом храмовне славе.

Бесједећи окупљеним вјерницима, епископ Герасим честитао је празник и поучио све присутне о значају овога дана и Светих првоврховних апостола Петра и Павла, који бијаху као и ми исте природе, али силом Христовом и вјером у Господа освојили су свијет.

Цијенећи несебично показану љубав и безрезервну духовну и материјалну помоћ при обнови Храма Светих апостола Петра и Павла у Доњем Жировцу, епископ горњокарловачки Герасим прогласио је Милорада Остојића, родом из Доњег Жировца, ктитором новообновљеног храма, који је прије само пар година био рушевина, а сада је доживио васкрсење.Такође, епископ се у својој бесједи захвалио протопрезвитеру-ставрофору Радославу Анђелићу, надлежном пароху, као и свим приложницима који су уградили себе у обнову ове дивне светиње, додијеливши им захвалнице.

Након литургијског сабрања уприличена је трпеза љубави у порти Храма, за све који су својим присуством увеличали овај велики празник.

ЕПАРХИЈА ГОРЊОКАРЛОВАЧКА

ПОТРЕБНО ЈОШ 20.000 ЕВРА

Помозите обнову Храма Светог Петра и Павла у Биочићу

Мјештани биочићке парохије са благословом владике Далматинског Никодима желе да обнове свој Храм Светих апостола Петра и Павла у Биочићу, како би га сачували и оставили генерацијама које долазе у добром стању, али сами то нису у могућности. За довршетак комплетне обнове неопходно је још око 20.000 евра. Зато су се обратили свима који могу да допринесу и помогну реализацију овог пројекта. Име и презиме сваког приложника биће уписано у пројекте и црквене књиге који ће трајно чувати од заборава. Овај храм саграђен је 1886. године уз помоћ царске аустроугарске владе и побожног народа села Биочић и Тепљух. Храм је освештан 17. маја 1887. године, а његова укупна површина износи 100 м^2. Прилозима грађана до сада су уграђени прозори и бочна врата, олуци, инсталиран је електропогон за звоно, постављена палионица свијећа, сигнализација на путу, спољно осветљење, дио ограде за гробље и скела. Неопходно је да се још уради тротоар, санира под и фасада, уради улазна врата и направи чесме. Све информације и евентуалне уплате могу се обавити код старјешине храма јереја Милана Радусина (тел. +385 92 24 77 408), док сви заинтересовани у Србији могу да контактирају Тода Клашнића (тел. 064 359 45 87).

ЗАШТИТНИК КРАЉЕВСКОГ ГРАДА ВИСОКОГ

» Храм Св.Прокопија у Високом, сликано 1963. године

» Данас овај храм нема ко да обнови

ПРОКОПИЈЕ ИЛИ ОНАЈ КОЈИ С БОГОМ ПОБЈЕЂУЈЕ

ПИШЕ: ГОРАН ЛУЧИЋ

У посљедње вријеме све више туристичких агенција нуде „несвакидашњу посјету" Високом, граду у Босни, са обиласком тзв. „босанских пирамида".

Неколико мојих познаника већ је одлазило у Високо, сликали су се крај заобљених камених блокова, пролазили кроз рударска окна (тзв. улазе у средишњу дворану „пирамиде Сунца"), сликали се по странама брда Височице, све позирајући као да су у Долини египатских фараона.

Заиста, најбољи мамац за продају робе без јасног поријекла јесте помодност.

Многи грађани Србије не знају да у Високом има нешто вриједније и од египатских и од „босанских" пирамида. Нешто што је скупље од сваке грандиозности људских руку, јер је украшено светињом пожртвовања и праведности.

ПРЕОБРАЋАЈ ВОЈВОДЕ НЕАНИЈА

Јевреји као највећу славу памте изласак из египатског ропства предвођени Мојсијем, бившим царским војводом који је одбацио удобност двора и свој народ повео из ропских логора између пирамида.

Великог војводе Мојсија прилично се сјетити баш на славу великог хришћанског војводе Светог Прокопија Јерусалимског.

Неаније се родио у Јерусалиму као јединац својих родитеља. Отац је био хришћанин и млад се упокојио, а мајка Теодосија је живо поштовала римске богове и приносила им мирисе на жртвенику. Била је заокупљена само једним циљем – да сину обезбиједи најбоље школовање и високи друштвени положај.

Знала је да њен Неаније има природног дара, здраве мужевности и племените љепоте, и да не смије скончати у муци прогонства, како су тада хришћани претрајавали.

И заиста, дјечак је завршио најбоље државне школе, а потом је ступио и на училиште за војну доктрину.

Био је даровит, стасом отмен, ревносан у извршењу задатог... Брзо је напредовао вођен сигурним препорукама надређених. Примијетио га је и сам цар Диоклецијан, чије оштро око није гријешило у препознавању изврсности. И сам се успео на царски трон из сељачких опанака у Далмацији.

У то вријеме, почетком 4. вијека, Римско царство је све више осјећало потресе и несигурност. На двор су стално стизали извјештаји о немирима хришћана у њиховој непоколебљивој снази вјере. Држава је посебно била несигурна у Александрији гдје су хришћанске масе и под најгорим мукама клицале: „Христос Васкрсе!"

Цар Диоклецијан 303. године позва младог војводу Неанија и упути га у Александрију да ријеши „политичко стање", са дозволом да посијече сваког ко се не поклони цару и жртвенику.

На путу за Александрију, на преноћишту у Сирији, Неанија пробуди потрес, а из мрака његове одаје уплаши га снага гласа: „Неаније, Неаније куда си кренуо и на кога си се дрзнуо?!"

Војвода се трже и смјело упита: „Ко си ти?! Не познадох те?"

Тада се пред њим указа кристални крст, а глас би кристално јасан.

„Ја сам Исус Распети! Овим знаком побјеђуј и имаћеш мој мир! Крштавам те именом Прокопија!"

Те ноћи рођен је Свети Прокопије, чије име на грчком језику значи онај који успијева и стално напредује.

Послије овог чудесног искуства војвода више није могао бити исти. Отказао је одлазак у Александрију и војску повео у Јерусалим који бјеше угрожен од агарјанских напада. Тамо је сусрео мајку и исповиједио јој вјеру у Христа. Теодосија је одмах знала да задњи пут гледа сина и горко је проплакала.

Војни суд је привео Прокопија и ставио га на најтеже муке у подземним затворским мучилиштима. У страшном хропцу мучеништва Христос се поново јавио Прокопију и оснажио га да издржи. Млади војвода је остао стамен и предиван у истини вјере, примивши подстриг мача који по наредби зловјерног Диоклецијана пререза његово христовјерно грло.

160 ГОДИНА ХРАМА У ВИСОКОМ

Високо је древни град који је свој „високи статус" стекао у средњовјековној босанској држави. У непосредној близини града, на десној обали ријеке Босне налази се олтар Миле, крунидбено и загробно мјесто босанских краљева.

По неким историјским приједлозима, у Милама је сахрањен и Твртко I Котроманић, најснажнији владар средњовјековне Босне.

Срби су и прије и послије Твртка живо свједочили своје постојање у краљевском граду Високом.

И послије турског ропства чим стекоше мало заклона за своју вјеру започеше у Високом обнављати православни храм, а за то су испословали и султанов ферман у Цариграду. Тако је 1857. године саграђен Храм Светог Прокопија у Високом, као сједиште православне височке парохије. Прошле године Храм Св. Прокопија у Високом прославио је јубилеј – 160. година благовјерног постојања. Иначе, овај храм је од 2004. године проглашен националним спомеником Босне и Херцеговине са његовом збирком икона, која је једна од највриједнијих у БиХ.

До 1991. године на простору општине Високо живјело је око 7.500 Срба, а данас их је остало тек око 200. У току посљедњег рата у БиХ у Високом је било више логора за Србе, а један од највећих је у бившој Касарни *Ахмет Фетахаџић*, коју су муслиманске власти назвале *Изолациони логор за Србе*.

„Кроз овај затворски логор од 1992. до његовог затварања 1994. године проћи ће 578 логораша, од тога: 526 мушкараца, 43 жене (42 Српкиње и 1 муслиманка) и деветоро малољетне дјеце."

И баш као што је Св. Прокопије поднио мучеништво за вјеру и високи српски народ ходио је његовом стазом мучеништва.

Данас је Храм Св. Прокопија у Високом у јако лошем стању, нема га ко обновити, а мало је српског народа остало и за службу. На Бадњи дан ове године високи парох Миљан Рађеновић позвао је све Србе свијета да помогну у обнови овог православног храма у средишту древне и православне Босне.

Срби су од прихватања хришћанства највише волјели славити свете хришћанске ратнике и војводе. Посвећивали су им најљепше храмове и највеће градове, њихове мошти сабирали и с љубављу славили. Тако су Скадар посветили светим ратницима Сергију и Ваксу, царски Сирмијум Светом Димитрију, град Топлицу Светом Прокопију.

160 ГОДИНА ХРАМА У ВИСОКОМ

Слава Високог је и слава града Прокупља у чијем се Саборном храму Св. Прокопија чувају мошти светог војводе јерусалимског. По предању, у Прокупљу је рођен и косовски војвода Милан Топлица, насљедник у вјери и страдању Св. Прокопија.

Глава Светог Прокопија, окована у златном кивоту, чува се међу Србима у светом манастиру Хиландару.

Онај који не оде у земљу пирамида, већ пострада за истину вјере, надвисио је и пирамиде и вријеме. Зато када идете у Високо да видите „босанске пирамиде" најприје свратите до Светог Прокопија и упитајте остатак височких Срба за здравље и вјеру на том страшном мјесту њиховог постојања.

У БАТАЈНИЧКОМ НАСЕЉУ ШАНГАЈ СВЕТОМ АРХИЈЕРЕЈСКОМ ЛИТУРГИЈОМ ОБИЉЕЖЕНА ЈЕ ХРАМОВНА СЛАВА СВЕТОГ ЈОВАНА ШАНГАЈСКОГ

Владика Василије: Свети Јован Шангајски мисионарио је далеким истоком и западом

Дан уочи славе одржано је свечано празнично бденије, а свечану литургију служио је епископ сремски Василије. Саслуживали су игуман манастира Суково (Епархија нишка) јеромонах Серафим, архијерејски намјесник земунски Слободан Радојчић и архијерејски намјесник старопазовачки Миле Јокић, као и протојереј-ставрофор Велизар Живановић, а поред њих и Радоје Вукотић, старјешина Храма Архангела Гаврила, Споменко Грујић, старјешина Храма Рођења пресвете Богородице, пароси батајнички и протођакон сремскокарловачки Слободан Вујасиновић. Кум овогодишње славе био је Предраг Јевтић.

ВЛАДИКА ПОКЛОНИО НАРУКВИЦУ СВ. ЈОВАНА ШАНГАЈСКОГ

Епископ сремски Василије захвалио је Господу и Светом Јовану Шангајском на Богом подареном светковању и дану у којем се сви радују због настајања храма у славу и част овог Божјег угодника. За кратко вријеме од освјештања темеља 2014. године, до данас, подигнут је величанствени храм у којем се сада изводе унутрашњи радови.

Својим појањем чланови *Хора Свēтōī Георгија*, који дјелује при истоименом Храму у Бежанији, и уз свештенство и монаштво манастира Сукова, професора мр Предрага Миодрага и богослова, увеличали су литургијско сабрање.

Честитајући храмовну славу и свим свечарима овај богоугодни дан, епископ сремски Василије говорио је о животу Светог Јована Шангајског.

– Његов савременик Свети владика Николај Охридски и Жички говорио је да је, и онда кад је Јован Шангајски био професор Битољске богословије, а Владика Николај епархијски битољски архијерej, он по свему био живи светитељ. Био је и велики подвижник и духовник, а затим и велики мисионар у Шангају и тако пројавио ријечи *Јеванђеља* у Кини, а потом у Америци, гдје данас, у Сан Франциску, пребива његово нетрулежно тијело – рекао је владика Василије.

Владика је поклонио Храму наруквицу Светог Јована Шангајског, док ће честица моштију бити уграђена у часну трпезу када храм буде освештан. Чудотворни Јован Шангајски је светитељ којем се обраћају за помоћ и Руси, и Срби, и кога оба народа доживљавају као свога, јер је уточиште нашао у Србији и у Српској православној цркви, послије промјена у Русији 1917. године.

Владика Василије је подсјетио и на значај првојерарха Руске заграничне цркве, митрополита кијевског и галицког Антонија Храповицког (1863–1936), који је Јована Шангајског увео у Цркву Христову као јерођакона, а потом као епископа Руске заграничне цркве у Шангају.

Након литургије за помоћ и свесрдну подршку храму уручене су захвалнице Миодрагу Станишићу, Драгану Суботићу, Момчилу Граорану и Младену Томићу.

ТРПЕЗА ЉУБАВИ

По завршетку литургије приређена је трпеза љубави у парохијском дому при Храму Светог Архангела Гаврила у Батајници. Сабрању су присуствовали многи свештеници Епархије сремске, међу њима протојереј-ставрофор Милорад Нишкић, исповједници јереји Александар Чавка, старешина храма у Угриновцима, и Чедомир Грујић из Јарска, замјеник градоначелника Новог Сада Срђан Кружевић, предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије Миодраг Линта и многи други. Домаћини су били пароси при Храму Св. Јована Шангајског, јереји Дарко Кончаревић и Драган Зорица.

Присутне је поздравио јереј Дарко Кончаревић захваливши им се што су увеличали овај скуп. Говорећи о Светом Јовану Шангајском поновио је ријечи владике Василија да смо ми савременици једног великог светитеља и чудотворца, а да су управо он и отац Драган свједоци свега тога.

– Градећи Храм Светог Јована Шангајског, а са нама и драги кум Предраг Јевтић, који непрекидно прати ток изградње, слободно можемо тврдити да се заиста чуда дешавају у храму, што би се народски рекло: да се из немогућег ствара могуће. Наш храм својим изгледом свједочи да се у једном кратком року урадило много, а када бисте мене питали како, вјерујте да не бих знао да одговорим. Сигуран сам да то зна једино наш владика Јован Шангајски – казао је отац Дарко.

НЕ СМИЈЕМО ЗАБОРАВИТИ СВЕТИЊЕ У ЗАВИЧАЈУ ПРЕДАКА

Присутнима на трпези љубави обратио се и предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта рекавши да у околини храма прије деведесетих готово да није било ни једне куће.

– Доласком протјераних Срба, углавном са подручја Крајине, насеље Шангај у Батајници, поред Београда, полагано се изграђивало и сада има, колико сам чуо, преко двије и по хиљаде становника. Драго ми је да видим како ово насеље сваким даном све више напредује, а заједно са насељем и овај велелепни Храм. Чуо сам да ће у порти Храма бити изграђено игралиште за дјецу, што представља заиста хвале вриједан пројекат. Вјерујем у будућност овога насеља и драго ми је што у њему има доста младих људи. Сигуран сам да сви становници Шангаја поштују своју вјеру, своје обичаје, своју традицију и да то преносе на млади нараштај. Свакако не смијемо никада да заборавимо и да се одрекнемо својих крајева, кад год смо у прилици, треба да их посјетимо, да обновимо наше цркве у Крајини, на КиМ, да обновимо наша гробља, наша имања и да барем једном годишње одемо у наша села и на тај начин шаљемо поруку да је то наше. Шта ће бити за 20-30 година, то нико не зна, али битно је то што ако се ми тога не одрекнемо, то ће увијек бити наше – рекао је Миодраг Линта, поздрављајући свештенство Сремске епархије и вјерни народ у своје и у име Одбора за дијаспору и Србе у региону Скупштине Србије на чијем се челу налази.

НАСЕЉЕ НИЈЕ СЛУЧАЈНО ДОБИЛО ИМЕ ШАНГАЈ

Владика Василије се такође захвалио домаћинима, свештеницима, кумовима и уваженим гостима, наводећи да није важно да ли неко овдје долази као представник црквених или државних власти, већ је битно да служе на добробит српској дјеци, која очекују смјернице које би требало и црква и држава да им дају.

– У овом храму посвећеном Светом Јовану Шангајском биће похрањен његов дио моштију и дио тијела, који ће нас и нашу дјецу вијековима сабирати. Зато се радујем овом великом дану, овој светињи поникloj у нашој епархији и сматрам да се ово мјесто не зове сасвим случајно Шангај. Вјероватно је Св. Јован Шангајски идући за Охрид, или долазећи у Сремске Карловце код митрополита, који га је замонашио, рукоположио и школовао, овуда пролазио и својом енергијом и односом према људима на неки начин допринио да се ово насеље зове Шангај – рекао је, између осталог, владика Василије, похваливши *Хор Свēтōī Георгија* и појце из манастира Суково за њихов доринос на литургији. Тај људски глас је Божји дар, како је истакао владика сремски, од кога су настали сви каснији инструменти.

Уз гитарску пратњу ђакона Дарка Богдановића, сестре Јана и Дуња Михајловић, пјесмама са Косова и Метохије, крај ове свечаности учиниле су још богоугоднијим.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Владика Василије уручио је захвалнице заслужнима

» Помогли градњу храма: Миодраг Станишић и Младен Томић

» Јереји Дарко Кончаревић и Драган Зорица

ПРОСЛАВЉЕН ИВАЊДАН У СЕЛУ МИОЧИЋ

У дрнишком селу Миочић по традицији су се 7. јула окупили Миочани како би прославили Ивањдан. Као и претходних година, у организацији Удружења Миочић из Београда стигао је и аутобус са 65 путника из Србије. По завршетку литургије коју је служио Станко Антић, протонамјесник парохије Марковац, приређено је послужење у Дому културе, који је донацијама Миочана уз помоћ Министарства културе Републике Србије доведен у функцију безбједног коришћења за овакве и сличне скупове. Људи из Удружења Миочић у великој мјери су заслужни за обнову Цркви Светог Јована у коју је до сада уложено око 70.000 евра. Како смо сазнали од секретара овог удружења Гојка Малешевића, у току је ограђивање гробља.

– Све је више Миочана који су за свој вјечни дом одабрали завичај својих предака. Зато сада градимо још једну просторију за такве потребе, као и тоалет – каже Малешевић, који је позвао све људе поријеклом из села Миочић, као и све људе добре воље, да својим прилозима помогну завршетак ових радова.

ПЕТРОВДАН У БИОВИЧИНУ СЕЛУ (КИСТАЊЕ)

Петровдан је традиционално прослављен у Биовичину Селу у општини Кистање у Далмацији. Тамошњој литургији, уз преко двјеста вјерника, присуствовали су општински начелник Горан Рељић, замјеник начелника Борислав Шарић, предсједник Вијећа Марко Сладаковић и бројни други представници српске мањинске самоуправе у овом дијелу Далмације.

Славље је увећано чињеницом да је општина успјела обезбиједити нешто мање од 400.000 куна сопствених средстава (око 55.000 евра) за ограђивање сеоских гробаља. Овом инвестицијом коначно ће гробља у Биовичину Селу, селу Мудрину, Колашцу и Нунићу бити ограђена. Иначе, није била ријеткост на сеоским гробљима видјети дивље животиње.

УСКОРО ПОЧИЊЕ ГРАДЊА КУЛТУРНОГ ЦЕНТРА У СЛАТИНИ

На празник Светих апостола Петра и Павла архијерејску литургију у истоименом храму у Слатини са више свештеника и у присуству двјестотињак вјерника служио је епископ пакрачко-славонски Јован.

Подигнут је и дрвени крст на мјесту на коме ће ускоро почети градња Српског културног центра. Крст су сами израдили и подигли свештеник Гаћеша и српски замјеник жупана Вировитичко-подравске жупаније Игор Павковић. Према ријечима Саше Милошевића, уз средства које је осигурао Клуб заступника СДСС-а и средства која ће се сакупити донацијама и на разне друге начине, очекује се да до идућег Петровдана радови узнапредују, а можда чак и Центар буде завршен. Осим Милошевића, литургији је присуствовао дожупан Игор Павковић, начелник општине Ердут Југослав Весић и секретар СКД-а *Просвјета* Слободан Живковић. Српски културни центар изникнуће непосредно уз остатке некадашње Српске православне школе, која је изграђена 1805. године и од тада до завршетка рата 1945. године учила је овдашње ђаке српству и православљу. Православна парохијска Црква Светог Петра и Павла освјештана је 1747. године, 1941. године до темеља је разрушена, а 1978. на њеним темељима сагрђена је данашња црква.

БОРО РКМАН

ПРОТОЈЕРЕЈ ГЛИНСКЕ ЦРКВЕ СЛОБОДАН ДРАКУЛИЋ:

Нигдје није лако бити Србин

ФОТО: ПОРТАЛ НОВОСТИ

Ни у Београду, ни у Глини није лако бити Србин, само су искушења различита и трудимо се да будемо све то што није лако, првенствено људи, па потом Срби, каже протојерej Епархије горњокарловачке Слободан Дракулић у разговору за *Танјуг* на мјесту некадашњег Спомен-дома, у знак сјећања на злочин почињен над Србима јула 1941, а данас Хрватски дом.

Највећи масовни злочин над цивилним становништвом ван концентрационих логора у Европи, према ријечима Дракулића, десио се у православној Цркви пресвете Богородице у Глини 1941. године, након формирања НДХ када је убијено 1.764 Срба.

Недуго након што је извршен тај злочин, и сама црква је порушена и спаљена, а једино што је остало од ње јесте грумен земље који се налази у новој цркви у Глини, као и икона Богородице, у приватном власништву потомака некадашњег глинског проте Николе Ерцеговца.

Сам почетак Другог свјетског рата на територији Хрватске обиљежен је оснивањем НДХ 10. априла 1941. године. Како је испричао протојерej Дракулић, да страдање Срба није било случајно показују и закони који су доњијети касније и систематски покољ српског народа у тим крајевима.

– Само послије мјесец дана проглашења НДХ, у Глини 12. на 13. мај 1941. године, сви Срби, мушкарци старији од 15 година, изведени су из кућа у току ноћи и у селу надомак Глине су побијени. На челу те групе од 423 мушкарца налазио се свештеник глински Богдан Опачић – испричао је Дракулић за *Танјуг*.

Како је додао, страдање српског народа није се завршило тим, већ је „систематизација уништавања свега српског и православног потрајала све до одласка првих људи у шуме и збјегове и оснивања првих јединица оружаног отпора, касније званих партизанских јединица".

МАСОВНО СТРАДАЊЕ СРБА У ГЛИНСКОЈ ЦРКВИ 1941.

Једно од већих страдања српског народа било је у глинској цркви изграђеној 1846. године, а догодило се крајем јула и почетком августа 1941. године, када су из ноћи у ноћ у цркву довођени људи гдје су убијани.

– Неколико дана, из ноћи у ноћ, доводили су људе у глинску Цркву Рођења пресвете Богородице и убијали су колико су стигли на најбруталније начине – навео је Дракулић.

Тијела убијених су камионима превожена у већ припремљене масовне гробнице у села надомак Глине, гдје су закопавана.

– Сјутрадан би, одмах, преко тих тијела било преорано и била би засијана нека пољопривредна култура, како би на тај начин покушали да сакрију злочине које су починили над српским народом на овом простору – истакао је Дракулић.

Нажалост, скоро ништа није сачувано из старе цркве, рекао је Дракулић и додао да је једини спомен на ту цркву и страдање био споменик који је подигнут деведесетих година, а на којем су била исписана имена свих страдалих у цркви.

Споменик који је освештао некадашњи патријарх Српске православне цркве Павле срушен је 1995. године, у војној акцији Хрватске *Олуја*.

– И плоче са тог споменика су уништене, али по неким незваничним сазнањима, сачуване су у неком подруму у Глини. Међутим, ми њима немамо приступ – рекао је Дракулић, који је већ 15 година прота нове глинске цркве.

У разговору са екипом *Танјуга* Дракулић је сазнао и за постојање иконе пресвете Богородице, која се налази у приватној ризници, у породици потомака некадашњег глинског свештеника Николе Ерцеговца у Београду.

Праунук проте Ерцеговца Момчило Мирић испричао је за *Танјуг* да по величини та икона може бити олтарска, те да је рађена у италокритском стилу.

Како је навео, икону је наслиједио од сестре његове бабе Богданке, Ранке Ерцеговац, кћерке проте Ерцеговца.

Ранка Ерцеговац прије Другог свјетског рата школовала се на Сорбони, гдје је упознала свог будућег мужа – *Либанца*, који је као пилот за вријеме рата погинуо 1941. године.

Након смрти мужа Ранка је одлучила да се врати у Србију, гдје је њена породица већ прешла, али је на свом повратку прво свратила у Глину.

– Будући да је имала пасош Литваније, била је пропуштена од стране тадашњих власти НДХ, чак јој је било дозвољено да узме ствари из парохијског, очевог дома и да их укрца на воз за Београд. Међу тим стварима била је и икона пресвете Богородице, која је стајала до њене смрти у трпезарији у њеном стану у Београду, а након њене смрти ја сам је наслиједио – испричао је Мирић.

У НОВОМ ХРАМУ ЧУВА СЕ ГРУМЕН ЗЕМЉЕ КОЈИ ЈЕ БИО НАТОПЉЕН КРВЉУ СТРАДАЛИХ

Протојерej Дракулић навео је и да је у вријеме када је изграђена нова глинска црква 1963. године постојала жеља да један дио у храму буде посвећен успомени на стару глинску цркву, која је подијелила судбину свог народа 1941. године.

– Зато је у самом храму, на мјесту лијеве пјевнице, направљен мали олтар и у том олтару се налази у кивоту један грумен земље који је био натопљен крвљу страдалих мученика, која је, по свједочењу ондашњег народа, за вријеме страдања потоком текла из цркве – рекао је Дракулић.

На мјесту гдје је била стара црква изграђен је првобитно Спомен-дом, који је имао функцију спомен-дома жртвама фашизма. Међутим, како је навео Дракулић, 1995. године, послије *Олује* и прогона српског народа из тих крајева, тај дом је претворен у Хрватски дом.

– Наш народ је хтио да се зида нова црква на темељима те порушене и спаљене цркве, јер су темељи још увијек постојали, али ондашња комунистичка власт је национализовала ту парцелу, одузела је цркви и дала дозволу да се црква гради на другој, данашњој локацији, која је завршена и освјештана 1963. године – испричао је Дракулић.

И нова црква у Глини, централна црква глинске парохије, је страдала, односно минирана је у *Олуји* 1995. године, али није срушена у потпуности.

Посљедице тог минирања саниране су прије двије године, а према неким подацима, избјегла је судбину старе цркве уз помоћ Хрвата, покојног Матије Хермана, који је једно вријеме био на челу Друштвеног одјела у граду Глини.

– Чуо сам да је он заслужан што нова црква није срушена до темеља. Он се потрудио да послије првобитног минирања црква буде затворена и под полицијским надзором, да не би дошао неко и срушио цркву – рекао је Дракулић.

ТРУДИМО СЕ ДА БУДЕМО ПРВЕНСТВЕНО ЉУДИ

Како је испричао, већина злочина над српским народом у Хрватској се и данас негира или се амортизује на тај начин што покушава да се прекрије са догађајима из 1991. године.

– Покушавају да амортизују то као да се нешто слично десило њиховом народу од нашег народа. У рату деведесетих година, опет су српске жртве, ако се узме бројати ко је колико страдао, далеко у већем броју него жртве на хрватској страни. Било је и тамо невиних жртава, али у много мањем броју него што је било на српској страни, а не може се поредити са мученицима из Другог свјетског рата, не само из Глине, већ са подручја цијеле НДХ – навео је Дракулић.

Према његовим ријечима, данас је много мање Срба у Глини, око 900 људи у мање од 400 домаћинстава, а и они који су још ту су махом старији људи, који у просјеку имају око 70 година.

У цркву увијек долази неколико, од петоро до 20, 30 људи се окупља на литургијама, а када су велики празници, Бадње вече, Божић, Васкрс и на славу Цркве – Рођење пресвете Богородице, пуна је и црква и порта око цркве.

– Гдје год човјек да живи, подложан је разним искушењима, тако да ми носимо различите крстове од оних који живе у Београду, али није лако нигдје бити Србин. Није лако нигдје бити човјек данас. Трудимо се да будемо све то што није лако, првенствено људи, па потом Срби – закључио је Дракулић.

ТАНЈУГ

У ОРГАНИЗАЦИЈИ УДРУЖЕЊА *ОГЊЕНА МАРИЈА ЛИВАЊСКА* ОДРЖАНИ ПАРАСТОСИ ОД БЕОГРАДА ДО ЛИВНА

» Бањалука

» Београд

77 година од страдања ливањских Срба

У београдској Цркви Светог Марка 28. јула у организацији Удружења *Огњена Марија Ливањска* служен је парастос ливањским Србима страдалим љета 1941. године од стране усташког режима НДХ. Парастос је, као и сваке године, служио отац Мирко Јамеција, некадашњи парох лијевањски, а присуствовало је шездесетак потомака, рођака и сународника жртава.

Предсједница Управног одбора Удружења Гордана Достанић рекла је да је ово уобичајена пракса у данима око Огњене Марије и Светог Илије.

СТРАДАЛО 1.600 НЕВИНИХ

– Како у Ливањском пољу, тако и у расијању гдје су се од 1992. настанили ливањски Срби, заједно се сјећамо наших пострадалих мученика. Ове године навршава се 77 година од овог великог страдања нашег народа. Преко 1.600 жена, дјеце, стараца и мушкараца убијено је на бројним стратиштима у околини Ливна. Злочинци су их у смрт отјерали на најстрашније начине, мањем и ножем, а бројни су и живи бачени у крашке јаме, којих су пуне Динара и околне планине – подсјетила је Достанић, додајући да овим молитвеним сјећањем на претке још једном свједоче да смо дужни да се сјећамо њихове жртве и мучеништва јер су пострадали ради своје вјере и народности.

Помени и парастоси служили су се у Ливну, Бањалуци, Новом Саду, на Авали, у Чапразлијама и Челебићу.

– Дакле, на подручју Ливна на свим мјестима до којих се може доћи, а гдје су била стратишта или некадашњи споменици, ми одржавамо парастосе. Тамо су наши преци и њихове гробове дужни смо да одржавамо. Не треба заборавити да су тамо страдали невини, много дјеце... Само зато што су били православци. Ако њих заборавимо, ако се њима не поклонимо, онда смо заборавили и себе и обесмисли жртвовање – нагласила је Достанић.

Према њеним ријечима, сљедеће године очекују да за Огњену Марију буде освјештање обновљене Спомен-капеле у Ливну, у којој су мошти ливањских мученика, и да један бројнији скуп организују управо код ливањске Цркве Успења пресвете Богородице, у чијој порти се налази Спомен-капела посвећена Светој Великомученици Марини – Огњеној Марији.

– Завршили смо обнову капеле крипте и завршено је њено осликавање. Она је подигнута 1991. године када су ексхумиране мошти наших предака и ту сахрањене. Међутим 1992. године када је почео рат, она је девастирана, бачена је бомба и кости су остале разбацане, тако да смо послије рата сакупљали средства и колико смо могли обнављали костурницу да би се бар довела у стање у каквом је била прије рата. Оснивањем Удружења 2012. године један од првих задатака које смо себи задали је да обновимо и завршимо костурницу – објаснила је Достанић, додајући да је суштина њиховог постојања да се кроз Удружење не заборави живот Срба у мјестима гдје су вјековима живјели и остављали своју заоставштину.

– Тамо су подизали своје цркве, школе, своја национална удружења која су артикулисала цјелокупни живот Срба, привреду тог краја, политички и културни живот Срба. Желимо да све остане забиљежено. Дакле, у крајевима у којима су Срби живјели и страдали, из којих су протјерени и од страдања се никада нису опоравили, нису остала само сјећења на страдање него и богата свеколика заоставштина – закључила је Гордана Достанић.

ОТАЦ МИРКО: ВЈЕРУЈЕМО ДА ЋЕ УСКОРО БИТИ УПИСАНИ КАО СВЕТИ

Отац Мирко Јамеција, који сваке године у Београду служи парастосе страдалим Ливњацима подсјетио се времена проведеног у Ливну, гдје је, како је рекао, провео најљепше године свог живота.

– Ја сам са 25 година добио парохију у Ливну, и остао сам 23 године, до 1992. године. Остао сам најдуже од свих свештеника који су водили ту парохију икада. Сродио сам се са тим људима, и сваку радост и жалост сам са њима проживљавао и осјећао. То је била једна мала парохија, са стотињак домова. Међутим, оно што могу рећи је да је Ливно једна здрава средина што се тиче климатских услова за живљење, али за Србе то никада није била. Срби су страдали у Ливну и 1914–1918, па 1941. па 1992 – испричао је Јамеција, нагласивши да је до рата Ливно било српска чаршија и да је тамо било много знаменитих трговаца, занатлија, попут породица Кујунџића, Сердаковића, Павловића, којих послије рата више није било. Усташе су их побиле.

– Прије него што сам изашао из Ливна у Гламоч 1992. био сам присутан 1991. године на ексхумацији на свим стратиштима. Изнијели смо све те мученике. Светијих мошти нисам никад прије видио. Ниједна није била тамна, све су то светитељи, и надамо се да ће бити канонизовани у наредном периоду. Сви ти мученици су страдали око Огњене Марије и ови парастоси су једини дуг који можемо да им вратимо, а то је да спомињемо њихова имена – поручио је Јамеција, који је већ десет година пензионер, а данас је духовник у Капели Светог Трифуна у Градској болници у Београду. **ВЕСНА ВУКОВИЋ**

СЈЕЋАЊЕ НА СТРАВИЧАН ЗЛОЧИН ПОЧИЊЕН У ЦРКВИ РОЂЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Стотине ружа за невине глинске жртве

ФОТО: ПОРТАЛ НОВОСТИ

Прије 77 година, између 24. јула и 8. августа, многи Срби с Кордуна и Баније повјеровали су позиву усташких власти како ће сачувати своје животе ако се окупе у Цркви Рођења пресвете Богородице усред Глине и покрсте се, односно прећу на католичку вјеру. Не слутећи превару и замку, многи су прилазећи цркви носили и хрватске барјаке. Умјесто обреда покрштења, звјерски је убијено више од хиљаду људи, што у цркви, што изван ње, па се тај покољ сврстава међу највеће усташке злочине почињене у Другом свјетском рату на овим просторима. Сваке године, па тако и ове, на мјесту некадашње православне цркве у којој се злочин догодио окупља се локално становништво тога краја, антифашисти и сви они којима је и те како важно да се невине жртве никада не забораве.

– Дошао сам из Окића да се поклоним људима који су мучки побијени. На неки начин сам везан за Глину. Моја покојна супруга је из овог краја, из села Брубањ. У вријеме злочина живјела је код тетке у Глини. На дан покоља била је сакривена у свињцу и тако се спасила. О покољу у глинској цркви знам доста. Осим тога, моја два брата, Едо и Виктор, били су борци 13. пролетерске бригаде. Кад год могу, обилазим организована обиљежавања и споменике из НОБ-а јер сам цијели свој живот антифашист – казао је за *Портал новости* Мирко Сметко из Загреба.

НАДА ДА ЋЕ ХРВАТСКИ ДОМ БИТИ ПРЕИМЕНОВАН У СПОМЕН-ДОМ

Успркос врућини, више од стотину људи с ружама у рукама пажљиво је слушало поруке с говорнице, а ове године изостала су добацивања демонстраната који су се у мањем броју знали раније окупити у близини скупа и својим гласним негодовањем реметити мир и пијетет.

– Вјерујем у мале кораке. Вјерујем да ће негодовање за вријеме одавања почасти жртвама потпуно нестати. Вјерујем и да ће се и Хрватски дом, како се од 1995. зове мјесто на којем је почињен злочин, поново звати Спомен-дом, а посебно вјерујем и да ће ријечи с овога скупа допријети до оних који су прошле године просвједовали. Данас их нема и то ме охрабрује. Помен је нешто што се треба допустити – рекла нам је Весна Тершелич, руководилац Центра за суочавање с прошлошћу *Documenta*.

У име хрватских антифашиста и антифашистичких бораца, Стјепан Шафран истакао је да су на том мјесту погубљени људи само зато што су били друге вјере и нације, а предсједник Српског народног вијећа Милорад Пуповац подсјетио је како ово није једини злочин почињен у православним црквама 1941. године.

– Јуче смо се сјећали жртава у цркви у Садилиовцу, на рубу Кордуна, према Лици. Тамо је убијено више од 400 душа, од тога барем стотину дјеце. У Коларићу, крај Војнића, страдала је црква с више од сто вјерника, односно цивилних жртава. Страдање свих тих људи вишеструки је гријех, без обзира којој монотеистичкој религији припадамо. Прво, то је гријех против живота, затим је учињен гријех преваре, кроз лажни позив да се прикључе другој, сестринској цркви како би спасили животе. Трећи гријех је уништење ове светиње у Глини, заједно с људима који су били у њој, а четврти гријех је покушај заметања трагова крвавог пира и негирање да је злочин почињен. Због свега тога много је оних који би требали доћи на ово мјесто и погнути главу, а има и оних који би овдје требали клекнути, јер људе који се овдје окупљају како би одали помен ометају на најразличитије начине. Ријетка су мјеста у свијету гдје се они који одржавају помен на страдање људи, као што су Срби страдали у глинској цркви, годинама у томе ометају. То је знак потпуне нетолеранције и искључења – упозорио је Пуповац.

МИТРОПОЛИТ ПОРФИРИЈЕ: ОВО ЈЕ СВЕТО МЈЕСТО

Митрополит загребачко-љубљански Порфирије одржао је помен те истакао:

– Овдје смо се сабрали како би се помолили Богу за покој душа које су овдје пострадале, а усуђујем се рећи и да се њима помолимо, како би они нас умудрили. И не само нас, већ све људе овога времена и простора, без обзира ком народу припадају, коју вјеру исповиједају и без обзира какви су им погледи на живот и на свијет. Ово мјесто је свето, баш као што је свето и свако мјесто гдје су пострадали невини људи – казао је митрополит.

На мјесто гдје је некада стајала Црква Рођења пресвете Богородице окупљени су положили стотине црвених ружа, а међу њима су били представници америчке, руске и српске амбасаде у Хрватској. Своју ружу положила је и Аница Крухоња из Загреба.

– Била сам јуче у Србу, данас сам овдје у Глини. Антифашисткиња сам од главе до пете, па не пропуштам овакве прилике, посебно ове тужне, јер све што за страдале људе могу учинити, то је полагање ове руже и то чиним с дубоким пијететом – објаснила нам је она.

ВЛАДИМИР ЈУРИШИЋ / ПОРТАЛ НОВОСТИ

ГРАДОНАЧЕЛНИК ВАЉЕВА **ДР СЛОБОДАН НЕДЕЉКОВИЋ** НАЈАВЉУЈЕ ПРЕПОРОД ЦИЈЕЛОГ КОЛУБАРСКОГ ОКРУГА

Будућност ће потврдити да је Ваљево град у који је најисплативије улагати

Градоначелник Ваљева др Слободан Гвозденовић сматра да ће срећивањем и повећањем *Пословне зоне* у Ваљево доћи нови инвеститори, док би спортско-рекреативни комплекс који је на Дивчибарама почео да гради рођени Ваљевац, прослављени кошаркаш Милош Теодосић могао да буде покретач развоја ове планине која гравитира ка српској престоници. Гвозденовић каже да би завршетком градње ауто-пута био „остварен сан свих Ваљеваца", јер би се тада раздаљина до Београда свела на 45 минута вожње. Завршетак градње регионалног хидросистема Стубо–Ровни комплетирао би слику будућности Ваљева. Међутим, како сам наглашава, приоритет је отварање нових радних мјеста и смањење стопе незапослености.

– Град је одлучио да купи нове парцеле, како би повезао и уредио приступ за постојећу привредну зону. Тиме би се створили услови за долазак великих инвеститора. Наиме, Град Ваљево је власник комплекса неизграђеног грађевинског земљишта површине око 20 хектара катастарских парцела које се налазе у Плану генералне регулације *Привредне зоне*. У оквиру комплекса који је у власништву Града налази се и мањи број парцела неизграђеног грађевинског земљишта које су у својини физичких лица и које такође имају исту привредну намјену. Те парцеле, различитих величина и неправилног облика онемогућавале су формирање пространог јединственог комплекса привредне намјене у власништву Града. Обједињавањем свих ових парцела у комплекс земљишта у јавној својини Града стварају се предуслови за формирање парцела, различитих величина и других карактеристика, правилног облика са приступом јавних саобраћајница, према потребама инвеститора заинтересованих за изградњу привредних објеката и отварање нових радних мјеста.

● Све локалне самоуправе покушавају анимирати инвеститоре да улажу у њихову средину. Која је предност Ваљева у односу на друге?

– Предност Ваљева је прије свега близина Београда као и добар географски положај и велика традиција у вези са свим оним што је Ваљево било некада, а ту мислим на индустријска постројења која су била значајна не само за Ваљево и Србију него и за бившу Југославију. Сви се добро сјећају *Србијанке, Штампарије, Крушика*, кожаре, *Елинда* и многих других значајних предузећа. Такође, пред нама су и веома велики капитални инфраструктурни пројекти који ће Ваљеву донијети потпуно нове перспективе.

● Који су то капитални инфраструктурни пројекти?

– Захваљујући предсједнику Србије Александру Вучићу и Владе Србије сада је сасвим извјесно да ће Ваљево бити повезано са Коридором 11 брзим тракама до Непричаве. Колико је то значајно за читав Колубарски округ, говори и чињеница да ће кад ауто-пут буде завршен и пуштен у саобраћај, до Београда бити потребно свега 45 минута, што би требало да привуче нове инвеститоре и препороди читав крај. Такође, од Републике Србије обезбијеђена су средства за око 60 милиона динара за израду пројектно-техничке документације за завршетак градње регионалног хидросистема Стубо–Ровни код Ваљева. Изградњом тог система били би ријешени проблеми са водоснабдијевањем не само у Ваљеву него и на територији општина Лазаревац, Уб, Лајковац и Мионица. Градња на овом пројекту почела је још 1989. године. До сада је уложено око 80 милиона евра, укључујући изградњу бране и акумулације, цјевовода и постројења за прераду воде, а процјењује се да је за комплетан завршетак потребно још око 20 милиона евра. Овај хидросистем веома је важан и као заштита од поплава, снабдијевања водом ТЕ *Колубара Б* – Калењић, али и могућностима градње мини хидроелектрана.

● Који су највећи проблеми грађана Ваљева у овом тренутку?

– Највећи проблеми су, као и у цијелом региону, у вези са запошљавањем. Трудимо се да комунално-инфраструктурне проблеме рјешавамо у складу са финансијским могућностима и приоритетима. Тих проблема је заиста много и немогуће их је одједном ријешити. Највећи су путна инфраструктура и водоснабдијевање на сеоским подручјима. Чињеница да смо ове године из буџета издвојили 137 милиона динара за изградњу примарне водоводне мреже за поједина села која гравитирају ка брани Стубо–Ровни довољно говори о озбиљности и намјерама градске управе.

● Ваљево има богату културно-историјску баштину. Које бисте манифестације издвојили?

– Најзначајнија манифестација су *Тешњарске вечери*, које смо ове године организовали по 32. пут. С обзиром да је ово воћарски крај, препознатљиве су манифестације *Дани малине* у Бранковини, као и *Дани купине* у селу Ставе.

● Да ли је Ваљево искористило своје туристичке потенцијале?

– Град није у потпуности искористио своје туристичке потенцијале. Већ сам рекао зашто вјерујем да ће Дивчибаре доживјети свој преподо-род, али Ваљево би кроз туризам могло да промовише и свој историјски значај. Овдје заиста има шта и да се види и да се научи. Као град слободарске и устаничке традиције Ваљево је дало печат и данашњој модерној Србији. Овдје су 1804. године посјечени кнезови Алекса Ненадовић и Илија Бирчанин, што је и био увод у Први српски устанак. У Првом свјетском рату на овим просторима одиграла се и чувена Колубарска битка, а након тога Ваљево је био и град болница гдје су се лијечиле обје зараћене стране од пјегавог тифуса који је однио бројне жртве у том периоду. Ту је умрла и чувена српска сликарка Надежда Петровић, која је радила као болничарка. У Другом свјетском рату комунистички устанак дигао је Жикица Јовановић Шпанац, а прије њега на Равну гору, у непосредној близини Ваљева, дошао је ђенерал Драгољуб Михаиловић са својим људима и у тада окупираној Европи први развио барјак слободе против моћног њемачког окупатора. Ту је у Бранковина у којој су рођени су рођене чувене српске војводе Алекса, Јаков, Љуба и Матеја Ненадовић. Имамо потенцијал и за вјерски туризам јер су у непосредној близини манастири Ћелије и Лелић у којима почивају велики српски светитељи владика Николај Велимировић и Јустин Поповић.

● Какви су услови за развој спорта?

– Ваљево има значајне спортске клубове. Кошаркашки клуб *Металац* некада је играо и у Првој лиги бивше Југославије, па је природно да се налази у највишем рангу такмичења у Србији. Запажене резултате остварује и наш ватерполо клуб, као и мушки и женски одбојкаши тим. Ту је и Фудбалски клуб *Будућност*, па можемо са правом да кажемо да је Ваљево град спорта.

● У Ваљеву су многи људи са простора бивше Југославије пронашли свој нови дом. У којој мјери су они дали свој допринос развоју града?

– Према подацима Комесаријата за избјеглице и миграције на територији града Ваљева током деведесетих година укупно је евидентирано нешто мање од 4.000 људи са статусом избјеглих и интерно расељених лица. Тај број је сигурно био и већи јер су многи одлазили у Београд или у треће земље. Тренутно се на евиденцији избјеглих и интерно расељених лица налази још око 500 људи. Они који су остали у Ваљеву у потпуности су се уклопили у ову средину и својим вриједним радом дали су пун допринос развоју наше заједнице. Формирали су нове породице и значајно су допринијели чињеници да је Ваљево једна од ријетких средина са прираштајем становништва. Истовремено, сачували су своје коријене и никад нису заборавили свој стари завичај.

● У којој мјери се у Ваљеву спроводи Програм регионалног стамбеног збрињавања?

– Град се труди да максимално изађе у сусрет потребама избјеглих и интерно расељених лица. У ваљевском Новом насељу гради се зграда за 20 породица. Такође, подијељено је 18 пакета грађевинске помоћи, а ових дана истиче и рок за откуп сеоских домаћинстава, који се спроводи преко Комесаријата.

● Са којим сте градовима у братским односима?

– У Ваљеву се налази фабрика *Горење*, која запошљава око 1.000 људи, тако су се развили и одлични односи са Велењем из Словеније. Ваљево је град отворен за све добронамјерне људе и жеља нам је да имамо пријатеље на свим меридијанима. Недавно су нас посјетили представници руског града Сочија са којима бисмо могли успоставити сарадњу не само у области културе него и туризма.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ТЕОДОСИЋ ПОКРЕНУО РАЗВОЈ ДИВЧИБАРА

● Да ли ће Дивчибаре искористити свој потенцијал?

– Заиста сам поносан што смо покренули развој Дивчибара. Деценијама се истичу природни потенцијали и предности Дивчибара, као најближег туристичког планинског центра Београду и Новом Саду, али се није улагало у њихов развој. У току су радови на изградњи канализационе мреже, урађено је око 30 километара бициклистичких и пјешачких стаза. Сређена је главна улица, постављена модерна расвјета. Планирамо да реконструишемо пут који иде са миониче стране. Ваљево је одувијек свој највећи капитал и потенцијал имало у људима. Наш Милош Теодосић одлучио је да свој капитал улаже у родни крај, па је започео градњу великог спортско-рекреативног центра на Дивчибарама. Он је купио некадашњи ауто-камп ***Бреза***, који је био у власништву Града Ваљева. У склопу спортско-туристичког комплекса већ се гради хотел са 80 соба, конгресном салом, фитнес центром, базеном, рестораном са кухињом, кафеом, продавницом и осталим садржајима. Поред хотела, предвиђена је затворена спортска сала, амбуланта, свлачионица и санитарни блок, четири терена за кошарку, а по један за одбојку, рукомет и фудбал. Истина је да је овдје ријеч о приватној иницијативи, али она би могла да покрене и нове предузетнике да улажу у Дивчибаре. Једна од новина на Дивчибарама од прошле зиме је и вјештачко осњежавање ски-стазе Црни врх, коју је Град дао у закуп за један динар, уз обавезу улагања закупца. Увјерен сам да ће Дивчибаре ускоро бити међу посјећенијим туристичким дестинацијама, што ће привући и нове инвестиције.

ГРАДОНАЧЕЛНИК НОВОГ САДА **МИЛОШ ВУЧЕВИЋ** УВЈЕРЕН ДА ЈЕ МОГУЋ ЈОШ БРЖИ РАЗВОЈ СВИХ ГРАДСКИХ НАСЕЉА

Нећемо се зауставити све док и посљедњој избјегличкој породици не буде ријешено стамбено питање

Градоначелник Новог Сада Милош Вучевић може да се похвали да се налази на челу финансијски најстабилнијег града у Србији, који након 19 година отклања посљедње трагове НАТО агресије и који је постао прави магнет за стране инвеститоре.

Велики заокрет у политици локалне самоуправе није се огледао само у чињеници да за шест година владавине није било кредитних задужења, већ се радило на смањивању старих дугова.

Деценијски игнорисани проблеми избјегличких породица почели су да се рјешавају тек од доласка на власт актуелног градоначелника.

– Искрено, волио бих да се у нашем језику ријеч „избјеглица“ не користи у пежоративном смислу, као неки недостатак или мањкавост. Сви су они Новосађани, и желим да буду равноправни са осталима. Ако већ не можемо исправити велике неправде које су тим људима нанијете деведесетих година, онда се потрудимо да то урадимо данас – каже на почетку разговора Милош Вучевић.

● **Да ли се градњом станова у Ветернику и Футогу завршава процес реинтеграције избјегличке породице? Како напредују радови?**

– Предвиђен рок за завршетак радова на објекту у улици Војводе Бојовића у Ветернику је крај 2019. године, тако да очекујем да ће најкасније почетком 2020. године 276 породица које су протјеране са својих огњишта коначно добити свој кров над главом. У сарадњи са Владом Србије, Комесаријатом за избјеглице и бројним донаторима, ми припремамо и почетак изградње 152 стамбене јединице у Футогу, а реално је да у Ветернику буде изграђен још један објекат. Немамо намјеру да станемо све док и посљедњој избјегличкој породици не буде ријешено стамбено питање.

● **На које сте реализоване пројекте најпоноснији?**

– Поносан сам на све оно што је промијенило, не само на урбанистичку слику Новог Сада већ и квалитет живота свих Новосађана. Коначно ћемо са лијепог лица нашег града скинути ожиљке старе 19 година, које носи од НАТО агресије. Завршен је мост на мјесту срушеног Жежељевог моста, којим пролази међународна пруга, у току су радови на згради РТВ-а, такође срушеној током НАТО бомбардовања. Нови Сад је коначно добио зграду Хитне помоћи, најсавременији објекат тог типа у региону. Завршава се изградња музичке и балетске школе са концертном двораном, а у току је и реализација пројекта изградње културног дистрикта у некадашњој старој фабрици у такозваној Кинеској четврти. У Новом Саду се гради највећи тржни центар у региону, ексклузивни пословно-стамбени објекти попут Пупинове палате, и влада велико интересовање за улагања у области грађевинарства. Инфраструктурно равномјерно опремамо све дијелове града, како би квалитет живота био на истом нивоу, без обзира да ли сте у центру или неком приградском насељу. Ја сам поносан због успјешне реализације сваке инвестиције, и због отварања сваког новог радног мјеста.

● **Постоје ли обећања која нисте испунили и какви су планови у наредном периоду?**

– Један од највећих проблема које смо затекли када смо преузели власт 2012. године јесте изузетно тешка ситуација у јавним и комуналним предузећима. Бројни проблеми су ту деценијама гурани под тепих, а систем је у међувремену постао прегломазан, потпуно неефикасан и на ивици финансијског пуцања. Већину предузећа успјели смо извести из те „црвене зоне“. Сада је фокус на рјешавању ситуације у три предузећа: ЈКП *Стан*, *Апотекарској установи* и Спортском и пословном центру *Војводина*. Знате, ја сам од оних који се баве тешким одлукама, а не лаким обећањима, и мислим да је то показатељ односа према јавном добру, према грађанима који су вам дали глас да им учините живот бољим.

● **У вријеме када свака средина жели привући стране инвеститоре, Нови Сад је посљедњих година доживио велики економски развој. Због чега страни инвеститори бирају управо Нови Сад?**

– Нови Сад је привлачан инвеститорима због повољне пословне климе, добрих економских показатеља, ефикасне управе, као и чињенице да је политички стабилан град. Геостратешки посматрано, наш град се налази на чворишту међународних путева. Преко ауто-пута Е-75 ми смо практично најбржа веза са милионским тржиштем Европске уније, а кроз град пролази и међународна жељезничка пруга Београд–Будимпешта. Значају путног и жељезничког коридора треба додати и ријечни, јер град на Дунаву као што је Нови Сад има велики потенцијал. Поред развијеног тржишта рада и образовних институција, проактивне и ефикасне градске администрације, Нови Сад потенцијалним инвеститорима нуди и једну од најатрактивнијих локација за смјештање производних капацитета уз сам ауто-пут Е-75. То је индустријска зона Сјевер 4, коју смо инфраструктурно опремили, и на продају је око 40 хектара земљишта. За заинтересоване инвеститоре имамо и друге гринфилд и браунфилд локације. Нови Сад је снажан универзитетски центар и сједиште бројних мултинационалних и ИТ компанија, а додатне предности за инвестирање донијело је освајање титула Омладинска пријестоница Европе 2019. и Европска пријестоница културе 2021. године. Ту првенствено мислим на развој туризма као привредне гране, јер само у првих шест мјесеци ове године број туриста је повећан за преко 9% у односу на исти период лане, а број страних туриста је повећан за преко 18%.

● **Како Нови Сад дочекује 2019. и 2021. годину у којој ће постати Омладинска и Европска пријестоница културе ?**

– Убрзано радимо на припремама, али и реализацији бројних програма који су увод у 2019, односно, 2021. годину. Ту мислим и на инфраструктурне радове, јер је упоредо са реконструкцијом фасада у подграђу Петроварадинске тврђаве кренула и изградња такозване Кинеске четврти, у којој ће бити креативни простор у функцији за оба пројекта. Улажемо у бројне објекте за реализацију културних садржаја, и то у свим дијеловима Новог Сада, јер не желимо да се све своди само на центар града. Важно је то што имамо подршку предсједника државе Александра Вучића, и премијерке Ане Брнабић, и колега из Покрајинске владе, јер су у питању пројекти од националног значаја. И нису само културни посланици, омладински активисти, стручна јавност укључени у њих. Ми имамо стално интеракцију са грађанима, и стално их позивамо да се укључе, да подијеле идеје и приједлоге, и да дају свој допринос титулама које су власништво свих Новосађана.

● **Ближе нам се Дани Републике Српске у Србији. Каква је сарадња Града Новог Сада са институцијама РС?**

– Претходних дана сам боравио у Бијељини, на градској слави, и тамо сам говорио о тим све чвршћим везама међу нама, и традиционално доброј сарадњи коју имамо и са Владом Републике Српске и са бројним локалним самоуправама. Ту нема препрека, нити отворених питања. Ми смо једни другима и пријатељи, и помоћ, и подршка. Рецимо, нашим пријатељима из Бањалуке активно помажемо у аплицирању за титулу Европска пријестоница културе 2024. године. Тимови који су радили на нашој кандидатури сада припремају Бањалуку да побиједи.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

СВИ СМО МИ НОВОСАЂАНИ

● **Нови Сад је постао дом многим Србима који су током деведесетих морали напустити своја огњишта. У којој мери су ти људи сачували своје коријене, а у којој мјери допринијели развоју Новог Сада?**

– Ми се не дијелимо јер су сви једнако добродошли у Нови Сад, без обзира на то када су и одакле дошли. Наравно, уколико су добронамјерни. Као локална самоуправа помажемо завичајна удружења која његују коријене, живот и традицију, и помажемо им да учине да та сјећања живе и да се преносе на нове генерације. Знате, неке од највећих компанија у Новом Саду су у власништву управо људи које су ратови и деведесете довеле у нови дом, неки од најистакнутијих људи у академским круговима су дошли на том „таласу“, многи перспективни млади Новосађани су из избјегличких породица... Због сталног преплитања различитих култура, вјера, традиција, Нови Сад и јесте европска пријестоница културе и у свакодневном животу.

ФИНАНСИЈСКИ НАЈСТАБИЛНИЈА САМОУПРАВА

● **Нови Сад се није кредитно задуживао посљедњих година. Како бисте оцијенили финансијско стање Града?**

– Нови Сад је финансијски најстабилнија локална самоуправа у Србији, и Фискални савјет је, када је стање јавних финансија у питању, нашем граду дао најбоље оцјене. На половини смо другог мандата СНС-а, а град нисмо задужили ни за један динар. Није било лако спровести фискалну консолидацију, након минуса који нам је оставио претходни режим ДС-а, али показали смо да се једном одговорном политиком могу постићи резултати, и Нови Сад има одржив буџет и у року извршава сва плаћања. Очекујем бржу реализацију инвестиција, а што се приходне стране буџета тиче, само у првих шест мјесеци ове године имамо повећање од 650 милиона динара на основу пореза на зараде. То јасно показује колико се град развија и напредује.

КОЛОНИЗАЦИЈА СЈЕВЕРНИХ КРАЈЕВА (1920-1941)

Краљевина СХС настала је као посљедица Првог свјетског рата у којем су нестала четири традиционална царства (аустроугарско, руско, њемачко, и турско). Истовремено, по завршетку Великог рата, на Версајској мировној конференцији 1919–1920. године политички је прекомпонован простор Средње и Источне Европе, повучене су нове границе и створене су националне државе на поменутом простору.

Нова југословенска држава тако је 1918. године ушла дубоко у подручје Панонске низије добијајући Славонију, Срем и веће дијелове Баната, Бачке и Барање, што је пратио напет процес разграничења према новим сусједима Мађарској и Румунији. Створена изненада, недовољно хармонизована, са снажним унутрашњим дестабилизујућим тензијама, са спорним границама и непријатељским окружењем, са дијеловима државе који су припадали различитим цивилизацијским круговима, са становништвом које се међусобно није познавало, Краљевина СХС била је од самог почетка свог историјског постојања оптерећена бригом за свој историјски опстанак и великим страхом од дезинтеграционих кретања који би несигурну идентитетску конструкцију довели до њеног распада.

Пише: др Милан Мицић

4

» Школска дјеца из колоније Велебит код Кањиже (снимљено 1938. године)

СТРАХ ОД ВОДЕ

Колонисти из Лике 15. октобра 1922. године одржали Скупштину Сељачких вијећа насељеног становништва на четрнаест мајура велепосједа А. Чеконића, на Пал мајуру, на мјесту на којем је касније настало ново насеље Банатско Карађорђево. Насељеници из Лике изнијели су све оне теме које су дотицале њихов живот на самом почетку колонизационог процеса, а чије рјешавање је било услов за формирање новог насеља, укупно у 9 тачака. Тачка 4. тицала се „осигурања од потопа и воде", као и тачка 8. („помоћ пострадалима од воде"). Тако се „питање воде" одмах на почетку процеса колонизације поставило као једно од кључних питања за колонизовано становништво. „Питање воде" јављало се у процесу колонизације сјеверних крајева (1920–1941) у више облика: као питање заштите надијељене земље од подземних вода и вода насталих усљед атмосферских падавина, питање заштите тек сграђених кућа од вода које су се окупљале у насељу усљед непостојања или неодржавања канала и као питање страдања колониста приликом изливања ријека. Предсједник општине Банатско 10. децембра 1929. године у писму Пољопривредном одјељењу Дунавске бановине описао је земљиште које је надијељено колонистима у Банатском Карађорђеву:

– Земља која нам је додијељена већим дијелом је подводна и пати од унутрашњих вода.

Помјерање 23 колониста из Лике који су припадали аграрној заједници у Банатском Карађорђеву ка колонији Војвода Степа крајем двадесетих година 20. вијека, а који су били насељени у Фабрици куделье у близини Бегеја, било је посљедица подводног и лошег земљишта на том потезу и жеље колониста да дођу до мање подводног и квалитетнијег земљишта.

– Због подводне земље из Влајковца се врши деколонизација насељених добровољаца – навео је Василије Мучибабић из колоније Влајковац, код Вршца, у свом писму Савезу аграрних заједница за Банат 16. фебруара 1927. године описујући узроке одласка добровољачких породица из ове јужнобанатске колоније. Такође, 3. априла 1934. године добровољци из Влајковца, који су остали у колонији, тражили су од Комисије за ликвидацију аграрне реформе у Вршцу надјељивање земљишта на број чланова породице са образложењем да је „земљиште врло лошег бонитета, ритско и подводно, тако да има случајева да неки нису годинама имали никаквог прихода од усјева премда су земљу два- три пута годишње преоравали и сијали.".

– Често је плављење и овдје је потребно одводњавање – писао је предсједник аграрне заједнице из Влајковца Миле Вишњић 11. фебруара 1935. године о стању у колонији која је и била расељена због подводног земљишта, а која је и 1932. године преживјела поплаву.

ПРИСИЉЕНИ СМО ОТИЋИ МАКАР ДРУГЕ ЗЕМЉЕ НЕ ДОБИЛИ...

Осморици добровољаца насељених у колонији Хоргош према извјештају аграрне заједнице из Хоргоша од 9. августа 1924. године „земљиште је из године у годину под водом усљед ниског положаја." Аграрна заједница у колонији Растина, код Сомбора, 18. новембра 1923. године тражила је да се удовици Милици Будимир. која има 5. к. ј. земљишта и 4 дјеце „додијели још земље и да се 2. к. ј. земљишта која су под водом и доста подводна промијени".

– Да се добровољци надијељени земљом 1922/23. у општини Стара Кањижа у Малом риту премјесте на истом посједу земљом која није поплавна – 30. августа 1923. године тражили су насељеници у општини Стара Кањижа.

– Земља чланова заједнице је у великој опасности од поплаве. Пумпа која избацује воду у Малом и Великом риту не ради – жалили су се колонисти насељени у Старој Кањижи 16. октобра 1925. године. По жалби колонисте Милутина Лазовића, из Раста, код Невесиња 14. маја 1936. године надијељену земљу у општини Делиблато „вода плави сваке године".

– Наша земља је подводна и рђава – жалило се 38 добровољаца из колоније Банатски Соколац 29. јануара 1938. године.

Херцеговачке породице (17 колониста) из околине Билеће насељене на мајуру Чегрњак 1922–1923. године, на велепосједу Ладислава Бађањија, у Банатском Аранђелову, 28. јула 1934. године тражиле су да пређу у колонију Бајмочку Рату, код Суботице. У молби за премјештај колонисти су написали сљедеће:

– Налазимо се већ десет година на нашим земљама које смо добили. Земљу радимо сами са својим породицама и помажемо се међусобно. Наше земље налазе се у риту и сваке године изложене су поплавама, а сем тога су слатиње и немогуће их је обрађивати. Толико подбацују плодом да се не можемо издржавати, нити на њима остати. Присиљени смо отићи, макар друге земље не добили.

– Усљед скорашње провале облака многе засијане површине биле су поплављене тако да су усјеви потпуно уништени – 8. јуна 1929. године жалили су се колонисти насељени у колонији Растина, код Сомбора.

– Усљед великих киша прошле године нисмо имали никаквог приноса – писали су Министарству пољопривреде колонисти у Старом Лецу тражећи 29. маја 1933. године да се преселе у „јужне крајеве".

ПРОТИВНИЦИ АГРАРНЕ РЕФОРМЕ ОКРИВИЛИ КОЛОНИСТЕ

– Посљедње двије године су неродне и поплавне и у Ланки у већини домова велика је биједа и оскудица у сваком погледу – 25. новембра 1933. године Савез аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем извијестио је Милан Пуцарин из пустаре Ланка код Вуковара.

– Земља није узорана јер се атаром вода бјеласа – записано је 21. априла 1940. године у Летопису Српске православне црквене општине Војвода Степа о поплавама у атару ове колоније.

Колонисти у Александровом Гају априла 1940. године написали су Савезу аграрних заједница за Банат:

– Поплаве нас прате од 1938. године па до данас. Толико смо упропашћени материјално да нисмо могли набавити сјеме за пролетњу сјетву. Осакаћени смо за три љетине. Ипак, нећемо клонути.

Кључни проблем у невољама са подземним и атмосферским водама које су имали колонисти, посебно у Банату, било је питање одржавања система одводњавање, који су били изграђени на великим земљишним посједима. Распарчавањем крупног земљишног посједа и додјелом земљишта малом посједнику колонисти или мјесном аграрном интресенту поставило се питање могућности одржавања система за одводњавање поготово јер је земљиште, нарочито у Банату, било подложно налетима подземних вода и честим поплавама. Противници аграрне реформе и колонизације питање одржавања система за наводњавање износили су као један од кључних аргумената за очување крупног земљишног посједа, а колонисте су оптуживали да су урушили систем за одводњавање на просторима које су населили. У листу Политика 22. фебруара 1922. године објављен је чланак под називом Пропаст Војводине у којем је аутор оптуживао добровољце за уништење система за наводњавање око Ороспамоша (Банатско Аранђелово):

– Канали и пумпе многобројних водних задруга су опустошени и треба да прође само једна или двије године па да Војводина постане поново једна бескрајна баруштина каква је била и прије сто година.

ЦРЊАНСКИ: НИ ЖАНДАРМИ НИСУ МОГЛИ ДА НАТЕРАЈУ ДА СЕ ОЧИСТЕ ЈАРКОВИ...

Милош Црњански, 25. октобра 1923. године у Политици, описивао је „разрушене канале" у околини Вршца и истицао да колонисте у колонији Милетићево „ни жандарми нису могли да натјерају да очисте јаркове". Агроном Жупанијског аграрног уреда у Вршцу Г. Бешић 5. септембра 1921. године предлагао је да се велепосједнику М. Тишлеру на велепосједу у Павлишу, код Вршца, остави максимум од 523. к. ј. земљишта „око пумпе и резервоара да би се он привукао да одржава пумпу, резервоар и канале у добром стању".

Посјед А. Чеконића, као највећи у Банату (34.426 к. ј.), на којем су настале колоније Банатско Карађорђево, Александрово, Војвода Степа и Војвода Бојовић, такође је имао проблем одржавања система за одводњавање у условима његовог распарчавања. По питању одржавања система за одводњавање на овом велепосједу налазимо два опречна става о одговорности за његово урушавање. Тако је новинар листа Северна стража 8. маја 1930. године у чланку Опасност за насеља на Чеконићевом имању констатовао:

– Насељеници су начинили једну велику погрешку. Да би упростили обраду земље, затрпали су на многим мјестима одводне канале. Одводни канали су на неким мјестима у тако неуредном стању да се преко њих може колима прелазити. Пумпе су искварене, зарђале и неупотребљиве. Само срећи и сувим годинама се може захвалити да до сада нису уништена ова насеља на Чеконићевом имању.

Другачије виђење одговорности за урушавање система за одводњавање изнио је Јован Бараћ, предсједник општине Банатско Карађорђево, 10. децембра 1929. године, у писму Пољопривредном одјељењу Дунавске бановине:

– Канале је одржавао спахија, али је 1922. године сопственик однио машине па не можемо да отпремимо унутрашње воде, које нам сваке године плаве пар хиљада јутара земље. Инжењер министарства пољопривреде и вода 1924. године премјерио нам је дио хатара и обећао да ће нас оспособити за одбрану од унутрашњих вода. Од тог доба ништа није учињено.

Срески начелни Јаша Томић у свом извјештају Дунавској бановини 21. марта 1930. године потврдио је да је „водоспроводне канале одржавао сопственик те је унутарњу воду избацивао у Бегеј, са пумпама које су однијете, те тако сваке године страда пар хиљада јутара земље".

ПОПЛАВЕ ПРЕКИНУЛЕ КОЛОНИЗАЦИЈУ

Велике поплаве, попут изливања Дунава, угрожавале су такође колонистичка насеља и земљиште надијељено колонистима. Процес насељавања колониста из Босне (Ливно, Цазин, Босански Петровац), Херцеговине (Гацко, Билећа) и мањег броја породица из Лике, Кордуна и Далмације на велепосјед Марије Сечењи у Вајској и Бођанима био је прекинут великим поплавама 1924. и 1926. године, као и сушом 1925. године, који су сасвим материјално уништили колонистичке заједнице у Вајској и Бођанима које су, ионако, живјеле у изузетном сиромаштву.

– Поплава нам 1924. је уништила све усјеве – жалили су се 11. априла 1925. године колонисти са Бођанске пустаре.

– Изливањем Дунава преко земаља наших чланова вода је прешла те су наши чланови потпуно упропаштени тако да немају парче хљеба себи и својој дјеци – писао је Милан Зеленовић, предсједник аграрне заједнице Алпар, мајур Вајска, 2. децембра 1924. године Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем.

– Послије поплаве 1924. ова заједница примила је од Савеза као хитну помоћ 66.425,00 динара пошто су наши чланови у години 1924. уништени и поново су са овом поплавом до темеља уништени – писали су чланови аграрне заједнице Алпар. мајур Вајска, 1926. године Савезу аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем.

– Вода нам је усљед две катастрофалне поплаве однијела пољопривредне справе, а толика је марва послије несташице поскапала и дијелом распродата за исхрану фамилија – описивао 19. децембра 1927. године материјално стање колониста из Вајске и Бођана послије поплава 1924. и 1926. године Митар Суботић из Прве аграрне заједнице Сириг.

– Савезу је познато врло добро у ком се стању налази ова колонија. Скоро сви чланови су остали без нигдје ништа – 14. августа 1926. године жалила се аграрна заједница Алпар, мајур Вајска, на положај колониста послије поплава.

Члановима аграрне заједнице Алпар, мајур Вајска, (80 породица) 31. децембра 1924. године отписано је 85.000,00 динара у име закупнине за земљу усљед катастрофалне поплаве 1924. године.

– Чланови поменуте аграрне заједнице (Алпар, мајур Вајска) настрадали су од поплаве у години 1924. и 1926. тако да данас немају ништа, чак ни средства за живот, у овој економској години. Савез ће се у договору са Црвеним крстом старати око прехране, а остале трошкове није у стању да носи – Савез аграрних заједница за Банат, Бачку и Срем 1926. године упутио је допис Министарству за аграрну реформу, говорећи о стању колонистичке заједнице у Вајској.

– Наши чланови послије поплаве у 1926. г. остали су без игдје ништа па су уз припомоћ Црвеног крста прехранили себе и своје породице задужујући се код приватника за сјеме за усјеве 1926/1927. г. и плаћајући орање јер своје марве нису имали – 19. децембра 1927. године описао је стање послије поплава колониста са Алпар и Марија мајура М. Суботић.

– Замољена је промјена цјелокупне колоније којој је обећано насељавање у Сиригу – 14. августа 1926. године колонисти са Алпар и Марија мајура у Вајској извијестили су Савез аграних заједница у Новом Саду о мјесту гдје ће колонисти из Бођана и Вајске бити премјештени.

НАСТАВИЋЕ СЕ...

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА СВЕЧАНА СЈЕДНИЦА ПОВОДОМ 77 ГОДИНА ОД УСТАНКА У ХРВАТСКОЈ И БИХ

Устанак је ујединио народ мотивисан да се избори за биолошки опстанак

Поводом обиљежавања 77 година од Устанка у Хрватској и БиХ у Другом свјетском рату одржана је свечана сједница у Дому ратних војних инвалида у Београду 28. јула, гдје су се окупили борци, потомци и поштоваоци НОР-а 1941/45. године, Лике, Кордуна, Баније, Славоније и Босанске Крајине, као и многи други који његују традицију ослободилачких ратова Срба и Србије.

Као званичан почетак Устанка у Хрватској и БиХ слави се 27. јул 1941. године као датум када је почела Народноослободилачка борба, која је 1945. завршена побједом НОВЈ и ослобођењем окупиране Југославије, речено је у уводном дијелу трибине.

Организатор скупа било је Удружења бораца, потомака и поштовалаца НОР-а, 6. Личке пролетерске дивизије *Никола Тесла* и 35. Личке ударне дивизије, Удружења бораца Кордуна, 8. Кордунашке народноослободилачке ударне дивизије, ратова 1990/99. и њихових потомака, удружења *Славонија у срцу*, 12. Славонске дивизије и удружења бораца Крајишких бригада, као и представника Секције – Одбора ратне јединице 7. Банијске дивизије. Подршку су дали Град Београд и Секретаријат за социјалну заштиту.

ЧАС САКРИВАЊЕ ИСТОРИЈЕ

Након што је уводну и поздравну ријеч дала предсједавајућа Радног тијела Марија Обрадовић, услиједило је интонирање химне *Боже правде* и извођење пјесме, *На Кордуну гроб до гроба, тражи мајка сина свога*, КУД-а *Петрова гора* Кордун, а затим је минутом ћутања одата почаст свим погинулим, несталим и страдалим, не само у НОР-у 1941/45. већ и у свим ослободилачким ратовима Србије, укључујући и све погинуле, нестале и страдале, у ратовима 1990/99. године.

Марија Обрадовић подсјетила је присутне како је све почело.

– 1941. десило се оно што историја до тада није записала. Крашке јаме и бездани и огромне пећине у Лици као што су Јадовно, Приједбој, Завађе, Бубањ, Кук и још многе мање или више знане „голубњаче" и „сњежњаче" постале су масовне гробнице, везаних, мањем ошамућених, закланих, али и недокланих људи. Убијања, мучења и клања вршена су и у разним назови затворима при општинским усташким надлежностима, па и у селима и кућама оних који се позивима нису одазвали да сами дођу на неко од стратишта. За многе Личане нису била довољна упозорења комуниста, па ни комуниста Хрвата, међу којима Марка Орешковића Крнтије, који се већ крајем априла 1941. нашао у неким личким селима и говорио људима да се склањају и за борбу припремају. Његов поклич је био: „Ја сам комуниста и Хрват, а усташе су издајници хрватског народа." На том крвавом усташком погрому рађао се и растао безгранични револт, немјерљива одлучност за борбу, за борбу голоруких, борбу за голи живот – навела је Обрадовић, објаснивши да су устанци координирано и готово истовремено избили у Босанској Крајини, Лици, на Кордуну, Банији, Романији, Мајевици и Озрену, у Херцеговини.

– Устанак је углавном организовала Комунистичка партија Југославије, сем у Херцеговини, гдје су борбе почеле спонтано још јуна 1941. године. 27. јула 1941. године. Устанак у Србу започео је нападом на оружничку станицу усташа и пресијецањем комуникација. Група од око 150 устаника заузела је општинску зграду и друге државне објекте, а усташка оружана посада побјегла је пред многобројнијим устаницима. Устанак се проширио по селима Нетека, Суваја, Добросело, Горњи Срб, Осредак, Куновац и Завлака – рекла је Обрадовић.

ТРИ ЧЕТВРТИНЕ СРБА У ПАРТИЗАНИМА

О узроцима и посљедицама Народног устанка у Хрватској говорио је генерал у пензији Ђорђе Станић, који је подјсетио како је створена Независна Држава Хрватска, злочиначка фашистичка држава, а према његовим ријечима била је више фашистичка него Њемачка и Италија.

– Када је дигнут Устанак, у Лици је већ било формирано 10 герилчких одреда. Тако су их звали. Слично је било и у Дрвару. Велика сарадња је постојала између личких и крајишких одреда, а Дрвар је био центар док је Срб радио у складу с тим. Прва фаза била је егзистенцијална – спашавање живе главе, што значи да никакве везе није било с комунизмом, ни са партизанима нити четницима. Друга фаза била је одбрамбена – бранили су своја села а послије је услиједила офанзивна фаза. То су фазе које су трајале до краја рата – навео је Станић, истичући да је у НОР-у до краја рата било мало Хрвата, а три четвртине чинили су Срби, док у Устанку у Дрвару није учествовао ниједан Хрват.

Генерал у пензији Мићо Грубор подсјетио је на неке значајније чињенице и околности у којима је 1941. године дошло до устанка у Босанској Крајини, посебно на стање у Дрвару.

– Није спорно да је устанак почео у Дрвару и да је Дрвар био центар јединственог и херојског отпора читавог народа тог подручја скоро цијело вријеме трајања НОБ-а. Спорна су нека тумачења назови историчара, који тај ентузијазам и јединство народа тумаче само као одговор на усташку страховладу на тим просторима заведену послије проглашења НДХ, а занемарују дјеловање радничког покрета и КПЈ на тим просторима у претходних 4 и више деценија. Становништво Дрвара и окружења 1941. године од масовнијег уништења у усташким покољима спасило је искључиво дјеловање организације КПЈ. С обзиром на велике успјехе и на опште народно прихватање карактера устанка и на циљеве НОР-а, како их је мудро конципирала и у масама експонирала КПЈ, може се разумјети како је на тако релативно географски малом простору до краја 1943.године било могуће формирати чак 20 крајишких бригада – нагласио је Грубор и поручио да је „недопустиво изједначавати народно-ослободилачки покрет са четничким, односно равногорским и да је срамотно рехабилитовати издајнике".

Са ставом генерала Грубора сложио се и 95-годишњи учесник НОР-а Милан Шашић, борац 6. Личке и носилац *Партизанске споменице*.

Дружење, евоцирање успомена и веселје свих присутних и гостију настављено је после сједнице уз изворне пјесме родног краја и завичаја, Лике, Кордуна, Баније, Славоније и Босанске крајине. У културно-забавном дијелу програма учествовали су КУД *Петрова гора* – Кордун из Београда и мушка и женска пјевачка група *Банија*.

Сједници су присуствовали и представници СУБНОР-а Београда.

ВЕСНА ВУКОВИЋ

МИГРАНТСКА КРИЗА И ПРЕДСТОЈЕЋИ ИЗБОРИ ГЛАВНА ТЕМА НА СЈЕДНИЦИ ГЛАВНОГ ОДБОРА УДРУЖЕЊА КРАЈИШКИХ ОПШТИНА У ФЕДЕРАЦИЈИ БИХ

Гласајмо да опстане Република Српска и српска Босанска Крајина

Предстојећи избори у БиХ судбински су за опстанак Републике Српске и српског народа у Федерацији БиХ (ФБиХ) јер се крај свих досадашњих појавио нови, мигрантски проблем, па због тога треба учинити све како би нас у октобру што више гласало, закључак је са састанка који је са гостом из Српске Драгомиром Јовичићем организовао Главни одбор Удружења крајишких општина у ФБиХ 20. јула у Београду.

» Детаљ са састанка

САМИ СЕБИ ПРОБЛЕМ

Јовичић је предсједник Изборног штаба Демократског народног савеза (ДНС) и потпредсједник те странке. Уз Јовичића састанку је као гост присуствовао и некадашњи функционер у БиХ Бране Миљуш. Закључено је, такође, да се успостави пуна сарадња са Савезом српских завичајних удружења „Завичај" са сједиштем у Бањалуци коју води Бране Пећанац, односно са члановима те асоцијације Милом Атлагићем и Вељом Куничем.

– Сви у БиХ боре се искључиво за свој национални интерес, морамо то и ми, нагласио је Миљуш.

Јовичић примјећује да су Срби најчешће „сами себи проблем".

-Мигрантска криза може врло негативно да се одрази на српске просторе и питање је да ли ће ово мало Срба моћи да опстане тамо. Морамо очувати минимум националних интереса, интерес је да Република Српска опстане, али неће опстати ако се не будемо борили и у другом ентитету, Федерацији БиХ. На примјер, сад имамо једног посланика у Ливањском кантону и потпуно је небитно из које је он партије. Важно је да сви Срби, сви заједно на томе радимо, а не можемо штитити српски интерес ако не буде довољан број гласова. А јако је важно јер је политичка ситуација врло сложена, рекао је Јовичић који је својевремено био министар МУП-а у Влади Републике Српске.

МАЛО ПРИЈАВЉЕНИХ ЗА ИЗБОРЕ

Он је незадовољан бројем пријављених за гласање у Федерацији БиХ. За оне који се нису успјели регистровати за гласање путем поште уз помоћ Комесаријата за избјеглице Републике Србије биће организовани одласци аутобусима и гласање у Амбасади БиХ у Београду. Јовичић је навео примјер који илуструје шта значи када се недовољно брине о националном интересу. Тада најчешће пролазе ствари које нису по Дејтонском споразуму.

– Знате шта је СИПА и које проблеме прави српском народу. Нас убија незнање. СИПА није смјела бити регистрована као полицијска агенција, рекао је Јовичић и додао:

– ДНС нема проблем да комуницира ни са једном политичком партијом. ДНС у ФБИХ води Марко Нацић, а ја сам спреман да дођем у Београд, у Србију гдје треба и кад год треба.

Предсједник Удружења крајишких општина у Федерацији БиХ Драган Дивјак је рекао да је то удружење озбиљно ангажовано на анимирању бирача.

– Састанци око тога како гласати одржани суу скупштини Србије са предсједником Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодрагом Линтом и други у Представништву Српске у Београду.

Дивјак је истакао да Удружење крајишких општина и „Завичај" имају исте циљеве и исте задатке и предложио да се на слиједећу скупштину „Завичаја" у Бањалуци делегирају два члана. Обрад Вукобрат је упозорио да је штета што нема јединствене листе „са којом би могли много шта урадити".

– Има нас три пута више са ове стране Дрине него тамо и када би сви гласали остварили би све оно што желимо, рекао је Вукобрат.

Он сматра да многи млади чији су родитељи поријеклом из Крајине „не знају за љепоте Мартинброда, Грмеча, за пећину Леденицу, Шатор, не знају шта је био Дрвар у историји, не знају за кућу Гаврила Принципа".

– Нажалост, то нико није објединио и не зна се за то богатство. Уз гласање требало би омогућити и туристички обилазак завичаја. Они би радо да дођу. Фантастичне ствари би се могле урадити, али се на томе не ради, рекао је Вукобрат.

Генерал у пензији Мићо Грубор је питао „ко је творац тога да српска босанска Крајина нестане",а пуковник у пензији Драго Самарџија је указао на примјер Сребренице гдје је захваљујући јединству Србин на челу општине смјењио Бошњака.

Д. БАШОВИЋ

ЈЕДНОМ МАХНИ, ДВАПУТ ДАХНИ ОДРЖАНА ТРАДИЦИОНАЛНА 46. *КОСИДБА НА РАЈЦУ*

Такмичење најбољих косибаша на Балкану

Косидба на Рајцу окупља Србе са свих страна, али су јој главно обиљежје ове као и претходних година давали Крајишници и они који су поријеклом из Крајине. И по косцима, али и саставу КУД-ова, који наступају на позорници, и по посјетиоцима. И ове као и претходних двадесетак година у шумарку педесетак метара од ливаде на којој је организовано такмичење и прелијепог изворчића гдје се хладило вино, ракија и пиво, у недјељу, 14. јула стигли су и Личани, истакли српску заставу и у свом стилу – уз пиће, јањеће и прасеће печење – дружили се уз причу и шалу, лаке и тешке, глобалне и локалне, савремене и историјске теме.

СЈЕЋАЊЕ НА ПОГИНУЛЕ

Најприје је запаљена свијећа и одата пошта свима страдалима у грађанском рату у Хрватској и геноциду над Србима током Другог свјетског рата. За столом су били Дане Сурла, Милан Контић Пишта, Жељко Дробац, Илија Маричић, Перо Драгићевић, Жељко Ђекић, Велимир Јапунџић, Булат... Ту су угошћени и предсједник Српског културног друштва *Зора* Книн Никола Церовац и предсједник Коалиције удружења избјеглица Миле Шапић.

Иначе, *Косидба на Рајцу* је мјесто гдје сваке године, а прве недјеље послије Петровдана стижу врхунски косци, често побједници свих претходних косидби јер се одржава на крају сезоне кошења. Тако је Драго Влачић са Романије стигао послије косидбе на Гвозну код Калиновика у Републици Српској, гдје је током рата косио генерал Ратко Младић, а данас косцима част својим присуством указује његов син Дарко. Влачић је у екипном дијелу такмичења предводио косце из Републике Српске. Стигли су и Нењо Керлец, који је предводио трећепласирани тим из Новог Сада *Јањ*, те Милош Тркуља главни од косача Босанског Петровца, вицешампиона. Најбоља од пет екипа била је *Србија*, коју су чинили Крајишници Драго Богавац и Зоран Ракета, Вук Вучковић из Пређине и Винко Кецман из Босанског Петровца, побједник свих овогодишњих косидби. Винко је на Рајцу досада три пута побиједио.

СЛАДОЈЕВИЋ ПОБЈЕДНИК

Косидба на Рајцу окупила је 42 косца (међу њима и двије косачице) у ревијалном и 18 косаца у такмичарском дијелу.

» ПОБЈЕДНИК: Милорад Сладојевић из Мркоњић Града

Побједник овогодишње, 46. по реду, *Косидбе на Рајцу* је Милорад Сладојевић из Мркоњић Града. Тако су одлучиле судије Драго Иванић, Раде Будисављевић, Милија Лековић, Миленко Милекић и Мирослав Ђурђић. Сладојевићу је ово седма *Златна коса*. Друго мјесто освојио је 21-годишњи младић Вук Вучковић, који је прошле године био први, а треће Винко Кецман. Ђидија, косач који се истиче кошењем, али и својом појавом је Милисав Нешић из Славковице код Љига.

Након дефилеа од позорнице гдје се свечано отвара косидба до ливаде гдје се одвија такмичење почело је кошење, а први је, након што се прекрстио, замахнуо Нешић. Да споменемо и неке од осталих косаца: Небојша Спасојевић из Бањалуке, Бошко Миљуш, Милорад Мрђа, Марко Мирић, овогодишњи побједник косидбе на Романији, Бранислав Ранковић, Радош Котлаја који је ове године ширину откоса помјерио на 5,5 метара!

– Овде стижу највеће косибаше на Балкану и зато ми је драго што сам и ја на Рајцу. Ове године је мало већа конкуренција, али сви смо побједници. Овдје је прије свега важно фино дружење – рекао је Сладојевић за *Српско коло*.

КРИТЕРИЈУМ

Оцјењивање сваког косача врши се: по броју откоса, по ширини првог откоса, по брзини покошене парцеле, по квалитету покошене парцеле. Најуспјешнији такмичар, односно првопласирани добија награду *Златна коса* и директно се квалификују за такмичење косача на туристичкој манифестацији *Косидба на Рајцу* за наредну године.

ПЕХАР ИДЕ И У ИНЂИЈУ

Учесник и побједник многих косидби Драго Богавац из Инђије нам поносно показује пехар за екипу *Србија*.

– Задовољан сам и с обзиром да сам нешто старији, била ми је част косити поред најбољих косаца. Косачки занат сам испекао на Динари изнад града Сиња и ријеке Цетине – каже Драго.

Међу косцима у ревијалном дијелу била је и Слађана Божић из Алексинца, која нам каже:

– За мене је много важно да живи традиција и веома је битно ово јединство којим косци одишу.

Косидба на мобама је стари српски обичај испомагања. Ова на Рајцу, гдје је споменик јунацима Колубарске битке, „нешто је посебно", како су нам рекли пензионери, који су аутобусом стигли из Алексинца. Косидбу је отворио предсједник општине Љиг Драган Лазаревић, а присутне је у име Владе Србије и Министарства локалне самоуправе поздравио Горан Стевић, који је истакао да је манифестација *Косидба на Рајцу* уврштена у стратегију развоја пољопривреде.

– Србија без сељака не може, не може без јаке пољопривреде – рекао је Стевић.

У умјетничком дијелу програма наступили су између осталих група *Завичај* састављена од пјевача поријеклом из Босанског Петровца, коју води Горан Марјановић из Сурдука и пјевачка група *Кордун* из Инђије, која нам је отпјевала:

Поздрави ми Крајину
и све живо доље, поздрави ми
Троїлав и Ливањско поље, поздрави ми Крајину
вјечну рану бајну,
несницу моју сїару,
родну кућу и Динару.

Д. БАШОВИЋ

ОДРЖАНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ЧЕТВРТИ *СУСРЕТИ МАЛИЧАНА* НА КОРДУНУ

Мјештани Маличке, села удаљеног 12 километара од Топуског и десет од Вргинмоста, окупили су се четврту годину заредом на, сада већ традиционалном, Сусрету Маличана.

Њих седамдесетак, углавном који живе расијани по свијету, а највећи их је број у Србији, уз неколико сталних становника, читав дан евоцирали су сјећања, распитивали се за родбину и комшије, али и пјевали, плесали и веселили се до дуго у ноћ.

Осим дружења била је ово и прилика да многобројни избјегли Срби обиђу своја имања и запале свијећу на гробовима предака.

И ове године домаћини дружења били су Миливој и Јелена Јањанин, са сином Предрагом, снајом Сњежаном и унучади. Миливојев син Предраг у знак сјећања на овогодишњи сусрет сваком од учесника ове топле људске манифестације поклонио је мајицу.

На почетку дружења поздравне ријечи упутио је Ђуро Шапић. Уз остале госте и званице, међу својим Маличанима био је и актуелни генерални конзул Републике Србије у Вуковару Милан Шапић. Уз Маличане били су и њихове комшије из Перне, који су блиско родбински везани са Маличанима, попут шесточлане фамилије Валација из Аустрије и Тркуља, који данас живе у Шведској, а поријеклом су са оближњег Тркуљског брда, са којег сеже величанствен поглед на Маличку.

Маличка – село смјештено испод источних падина Петрове горе – данас живи са свега десетак својих сталних мјештана. **Б. РКМАН**

НАСЕЉЕ У ОПШТИНИ ИНЂИЈА ПРЕПОЗНАТЉИВО ПО ГОСТОПРИМСТВУ, ВОЋУ И КУД *ДР ЂОРЂЕ НАТОШЕВИЋ*

19. *ДАНИ БРЕСАКА* У НОВОМ СЛАНКАМЕНУ

Деветнаеста по реду манифестација *Дани бресака* традиционално је обиљежена 14. јула у Новом Сланкамену у организацији Културно-умјетничког друштва *Др Ђорђе Натошевић* и Мјесне заједнице Нови Сланкамен под покровитељством општине Инђија.

На централној свечаности, након дефилеа центром села, пред бројном публиком, осим домаћина наступили су и КУД-ови из Републике Српске, Хрватске и других дијелова Србије.

» За богату понуду фолклорног програма заслужна је Светлана Алексић

КУД СЛАВИ 21. РОЂЕНДАН

Програм је отворила предсједница КУД-а Др *Ђорђе Натошевић* Светлана Алексић, која је пожеливши свима добро дружење уз игру и пјесму, с поносом истакла да ово КУД слави 21 годину постојања.

– КУД је основано 1997. године, а финансира се од наших чланарина и уз подршку Општине Инђија. Често организујемо међусобна такмичења и смотре фолклора, а с обзиром да је село познато по узгоју бресквe, ово је велики и свечан догађај код нас. Сваке године у овој манифестацији учествује око 500 учесника и око десет КУД-ова из окружења – испричала је Алексић.

Ове године наступили су КУД-ови: *Дворови* из Републике Српске, СКД *Просвјета* – пододбор Вировитица из Хрватске, *Младост* из Крепољина, *Бранко Цветковић* из Сурдука и Чукојевац из Краљева. Играле су се *Игре из Шумадије, Игре из Лесковца, Игре из Црноречја*, Нишаве, Славоније, *Влашке игре, Игре из Пчиње* итд.

ВИРОВИТИЧАНИ МЕЂУ СВОЈИМА

Праве пријатељске односе и сарадњу са домаћинима успоставили су СКД *Просвјета* из Вировитице, које већ трећу годину учествују на *Данима бресака*, а представили су се ове године *Играма из Славоније*.

– Овдје има пуно људи из нашег краја, ту се осјећамо домаће – рекла је предсједница Љиљана Вукомановић, која је за *Српско коло* испричала како функционише ово културно друштво.

– Дјелујемо већ 13 година, а у склопу *Просвјете* постоји етно, пјевачка и фолклорна секција. Фолклорна секција има 30 чланова од који већина активно игра. Наше изворне ношње старе су преко 100 година. Често наступамо и путујемо у Србију и Босну, а наредно путовање нам је у Љубљани у августу, гдје ћемо наступити на сусретима дијаспоре – рекла је Љиљана, додајући да у Вировитици данас има веома мало Срба, а до деведесетих је Грађина, село крај Вировитице, имала већинско српско становништво.

– Међутим, данас је размјеном српских кућа из Градине са хрватским из Сланкамена остало око хиљаду Срба у селу – како је објаснила Љиљана.

И МЕД У ПОНУДИ

Своје рукотворине на овој манифестацији представиле су и даме из Удружења жена из Инђије, а пчелиње производе и мед промовисао је пчелар из Инђије Небојша Чукаловић.

– Први пут сам на *Данима бресака* овдје у Сланкамену, гдје ми пчеле зимују. Овдје је природа захвална. Општина Инђија има доста оваквих манифестација током године и ја и моје колеге присутни смо на скоро свакој. Надам се да ће будући конзументи препознати праву адресу за снабдијевање квалитетним медом – рекао је Чукаловић представљајући широку понуду својих производа који потичу из свих крајева Србије, попут багремовог и сунцокретовог меда.

И овогодишњи *Дани бресака* завршени су подјелом најукусније домаће бресквe сваком посјетиоцу и како је рекао водитељ програма, глумац Срђан Јовановић, стављен је зарез и традиција се наставља сљедеће године у исто вријеме на истом мјесту.

У име Општине Инђија манифестацији је присуствовао Немања Милојевић.

ВЕСНА ВУКОВИЋ

» Пуно Разлога за понос: Драган Кривошија

КРИВОШИЈА: ДОБРА ПОСЈЕЋЕНОСТ

Предсједник Мјесне заједнице Нови Сланкамен Драган Кривошија био је поносан на добру посјећеност манифестације али и на добар род бресквe ове године.

– Производња бресквe расла је из године у годину, па смо заједно са КУД-ом *Др Ђорђе Натошевић*, а уз подршку Општине Инђија одлучили да Нови Сланкамен обиљежава један дан у години по коме ће бити познат широко, а бресквe су свакако заслужне за препознатљивост нашег села, тако да је било логично да тај дан симболизује берbу бресака. Међутим, у Сланкамену успијевају и јабуке и грожђе па и друго воће и поврће – истакао је Кривошија.

ТРАДИЦИОНАЛНО ГОДИШЊЕ ДРУЖЕЊЕ СМОКОВИЋАНА У БЕОГРАДУ

УТАКМИЦОМ ГЕНЕРАЦИЈА ОБИЉЕЖЕНО 70 ГОДИНА ОНК *СМОКОВИЋ*

Пету годину у низу, у недјељу 24. јуна, Смоковићани су се сабрали на парастосу у београдској Цркви Светог Георгија на Бановом Брду, како би одали пошту страдалима земљацима у ратним дешавањима у периоду од 1991. до 1995. године.

Помен су служили протојереј Славко Божић и ђакон Драган Рајчевић.

НИЈЕДНА ЖРТВА НИЈЕ ЗАБОРАВЉЕНА

Избор да се Смоковићани сабирају баш у овој цркви нимало није случајан јер управо је у њиховом селу давне 1576. године подигнута црква посвећена истом свецу –Светом Георгију. Међу окупљенима у црквеном дворишту могла се примјетити и понека суза, али и велика жеља земљака, расутих широм свијета, да буду заједно.

Миладин Рељић, Смоковићанима познат као Мехо, подијелио је свијеће чији пламен свједочи да иако је прошло скоро четврт вијека, ниједна жртва није заборављена. Овогодишњи скуп некадашњих фудбалера ОНК Смоковић имао је и посебну тежину јер је прије тачно 70 година овај клуб основан.

Познато је да су Срби из Далмације од самог оснивања Црвене звезде били међу најоданијим навијачима.

ВЕЗЕ СА *ЦРВЕНОМ ЗВЕЗДОМ*

То је био и један вид пркоса, али и спортских веза са најтрофејнијим српским клубом, који је крунисан тренерском ером Миљана Миљанића, који је тада већ увелико био у браку са Смоковићанком Оливером Рељић, што објашњава и црвено-бијеле клупске дресове које и сада носе ветерани *Смоковића*.

Повећа колона Смоковићана упутила се по традицији на фудбалски терен на Ади циганлији, који је још раније био декорисан великом црвено-бијелом заставом са натписом *Смоковић*. Ова застава красила је и наш највећи стадион у знак подршке *Црвеној звезди* у мечевима са *Келном* и *Арсеналом*. Све је било спремно за фудбалски празник у коме су се среле генерације очева и синова, дједова и унука. Разлика међу појединим играчима била је и по 60 година, што није утицало на квалитет игре, борбеност и резултатску неизвјесност.

Коначан резултат 3:3 и симболично је показао да су побиједили сви они који су на терен истрчали. Читав догађај забиљежила је и камера Ненада Граовца. Његов снимак на *Јутјубу* ишчекују сви Смоковићани расути од Аустралије до Канаде, који из далеког свијета помажу стари завичај.

Од скупљеног новца претходних година купљене су нове литије и барјак за обновљену цркву у Смоковићу, као и гарнитуре дресова за јуниоре, сениоре и ветеране ОНК *Смоковића*.

НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Потомци Смоковића тек долазе. Неки од њих немају ни 10 година, а већ увелико побјеђују и свака медаљу коју освоје сија за њихов Смоковић: Михајло, Александра, Никола и Николина Дуброја, Стеван и Андреј Калапац, Андреј Скокна, Василије Рајчевић. Списку можемо да додамо Алексу и Андреу Граовац, Влатку Паравињу, Анђелу Новаковић, Марка и Николу Шоргића, Андрeју Оливерича, Марка Пространа... Многа имена овдје недостају, али она тек долазе. Заједничко свима је научен цитат "Смоковић је наше извориште" из завичајне монографије аутора Луке Павића.

Према ријечима једног од организатора Алена Граовца, остаје жеља да се у складу са могућностима помогне и организација црквене славе Велике госпојине када се у Смоковићу окупи велики број људи. Дружење уз храну, пиће и завичајне приче је завршено на пикник простору Аде циганлије.

УОЧИ ПЕТРОВДАНА У ПОХОДЕ СРЕБРЕНИЦИ И БРАТУНЦУ

НИЈЕ СВАЧИЈА КРВ ЈЕДНАКО СКУПА

ПИШЕ: ГОРАН ЛУЧИЋ

Ево ме уочи Петровдана у Братунцу и Сребреници. Долазим као раб Божји, памтећи да смо сви праунуци праведног Ноја, на арапском Нуха. А тек ми у Босни и Херцеговини јуче се раздвојисмо од истог оца и једне матере. Но иако смо сродни, нисмо више исто!

Гријеси издаје и лажи удаљили су нас толико да нас само прескупа роса покајања може приближити и опрати. А покајање је пресвета капља којом се може откупити цијели свијет. Ништа није толико скупо као та зера душе, а на васцијелом дуњалуку нема је ни колико најмање тамјаново зрно.

Цијело Подриње је велика и страшна гробница српског народа (и муслиманског), а Дрина му је посмртни покров и узглавље. Но добро је да смрт има своју тежину на тасовима истине и правде! Није пред Богом исто погинути праведан на свом прагу и у крви огрезао бјежећи од правде са туђег прага.

» Предсједник Републике Српске Милорад Додик у Братунцу одао пошту српским жртвама средњег Подриња

СТРАДАЊЕ ПОЧЕЛО ЗА ВРИЈЕМЕ АУСТРО-УГАРСКЕ

Систематско убијање и геноцид над Србима у Подрињу започела је још Аусто-угарска са планом да „дрински тампон" раздвоји српски народ Босне и Србије. Српско сеоско становништво је расељавано, а у села низ Дрину довођени су муслимани, римо-католици, чак је постојао пројекат колонизације Подриња њемачким народом. Послије Видовданског атентата започели су систематски покољи и затирање Срба у том крају. Усташе и СС одреди Ханџар дивизије у Другом свјетском рату поклали су више од 6.000 Срба у Братунцу и Сребреници (жена, дјеце, стараца).

Комунисти су све то заташкали и забранили сваки помен.

Они који су научили клати, силовати и пљачкати, а за злочин остати некажњени, већ бити и награђени, са почетком задњег рата 1992. године почели су исто оно што и њихови стари.

Више од 50 српских села око Сребренице поклано је голим ножем, спаљено и опљачкано. До краја рата око 150 у средњем Подрињу. Свака ухваћена жена и дјевојка је силована, резане су јој груди, а онда би је заклали. Силоване су и старице од 70 година и незреле дјевојчице. Командант Сребренице Орић основао је логор за Србе у Сребреници, а ту су довођене трудне жене, бебе од 3 мјесеца и дјеца од десетак година. Они који су живи изашли из сребреничких логора већ знају шта је то пакао. Жене су испијале хемијску киселину само да што прије прекрате муке. Мушкарци су остали намучени инвалиди.

СУЗА АНЂЕЛА

На Петровданском помену изгинулим Србима у Братунцу и Сребреници нема свјетске клике, западних амбасадора, бројних страних камера и великих ТВ сервиса, живих укључења у сателитски програм, аналитичара, НВО-бораца за демократију...

Ту је само српски народ, званичници, понека телевизија из Републике Српске, једна камера из Србије. И руски амбасадор Петар Иванцов. У Подрињу је страдало око 3.500 Срба, а по евиденцији Центра за истраживање ратних злочина, на ужем подручју убијена су 2.482 српска цивила.

Седамдесет двоје српске дјеце је свирепо убијено, а више од 300 их је рањено.

Обиљежавање страдања Срба у средњем Подрињу организовао је Одбор Владе Републике Српске за његовање традиције ослободилачких ратова.

Ово је био час достојанства, самоће са својим болом, тишине и погледа у гроб и небо. Срби су на то свикли.

У оквиру Петровданског помена у Сребреници је промовисано историјско дјело *Република Српска у одбрамбено-отаџбинском рату*, које је уредио историчар Предраг Лозо, а издао Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица.

У братуначком Дому културе приказан је документарни филма *Суза анђела*, посвећен дванаестогодишњем дјечаку Слободану Стојановићу из околине Зворника, а који је 1992. године звјерски убијен од Орићеве паравојске. Послије филма мук, сузе и бол. Али нико о овоме не пише, рекли су да то није геноцид...

Ко ће ожалити мајку Десу и угашену породицу Стојановић из Каменице код Зворника?!

Мајка Десанка Стојановић пресвисла је од болова за дјететом. Камера није забиљежила ништа библијски потресније као њене сузе и јауке док каменује муслимански транспорт ка Сребреници. Потом је туга убила и оца Илију. Остала је само њихова кћер, која је удата и данас има породицу.

Гроб дјетета мученика Слободана Стојановића и његових неутјешених родитеља данас је на српском сеоском гробљу у Дријачи.

Насерова миљеница у рату Елфета Весели, Шиптарка која је заклала 12-годишње дијете, а која је иначе вољела нож, до данас није осуђена. Ове године је слободни Насер Орић предводио тзв. Марш мира ка Сребреници…

Није свачија крв једнако скупа. Нечија се пролива као вода у Дрину, а друга се наплати као џенетско вино!

Косидба на Гвозну код Калиновика за генерала Младића и гардисте

Косци романијске регије оживјели су на Гвозну код Калиновика сјећање на косидбу коју су на овом брду 1993. године, предвођени генералом Ратком Младићем, извели припадници Гардијске бригаде Републике Српске.

Начелник општине Калиновик Милева Комленовић изјавила је да је „диван осјећај бити међу овим косцима и подсјетити се на догађај од прије 25 година, када су у вихору грађанског рата у БиХ српски народ и војска налазили вријеме да, уз борбу за слободу, не запуштају ливаде својих предака".

– Бити свој на своме, била је и тада порука генерала Младића рођеног у Калиновику – рекла је Комленовићева за *Вечерње новости*. Лист наводи да се са косцима, умјесто генерала Младића, дружио његов син Дарко.

– Мени је ово још једна у низу потврда да народ и даље воли свог генерала и да цијени оно што је он урадио у једном тешком времену. Биће ово за њега, у Хагу, велика мотивација – каже Дарко Младић.

Лист је навео да је на ливадама Гвозна, на 1.300 метара надморске висине, косце с Романије предводио вишеструки побједник косидбе на Сокоцу Саво Влачић из Хан Пијеска, а групу из Новог Горажда Добрисав Дроца.

– Овдје смо, прије свега, дошли да оживимо сјећање на важан дан из 1993. године и лик Ратка Младића, који је, као најшколованији официр тог времена у Републици Српској, уз свој народ ишао напријед, и са косом, када су то захтијевали услови, вријеме и расположење – рекао је Саво Влајчић. **ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ**

НАКОН ТРИ ДЕВАСТИРАЊА ОТКРИВЕН ОБНОВЉЕНИ АНТИФАШИСТИЧКИ СПОМЕНИК У ВЕЉУНУ

Никад нећемо заборавити 525 жртава које су усташе убиле на Ђурђевдан 1941. године

У Вељуну је 18. јула 2018. године обиљежен завршетак обнове девастираног споменика за 525 жртава убијених на Ђурђевдан 1941. године, 26 дана након успостављања НДХ.

Споменик је девастиран три пута: 2014. када су откинуте месингане плоче с именима страдалих жртава. Починиоци су ухваћени, 49 плоча је враћено, обновљено и постављено на споменик 2015, али нису процесуирани ни кажњени. Но првих 16 украдених плоча није пронађено па су умјесто месинганих, које су врло скупе, захваљујући покојном историчару др Ђури Затезалу, који је знао имена страдалих, израђене нове у мрамору. Иницијативу за обнову овог споменика дала је Татјана Вујичић-Влачић, која је с пријатељима обновила још два антифашистичка споменика на Кордуну. У обнову овог споменика укључили су се Српско народно вијеће и ВСНМ Карловачке жупаније. Обнова је коштала више од 30.000 куна, не рачунајући добровољни рад, а СНВ је дао преко 27.000 куна, док су Татјана и њени рођаци дали остатак. На свечаности је био важан гост – Огњен Краус – предсједник Јеврејске општине Загреб и Координације јеврејских општина, пише портал *Новости*.

– С обзиром да се ради о обнови споменика, радо сам се одазвао позиву. Од деведесетих је уништено на разне начине више од три хиљаде споменика, али их је мало обновљено и зато је ова иницијатива за похвалу. Оно што ме сваки пут жалости на оваквим догађањима је

то да нема младих људи, осим можда тек неколико. На овај начин млади би могли сазнати што се догађало у оно доба јер то, нажалост, у нашем образовном систему не могу сазнати. У Хрватској се данас НОБ и партизани, послијератна Хрватска и Југославија, нажалост, упоређују па и изједначавају с усташким терором. Ови људи су страдали по расним законима, по питањима крви и вјере. Зато су те ствари неупоредиве и то ваља стално наглашавати – рекао је Краус.

У име СНВ-а скупу се обратио Раде Косановић, подсјетивши да држава није процесуирала крадљивце и девастаторе овог споменика.

– Није ли држава требала обновити овај споменик, али и многе друге, а не СНВ и појединци као Татјана? За такве ствари постоје средства у државном буџету. А многи говоре да се Милорад Пуповац и СНВ баве етнобизнисом. Да ли је финанцирање обнове овог споменика етнобизнис? Од Варивода, Срба, Јасеновца, Перјасице и осталих мјеста СНВ даје своја средства и обнавља споменике. Много се говори о демографији и недостатку становника што је истина. Млади масовно одлазе, али да ли се ико запитао што се догодило овдје и на другим стратиштима, колико је ту нестало људи који су могли имати своју дјецу, они опет своју и тако до данас? Уништена је тада демографска основа и цех плаћамо данас, а крајеви су нам пусти – казао је Косановић.

Скуп су поздравили представници карловачких и жупанијских антифашиста Мирко Миладиновић и Ратомир Бошњак. **М. ЦИМЕША / НОВОСТИ**

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ *САВА МРКАЉ* ПОВОДОМ 235 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА И 185 ГОДИНА ОД СМРТИ ВЕЛИКАНА

„ПРЕЉУТА ЖЕЉЕЗНА СУДБИНА И СИЛНО ГОНЕНИЈЕ“

САВА МРКАЉ – СИМБОЛ КУЛТУРЕ СРБА У ХРВАТСКОЈ

» ПИШЕ: ПРОФ. ДР ДУШАН ИВАНИЋ

1.

Срби у Хрватској (хабзбуршкој Троједници, како се писало) имали су знаменитије личности у својој традицији него што је био Сава Мркаљ. То су и Никола Тесла, и Милутин Миланковић, и Захарија Орфелин, у одређеној мјери и Павле Соларић, да не помињемо приповједаче као што су Симо Матавуљ и Владан Десница. Али је некако поткрај претходног и почетком овог вијека Сава Мркаљ постао знак идентификације и распознавања културне баштине Срба у Хрватској. Посебно у настојањима да се та баштина из тмине заборава и забрана пренесе у свјетло слободног знања и да се очува у удесним приликама које су српски народ снашле послије „Бљескова“ и „Олуја“, да не помињемо геноцид за вријеме Независне Државе Хрватске.

Афирмисан као реформатор српског писма и претеча Вука Караџића, Мркаљ је дуго остао само један од чинилаца историје наше ћирилице. Међутим, послије Декларације о називу и положају хрватског језика (1967), те тзв. Хрватског прољећа (1971), забране Српског културног друштва *Просвјета* и листа *Просвјета* (јединог медија који је колико-толико носио српско име), Срби у Хрватској природно су тражили симболе који би их везали за сопствену културну баштину. Већ је Станко Корач, водећа личност СКД *Просвјета*, објављивањем споменице *Вјетром вијани* (Загреб, 1971) осивјетлио дио те баштине, а Сави Мркаљу дао видно мјесто, и као реформатору ћирилице и претечи Вуковом, и као пјеснику. Још је двоје Кордунаша учинило много за ново разумијевање личности и дјела свог земљака: професорица Вукосава Опачић Лекић је у Матици српској објавила монографију *Сава Мркаљ: Живот и дјело* (Матица српска, Н. Сад, 1978), а Гојко Николиш, народни херој, генерал-пуковник, академик, такође монографију упечатљивог поднаслова, *Сава Мркаљ: Повијест о једном страдалнику* (Просвјета, Загреб, 1980). Тако име Саве Мркаља почиње да живи у пробуђеној културној самосвијести крајишких Срба. А са убрзаним разарањем српско-хрватске заједнице и избацивањем Срба из устава Социјалистичке Републике Хрватске, гдје су имали конститутивни статус, иду и непосреднија настојања да се организују националне установе и почне нови културни препород. (Кажемо нови, јер је препород који се одвијао крајем 18. и почетком 19. вијека – Захарија Орфелин, Доситеј, Павле Соларић, Јован Дошеновић, Сава Мркаљ – готово ишчезао у памћењу српског народа у Хрватској.) Тако ће Српско културно друштво, основано у Топуском 1990, узети име Саве Мркаља, дјелујући врло свестрано за вријеме Републике Српске Крајине (издаје Српски глас, додјељује награду *Браћа Мицић*, објављује књиге, између осталог репринт трокњижја Манојла Грбића *Карловачко владичанство* (1990), Сабране списе Саве Мркаља у редакцији Жарка Ружића, *По српској Далмацији* Јована Радуловића). Потом ће награда за допринос српској култури у Хрватској, коју додјељује Српско културно друштво *Просвјета*, добити Мркаљево име, као и нова завичајна удружења која настају у Србији и у расијању, послије изгона Срба из Хрватске, 1995. године.

Велик подстицај афирмацији и изучавању Мркаљевог дјела и личности дошао је о годишњицама: двјесто година од рођења (1783 – 1983), па двјесто година од његовог знаменитог дјела, *Сало дебелоīа јера либо азбукопротрес* (1810 – 2010). Југословенска академија знаности и умјетности (ЈАЗУ, данас ХАЗУ) објавила је фототипски *Сало дебелоīа јера*, те дала превод на савремени хрватски језик; тематски број часописа Књижевност (Београд, 1984) садржи прилоге најистакнутијих историчара српске књижевности, језика и богословља (Милорад Павић, Јован Деретић, Митар Пешикан, Павле Ивић, Амфилохије Радовић...); радови са стручног састанка одржаног у Градској библиотеци у Новом Саду објављени су у зборнику *Сава Мркаљ* (Нови Сад, 2010); тематски број часописа *Крајина* (Б. Лука, 2010), који је приредио Душко Певуља, донио је поред *Сала дебелоīа јера* и раније објављене радове о Мркаљу. У тој плими радова најпотпунији је зборник са симпозијума у Бечу, одржаног на катедри за славистику, заслугом Гордане Илић Марковић, такође 2010 (*На почецима српске филолоīије*, Беч, 2012). Колико год да су били пригодни (изазвани годишњицама), ови радови су Мркаљевом филолошком и пјесничком дјелу дали сјај симбола културе крајишких Срба, Срба у Хрватској (културе занемарене као што је био занемарен и аутор *Сала дебелоīа јера*) и уједно га препознали као једног од кључних чинилаца српске филологије и књижевности, односно српске културне историје.

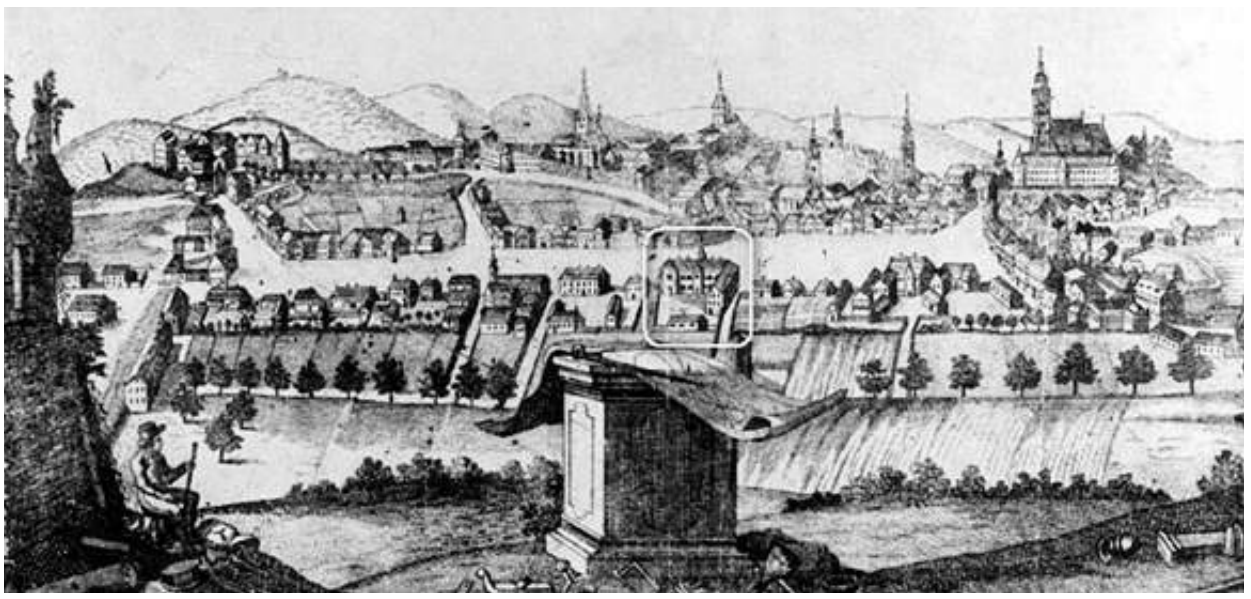

» Загреб, око 1800. године

ЖИВОТНИ ПУТ

Савремена слава као да још јасније осветљава Мркаљеву страдалничку судбину, у којој су се спојили несвакидашњи дар, несрећне животне околности и душевни поремећаји, гонећи га вальда од дјетињства до посљедњег даха, у бечкој душевној болници. Рођен је у Ласињском Сјеничаку (има и Доњи Сјеничак), код Карловца, неизвјесно да ли 1783. или 1782. године. Отац Петар је био сељак-граничар, а за мајчино име се и не зна. Има претпоставки да је била душевно болесна и груба према сину. Кућа у којој се родио морала је бити од плетера обијепљеног иловачом, с голом земљом умјесто дрвеног пода (како мисли Гојко Николиш, један од Мркаљевих биографа). Такве су претежно биле куће кордунашких и крајишких граничара.

Постоје подаци да је у Сјеничаку у то доба постојала основна школа, па се може претпоставити да ју је Сава похађао. Учио је такође катихизис (основне поуке из вјеронауке). У употреби је по личким, а биће и по кордунашким и банијским црквама, могао бити рукописни *Катихизис* Стојана Шобата, с три одговора на питање *Ко̄ јеси ти?*

Вопрос: Кто јеси ти?
Отвјет: Аз јесам человјек, Сербљин, христијанин.
В. : По чему зовеш се ти человјек?
О. : Зовем се по исправном стасу, и лицу окренутому гледати небо, и по разуму и словесној (разумној) души, која је у мени.
В. : По чему зовеш се Сербин?
О.: Зовем се по роду и слову илити језику оних људи от којих происходим, и који именују се Серби.

Мркаљев заштитник, владика Мојсеј Миоковић, издао је тај катихизис у Венецији, 1813 (а фототипски је објављен, у преводу Светозара Борка на савремени српски, у Загребу, 2002), па се може вјеровати да је за њега знао или из њега учио и Сава Мркаљ. Претпоставља се да је даровитог ђака мјесни парох упутио у клирикалну школу (богословију), која је била у Плашком (по некима у Карловцу). Пошто је, као син граничара, био обавезан да буде војник Хабзбуршке монархије, војне службе се могао ослободити само под условом да има замјену (у породици), да се опредијели за свештенички позив или за манастир.

Мркаљ је 1799. ослобођен војне обавезе; те је године примљен у клирике (богослове), што значи, признаје му се да је завршио клирикалну школу. Исте ће године отићи да буде учитељ у Госпићу, *у славено-сербској школи*, али ту средину брзо напушта, због неслагања „са официрима и трговцима“, како констатује Ђорђе Рајковић, аутор прве темељније студије о животу реформатора српске ћирилице; Гојко Николиш истиче да је школа зависила од добровољних прилога и обећања, која су трговци нерадо испуњавали. Нови покушај да опстане као учитељ (1800 - 1801) био је такође кратког вијека. Сва свједочанства потврђују да госпићки трговци нису имали вољу да држе школу о свом трошку, очекујући ваљда да млади учитељ (Мркаљ тада има 17 или 18 година) ради „мукте“, како се изразио један свештеник, високо оцјењујући Мркаљев труд око ђака. Ти су ђаци редом били Мркаљеви вршњаци, а неки и знатно старији од њега, па их војне власти често регрутују, што омета нормалан рад школе.

ЗАГРЕБ

Живот, међутим, тече даље, иако о њему нема потврда у архивима. Школске године 1803/1804. Сава уписује 2. семестар загребачке Архигимназије (Regia Academia Zagrabiensis): из свих предмета ће бити одличан (eminens). Није сасвим јасно како већ идуће године (1804/1805) прелази на виши ранг (филозофија, одговара трећем и четвртом разреду данашње гимназије), пошто је требало да положи и други разред хуманистике, тј. реторику), али је и током овог студија међу одличним, а у математици први међу 14 одличних (испред 88 ђака првог, другог и трећег реда). Изгледа необично што је сиромашни студент, који се вјероватно издржавао подучавањем и обављањем услуга у граду, био не само међу најбољима, већ у неким предметима и најбољи, премда међу студентима који су долазили из неупоредиво квалитетнијих (фрањевачких и језуитских) школа. Изузетне оцјене на испитима говоре да ни Мркаљев низак социјални статус, ни његова православна вјера нису омели професоре (редом римокатолике) да му дају највише оцјене. То говори и о неспорном квалитету школе и њених наставника. Из тога доба сачувана је ода пакрачком владици Кирилу Живковићу, коју је Мркаљ потписао са својим другом са студија, Павлом Докторовићем.

Послије апсолвирања филозофије Мркаљ је 1806. године уписао право на Православној (тј. правној) академији, на којој је такође почео полагати испите, али је студије напустио јануара 1807. Док се раније изјашњавао за цивилну службу, сада је у рубрикама уписано ecclesiast, што је значило да се опредјељује за црквену службу. Иако нема никаквих података о животу у Загребу (осим о упису и испитима у школским књигама), у преради *Гласа народољупца*, чувене пјесме Лукијана Мушицког (1819), Мркаљ ће *слабомоћан... у свеīрељуīој невољи својој* (у бечкој болници за душевне болеснике) исписати посвету загребачким Србима, што би могло значити да је био повезан с тамошњим кругом угледних трговаца и предузетника, можда подучавајући њихову дјецу или им чинећи друге услуге. Да ли је од њих добијао и потпору за своје школовање, није познато. **НАСТАВИЋЕ СЕ...**

» Кућа на кућишту гдје се родио Сава Мркаљ (Снимљено 1971. године)

ТРАДИЦИОНАЛНИ СКУП ГРМЕЧЛИЈА

Грмечлије су се и ове године задњег јунског дана окупиле у свом завичају. У Дому културе у Лушци Паланци одржани су књижевни дани Крајишника, на којима су учествовала и културно-умјетничка друштва из Београда, Бањалуке и Приједора.
Наредног дана одржан је историјски час на Корчаници, гдје је била смјештена партизанска болница у којој је лијечено 6.000 бораца.
Уз помен на погинуле борце, положени су вијенци од стране МЗ Лушци Паланка и делегације Сунбора Бањалуке, Приједора и Београда.
Споменик на Корчаници, као и оближњи хотел, због ратних дешавања су оштећени, уништени и запуштени. Због тога је овом скупу средином јуна претходила радна акција чишћења овог терена у коме су учествовали многи појединци и чланови окупљени у завичајним удружењима по Србији и Републици Српској.
– Захвални смо нашим земљацима и пријатељима који су се одазвали да увеличају оводишњи скуп – рекао је предсједник Удружења Срба из БиХ за очување и његовање традиције Сана Драган Дивјак.
Он је позвао и челнике општина да помогну и будућа окупљања, како би ова традиција била сачувана.

ПОМЕН У БАНСКОМ ГРАБОВЦУ (ПЕТРИЊА)

У Банском Грабовцу код Петриње у суботу 21. јула обиљежена је 77. годишњица прве партизанске акције у којој су у ноћи 23/23.7. 1941. 42 банијска бригадана челу са Васиљем Гаћешом напали жељезничку станицу, општину, циглану и стражарницу у овом селу. Ликвидирана су тројица усташа, а десетак заробљено. Услиједила је жестока одмазда Павелићевих усташа из Петриње у којој се страдало 1.286 мјештана Грабовца, Влаховића, Дреновца, Равног Рашћа и других околних села. Сва села су спаљена. Њима у пијетет и сјећање одржан је парастос, који је служио глински парох Слободан Дракулић. На спомен-костурницу представници бројних институција положили су вијенце и запалили свијеће.

ГУСЛАРСКО-ПОЕТСКО ВЕЧЕ ПОВОДОМ 150 ГОДИНА РОЂЕЊА АЛЕКСЕ ШАНТИЋА

Сремска Митровица – Завичајно удружење *Мостови на Дрини* у пуној сали МЗ *Слободан Бајић Паја*, 8. јула организовало је поетско-гусларско вече посвећено 150-годишњици рођења нашег знаменитог књижевника Алексе Шантића. Поред домаћина програма, вече је увеличано и гостима из Удружења гусала *Свети Никола* из Новог Сада. Уз звуке гусала и стихове појединих Шантићевих пјесама исказано је поштовање према једном од највољенијих херцеговачких пјесника, који је свим бићем волио завичај и описао га најљепшим ријечима.
– Овим књижевно-гусларским предавањем удружење је започело реализацију активности у складу са сврхом оснивања, а то је афирмација крајишке културе и унапређење аутентичности засновано на специфичностима културног насљеђа – изјавио је предсједник Удружења Витомир Вулин. У свом даљем раду Удружење ће реализовати још сличних активности на јесен, како самостално, тако и у сарадњи са другим организацијама.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ЈАЊАНА ИЗ ВОЈВОДИНЕ, КУД *ЈАЊ* СТРОЈИЦЕ И ОПШТИНА ШИПОВО ОРГАНИЗОВАЛИ

10. *ЈАЊСКИ ВИШЕБОЈ* 2018.

Од 19. до 22. јула у Стројицама (општина Шипово) одржан је 10. јубиларни *Јањски вишебој*. Ријеч је о спортско-забавној и етно-туристичкој манифестацији, која се традиционално одржава у овом мјесту.

Као и сваке године велики број Јањана из свих крајева Републике Српске, Србије, европских земаља, па чак из далеке Канаде, дошао је на 10. *Јањски вишебој*. За све Јањане *Вишебој* је много више од спортског такмичења. То је прилика да се сретну браћа и сестре, школски другови, комшије, пријатељи и кумови, и да се подсјете на своје дјетињство и младалачке дане проведене у Јању. Поред Јањана, *Вишебој* је посјетио и велики број гостију који су поријеклом из сусједних општина, а сада живе у другим дијеловима Републике Српске и Србије.

КОШЕВИНА У ТРИ КАТЕГОРИЈЕ

Такмичења у кошевини одржана су у три категорије: јуниорској, сениорској и ветеранској. Омладинци и ветерани косе у знак симболике. Ветерани одлазе са косачке сцене, а омладинци ће тек преузети примат. У најзначајнијој косачкој дисциплини учествовали су најбољи косци из бивших југословенских република. У веома изједначеној конкуренцији до побједе је стигао косач из Љига, са чувеног Рајца, Милорад Спасојевић, коме је ово било прво учешће на *Јањском вишебоју*.

ТРАДИЦИОНАЛНЕ ВЈЕШТИНЕ

Такмичења у традиционалним вјештинама, скок у даљ, бацање камена и надвлачење конопца, ове године окупила су понајбоље такмичаре из Републике Српске и региона. Посебно је било неизвјесно и занимљиво у надвлачењу конопца, у коме су учествовале најснажније дружине, као што су: *Српски соко* из Невесиња, *Соколови из Гацка*, те дружине из Требиња, Пркоса и Бањалуке. *Пркошки витезови* су по трећи пут освојили прво мјесто.

ЕТНО ДИСЦИПЛИНЕ

Посебну драж и пажњу на *Вишебоју* изазивају етно дисциплине, које сублимирају све оно што је карактеристика Јања: избор најљепше јањске ношње, мушке и женске рукотворине, избор најукуснијег јањског кајмака и сира, као и прављење и дегустација чувене јањске пите. Све то заједно чини посебан угођај за све посјетиоце.

ПРОГРАМ

И ове године, јубиларне, организатори су се потрудили да културно-умјетнички и забавни програм буде на високом ниво. Ове године учествовала су чак четири КУД-а: из Јања, Шипова, Мркоњић Града и Бањалуке. Посебан утисак на све посјетиоце оставио је дефиле свих учесника обучених у народне ношње кроз центар Стројица. У забавном програму наступили су Митар Мирић, Жаре и Гоци, Баја Мали Книнџа и *Ђоле бенд*.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

Захваљујући бројним спонзорима, како из Јања и Шипова, тако и из Војводине, наградни фонд за све дисциплине износио је 8.000 конвертибилних марака. Уз новчане награде додијељено је и 8 пехара, 60 медаља, 60 плакета и 40 захвалница.Цијелу четвородневну манифестацију, готово беспријекорно , организовали су Завичајно удружење Јањана из Војводине, КУД *Јањ* Стројице и Општина Шипово.

ТЕКСТ И ФОТО: ЦВИЈАН САВКОВИЋ

ФУДБАЛ:
1. *Земљотрес* – Бабићи
2. *Тодорићи* – Стројице

СКОК У ДАЉ ИЗ МЈЕСТА:
1.Баштић Ратомир – Бањалука
2. Спремо Радован – Гацко
3. Ковачевић Драган –Невесиње

БАЦАЊЕ КАМЕНА С РАМЕНА:
Ковачевић Бошко – Невесиње
Црепуља Милорад – Бањалука
Куљић Дражен – Билећа

НАДВЛАЧЕЊЕ КОНОПЦА:
1. *Пркошки Витезови* – Пркоси
2. *Крајишки Витезови* – Бањалука
3. *Српски соко* – Гацко

КОШЕВИНА:
Сениори
1. Спасојевић Милорад – Љиг (Србија)
2. Прљевић Марио – Томиславград
3. Тркуља Милош – Петровац
Ветерани
1. Савко Малиновић
2. Илинко Плавшић
3. Цвијан Миловац
Јуниори
1. Плавшић Младен
2. Максимовић Синша
3. Џакић Бошко

МУШКА НОШЊА:
1. Џакић Бошко
2. Максимовић Синиша
3. Вранић Бојан

ЖЕНСКА НОШЊА:
1. Миловац Милана
2. Ђукић Анђела
3. Шумар Вања

ДЈЕЧЈА НОШЊА:
1. Максимовић Наташа
2. Лекић Милан
3. Попадић Данијел

ЖЕНСКА РУКОТВОРИНА:
1. Миловац Мара
2. Дражена Јокић
3. Ракита Роса

МУШКА РУКОТВОРИНА:
1. Томић Ново
2. Миловац Миленко
3. Савковић Маринко

НАЈУКУСНИЈИ ЈАЊСКИ КАЈМАК:
1. Рада Џакић
2. Деса Ђукић
3. Драгица Миловац.

НАЈУКУСНИЈИ ЈАЊСКИ СИР:
1. Ђукић Милана
2. Џакић Мира
3. Максимовић Верица

ВОЛИМ БОСНУ, У СРЦУ МИ ЛИКА, ДАЛМАЦИЈО ЉУБАВИ ВЕЛИКА ОДРЖАНО *24. СИЈЕЛО ТРОМЕЂЕ* У СТРМИЦИ КОД КНИНА

» Градоначелник Книна Марко Јелић

ФОТО: НОВОСТИ РС

Скуп у славу и традицију ојкачке пјесме

Сијело Тромеђе у Стрмици код Книна, селу на километар од тачке гдје се срећу Далмација, Лика и Босне, и ове године (21. јул) привукло је велики број посјетилаца на овој манифестацији фолклора, али прије свега ојкачких мушких и женских група, гуслара и диплара.

Један од организатора Момчило Стојковић из овог села каже нам да је некада ту саборовало и по 10.000 људи, наплаћивале су се карте, а све је трајало и по три дана, јело се и пило.

– Гостовале су звијезде као што су Сафет Исовић, Омер Побрић – прича Стојковић члан мушке пјевачке групе *Стрмица*, која није чекала да званични програм почне да би запјевала *Ојкачу*.

КРАЈ БОГАТ ИЗВОРИМА

Наравно нису им остали дужне ни остале групе – Драварчани, они из Загреба, Жегара, Кистања, Крагујевца Костајнице, Полача...

Волим оно што се зове твоје,
ој Стрмице, родно мјесто моје

Како стоје ствари, најбоље говори то што је да би формирао Мушку изворну групу Стрмица, Стојковић „сакупљао људе из три-четири села".

Рат је учинио своје, а некада се ту лијепо живјело.

– Овдје има мноштво извора. Својевремено сам избројао 184 извора. Доље је ријека Бутижница, око ње све је било обрађивано, а данас је то зарасло. Није се гледало ко је Србин, ко Хрват. Радило се у Книну. Радили смо у млиници, творници цигле, творници дијелова за бродоградилишта. Радила је пруга, овуда су дневно пролазила 54 воза. У селу је било 700 ђака. Били смо задовољни – сјећа се Стојковић, чији син ради као водоинсталатер у Книну. У Стрмици је прије рата живјело око 1.700 становника, а данас их има стотињак. Данас у овом селу нема ни школе, ни жељезничке станице.

ЛЕГЕНДА О КРАЉУ ПЕТРУ И ПОПУ ЂУЈИЋУ

Према ријечима Стојковића, ове године на *Сијелу* је било око 250 учесника. Простор испод Цркве Светог Јована и око Цркве Рођења пресвете Богородице (настале 1913. године) било је мјесто сусрета пријатеља, познаника са свих страна. Са те цркве Аустријанци су скинули звона, али је краљ Петар обезбиједио нова. Једна од легенди каже да је у Стрмици будући српски краљ преноћио три ноћи прије него се као Петар Мркоњић укључио у устанак који су Срби дигли против Отоманске царевине. Од Курбалија, који су га скривали, данас ниједног нема у селу. Друга легенда је о Момчилу Ђујићу, који је одавде кренуо у борбу када је чуо да су усташе поклале Србе у једном личком селу.

Члан мушке пјевачке групе КУД-а *Буковица* (Кистањ) Тодор Крнета поријеклом из Кистања данас живи у Италији. Дошао је у Стрмицу и силно се обрадовао и загрлио пријатеље Николину Мијаковић и Јовану Јоку Поповић, који сада живе у Београду.

– Ако оставим свом унуку ово што знам, онда сам направио оно што треба – каже Крнета и показује кућу у којој је службовао поп Ђујић.

– Мене су звали Ђујић јер личим на њега – прича нам почасни гост *Сијела*, старина Никола Петровић (88) из Плавна, док га задиркују свирачи двојница. Питају за га његове дипле, а он каже да их је оставио на тавану.

Можда ће неки његов унук да их пронађе, скине прашину и засвира, као што је то са диплама свог „ђеда" учинио Милан Вашалић из Банатског Великог Села (општина Кикинда) без кога не пролази ни једна значајнија смотра фолклора. Вашалић је за своју свирку на диплама награђен громким аплаузом.

ГРАДОНАЧЕЛНИК КНИНА ОТВОРИО МАНИФЕСТАЦИЈУ

Сијело Тромеђе отворио је градоначелник Книна Марко Јелић. Он је подсјетио на једног од покретача и организатора *Сијела*, покојног Рада Матијаша, човјека са чијим је синовима одрастао.

– Раде је живио за *Сијело Тромеђе*. Када ово гледам и све који су дошли, морам рећи да сам изузетно сретан. Поносан сам на личку и далматинску крв у себи, а колико знам немам босанске. На нама појединцима је да изградимо друштво по својој мјери – рекао је Јелић.

Окосницу програма чинило је КУД *Никола Тесла* из Београда, чији је оркестар пратио младе играче овог друштва, свог вокалног солисту Милана Васиљевића и специјалног госта, ветерана пјесме Рада Јоровића.

Да није било младих људи, каже Милош Врањковић, предсједник Завичајног удружења Стрмичана у Београду, не бисмо на бини видјели кола. Извели су и *Влашке игре* у кореографији Стевана Златића.

Прије него што су стигли у Стрмицу, они су посјетили манастир Крупа.

ТЕСЛА ИМ ДАО ДОЗВОЛУ ДА КОРИСТЕ ЊЕГОВО ИМЕ

Како нам је рекао један из ове групе Лука Милошевић, КУД *Никола Тесла* формирано је као пјевачко друштво 1926. године у Београду на иницијативу радника Управе трамваја и осветљења, а исте године су писали Николи Тесли са молбом да им дозволи да носе његово име. Тесла је уз позитиван одговор послао и заставу, која се данас чува у просторијама КУД-а на Дорћолу

Први су на *Сијелу* наступили чланови Српског културног друштва *Просвјета* из Коренице, који су одиграли личко *Нијемо коло*. Они су на бину изашли директно из комби буса, а за њима најстарији у програму, Обрад Милић из Равних Котара, који је свирао двојнице и изговорио једну од здравица из свог богатог репертоара.

Наступили су и пјевачка група Свјетлане Спајић, СКД *Просвјета* Удбина, *Бањски соколови* из Костајнице, крајишка група *Плитвице* Коренница–Београд, групе СКД-а *Просвјета* из Сплита, Загреба и Коренице, мушка група *Богатник* из Жегара, женска и мушка пјевачка група *Мира Лукач* из Дрвара, те гуслари Саша Лукић из Грачаца и Огњен Андрић, који је стигао са мушком пјевачком групом *Зора* из Крагујевца, која је први пут учествовала на *Сијелу Тромеђе*. Из Книна је пјевајући *Ојкачу* наступила хрватска пјевачка група *Чувари старих обичаја*, која је дио хрватског културног друштва *Напредак*.

Захвалност организатора је изражена Управи за дијаспору и Србе у региону, Министарству културе Р. Србије, Комесаријату за избјеглице и миграције, СНВ Загреб, Граду Книну, општинама Бискупија, Ервеник, Кистање, фирми *Електро Врбник* Чеде Вукадина, фирми *Интертурс* Бојана Ђурића, Одбору Стрмичана у Швајцарској на челу са Жељком Матијашем, као и медијским спонзорима: Радију *Книн*, *Вечерњим новостима* и *Српском колу*. **Д. БАШОВИЋ**

ДИГИТАЛНИ СНИМАК МАНИФЕСТАЦИЈЕ

– Због важности очувања традиције ове године ћемо направити аудио-снимак цијеле манифестације како бисмо, у дигиталном формату, похранили ово богатство народног стваралаштва – каже Игор Матијаш, један од организатора овогодишњег *Сијела*.

– Даћемо прилику и простор свим ствараоцима који израђују народне рукотворине у нашем крају да би приказали и промовисали своје производе. Снимљени материјал уступићемо Министарству културе Србије.

ВЕЧЕ ФОЛКЛОРА У МАЛОМ ГРАДЦУ НЕДАЛЕКО ОД ГЛИНЕ

Одржани 16. *Сусрети на Банији*

У Малом Градцу недалеко од Глине 27. јула одржана је 16. пут културна манифестација *Сусрети на Банији*. Око три стотине посјетилаца током два и по сата програма уживало је у кореографској и традиционалној презентацији пјесме, плеса и игара.

Нова предсједница СКД-а *Просвјета* – пододбор Мали Градац Жељка Марчинко ове године окупила је осам фолклорних ансамбала, који су пристигли од Белог Манастира и Слатине преко Хрватске Костајнице и Костајнице у Републици Српској до Крњака. Посебно су били поздрављени чланови хрватског Културно-умјетничког друштва *Трећа срећа* из Глине!

– Ми који се бавимо чувањем културног идентитета и отимамо га од заборава настојимо да оно што смо од својих предака усвојили пренесемо на своју дјецу. Посебно хвала нашој дјеци и младима што његују традицију и изворност – поручила је Жељка и додала да је ово друштво навикло на неимаштину, али да ће наставити да се труде и дају свој максимум. **БОРО РКМАН**

ОДРЖАНА МАНИФЕСТАЦИЈА *ВОЛИМО И ЧУВАМО НАШЕ ОБИЧАЈЕ*

Лушчани прославили Петровдан

Волимо и чувамо наше обичаје назив је манифестације која је по четврти пут одржана у Лушчанима испред Дома на дан сеоске славе – Петровдан.

Један од организатора Јелена Вилус истакла је да је програм у коме учествују четири КУД-а реализован уз помоћ Града Петриње.

– Ове године програм су обогатили СКД *Просвјета* из Хрватске Костајнице, пријатељи из Хрватског Чунтића, СКД *Просвјета* Мали Градац и КУД *Звуци Баније* из Јабуковца – рекла је Вилус. Петрињски градоначелник Даринко Думбовић свим мјештанима Лушчана честитао је празник уз поруку да сваки народ мора поштовати своју светињу.

Прије фолклорног и забавног програма, петрињски парох Саша Умичевић благословио је славски колач и окупљене госте. **М. Г.**

ЦРНИ ДАН У БЕЛОЈ ЦРКВИ НА ИВАЊДАН 1941. ГОДИНЕ ЖИКИЦА ЈОВАНОВИЋ ШПАНАЦ УБИО ЈЕ БОГДАНА ЛОНЧАРА И МИЛЕНКА БРАКОВИЋА

Дан кад је Србин убио Србина комунисти су нам наметнули као Дан устанка Србије

ПИШУ: НИКОЛА ГИЉЕН И ЈЕЛЕНА МАНДИЋ
ИЗВОР: BASTABALKANA.COM

Прије 77 година један пуцањ, испаљен у мјесту питомог имена Бела Црква, подијелио је српски народ далеко више него што се мислило у том тренутку и далеко више него што и данас можемо помислити. Идеолошки раздор је догађај који се збио 7. јула 1941. године начинио и данас представља незацијељену рану српског народа. Њу нису успјеле да залијече ни одлуке Народне скупштине ни судске пресуде. Данас је све на научницима и народу.

» На десетогодишњицу догађаја у Белој Цркви испред *Босине кафане* постављене су бисте Жикице Јовановића Шпанца, Милоша Пантића и Чедомира Чеде Милосављевића, рад вајара Стевана Боднарова

ЈОВАНОВИЋЕВ РЕВОЛУЦИОНАРНИ ГОВОР

Био је понедјељак, врео јулски дан, Ивањдан, тог 7. јула 1941. године, у Белој Цркви код Крупња. Требало је да се одржи вашар, као и деценијама раније. Међутим, због ратног стања, послије литургије у цркви, предсједник општине Средоје Срећа Кнежевић и сеоски старјешина Никола Лазаревић саопштили су мјештанима да вашара неће бити. Народ се убрзо разишао, али је око *Кафане Недељковића* ипак остало стотинак мјештана из Беле Цркве и околних села. Око пет сати поподне испред кафане се појавила група од петнаестак партизана. Били су то припадници новоформиране Рађевачке партизанске чете под командом доктора Милоша Пантића, политичког комесара Живорада Жикице Јовановића Шпанца и партијског секретара Чедомира Чеде Милосављевића. Партизани су били наоружани разним оружјем, пушкама, пиштољима, аутоматима и једним пушкомитраљезом.

Народу окупљеном око *Босине кафане*, како су ову кафану још звали, по тадашњој власници Боси Недељковић, обратио се прво тамошњи опанчар, комуниста Богољуб Ракић. Представио је политичког комесара Жикицу Шпанца и дао му ријеч. Жикица Јовановић Шпанац је подсјетио присутне да је у Југославији још 1921. године основана Комунистичка партија, чији су рад власти „спријечиле оружјем". Жикица Јовановић Шпанац је у свом говору величао Бољшевичку револуцију, Стаљина и Совјетски савез. Говорио је о томе како „Руси напредују у рату и како им се мора помоћи" и позвао је народ на „устанак против окупатора и домаћих капиталиста". Ватрено је причао о претходним акцијама партизана против окупатора у њиховом крају, о паљењу њемачких цистерни у Лајковцу и војног магацина у Крагујевцу. Најавио је да партизани намјеравају да нападну Крупањ и позвао окупљени народ да се прикључи комунистичком устанку и партизанима.

Апеловао је на народ да одбија послушност Нијемцима и домаћим, (како су их комунисти звали) „квислиншким властима", као и газдама. Позвао је и на саботирање рада у оближњем руднику лигнита и неплаћање пореза.

Према неким каснијим свједочењима, послије Жикице говорили су још и партизански борац, учитељ Чеда Милосављевић и студент, активиста Комунистичке партије Југославије, Владан Бојанић. Послије говора партизани су напустили Белу Цркву, а народ је полако почео да се разилази.

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ПОЗВАО ПАТРОЛУ

У међувремену, предсједник општине Кнежевић позвао је жандармеријску патролу да дође у Белу Цркву. Према неким изворима, телефонирао је команди Жандармерије у Крупњу, која је послала патролу из сусједне Завлаке. Други извори тврде да је Кнежевић звао директно Жандармеријску станицу у Завлаци. Убрзо су се испред *Босине кафане* појавила двојица жандарма на бициклима – наредник Богдан Лончар и каплар Миленко Браковић.

Жандарми су одмах позвали преостале мјештане да се разиђу, како не би даље „изазивали" окупатора. Вијести о скупу могле су брзо стићи до Крупња, у коме се налазила најближа њемачка војна јединица. Потом су Лончар и Браковић са Кнежевићем разговарали о догађају који се претходно збио испред кафане.

БОЈАНОВИЋЕВО СПИНОВАЊЕ

Чим је патрола пристигла у Белу Цркву, Владан Бојанић је непримијећен побјегао са лица мјеста и похитао да сустигне партизане. Стигао их је код извора Зебаровца, код ријечице Коларуше. Испричао им је како су жандарми наводно „грубо насрнули на голоруки народ". Жикица Јовановић Шпанац је одлучио да се врати у Белу Цркву. Према жандармеријском извјештају од 21. јула 1941, он је са собом повео и командира чете Милоша Пантића. Сви други извори и свједочења говоре о томе да је са Жикицом пошао и борац под именом Цветин Солдатовић.

Док су жандарми Лончар и Браковић још разговарали са Кнежевићем, пред кафану су стигли Жикица Јовановић Шпанац и Солдатовић. Партизани и жандарми позвали су једни друге да положе оружје.

МЕТАК УПОЗОРЕЊА

Према тадашњем правилу службе, послије неколико позива, Лончар је из пушке опалио хитац у ваздух, преко глава Шпанца и Солдатовића, као упозорење. Потом је Жикица Јовановић Шпанац нанишанио из пиштоља и запуцао у правцу Лончара. Погодио га је у фишеклије на опасачу. Муниција у њима је експлодирала и тешко ранила Лончара у стомак. Солдатовић је истовремено из пушке, из непосредне близине пуцао у Браковића и на мјесту га убио. Жикица Јовановић Шпанац, Солдатовић и Бојанић на брзину су покупили оружје од жандарма и побјегли. Наредник Лончар се неколико сати мучио прије него што је издахнуо. Разнијетог стомака молио је присутне да га убију и да му тако прекрате муке. Како је био рањен у стомак, у почетку су одбијали да му дају воде, а морила га је ужасна жеђ. Видјевши да му спаса нема, кафеџика Боса дала му је да се напије воде и наредник Лончар је убрзо преминуо. Браковић и Лончар су сахрањени сјутрадан, на гробљу у Завлаци. На посљедње путовање испратио их је читав крај.

Богданова супруга Босиљка – Боса овако је описала тренутке када је сазнала за Богданову погибију: „Предвече, враћам се из баште и видим да пред жандармеријском станицом нема стражара. У том видим учитеља Владу да плаче и кад ме опази побјеже. Ућем у станицу, сви плачу. Мени позли. Гдје је Богдан? У Крупњу, кажу, рањен. Смирим се, али у зору дође фијакер по мене. Мој Богдан лежи у локви крви. Жикица Јовановић Шпанац га погодио у фишеклије, оне експлодирале и разниjеле стомак. Онесвијестим се. Унесу ме у кафану, полију водом, испричају како је било."

КО СУ БИЛИ УБИЈЕНИ ЖАНДАРМИ?

Крајишник Богдан Лончар спасао свештеника сигурне смрти

Богдан Лончар се родио 1907. године, од оца Косте и мајке Милице, у селу Јошани, код Удбине, у Лици. Завршио је Војноподофицирску школу 1935. године, као први у рангу. Оженио је своју земљакињу Босиљку, кћерку Рада Ђукића из САД, који се 1914. године вратио у Отаџбину да се бори као добровољац Српске војске у Првом свјетском рату.

Уочи Другог свјетског рата Богдан је био на служби у Канцеларији првог ађутанта Краља Петра II Карађорђевића, у саставу Дворске жандармерије. Почетком те 1941. године Богдану и Босиљки се родио син Зоран.

Послије слома Краљевине Југославије у Априлском рату 1941. године, Богдан се са супругом и сином населио у Мачванском Причиновићу код Шапца. Као жандармеријски наредник постављен је за командира Жандармеријске станице у селу Завлака. Богдан је био вољен и поштован од стране мјештана крупањског краја.

Када су Нијемци одлучили да ухапсе свештеника Сретена Тодоровића из села Цветуље, Лончар му је то на вријеме дојавио и посавјетовао га да се склони у Ковиљачу, која је била под контролом четника. Тако му је спасао живот, на чему му је отац Сретен био неизмјерно захвалан. Први помен Лончару и његовом колеги Браковићу служио је управо отац Сретен.

НИ МРТВОМ МИЛЕНКУ БРАКОВИЋУ БРОЗОВ РЕЖИМ НИЈЕ ДАО МИРА

Миленко Браковић се родио 1902. године у селу Доња Врбава, код Горњег Милановца, од оца Косте и мајке Јованке. Имао је још два брата и три сестре, а и данас Браковићи чине бројну породицу у Доњој Врбави. Миленко је растао у сиромашној, али патријархалној кући. Био је цијењен и поштован и у својој Врбави, а и у Завлаци гдје је, на почетку II свјетског рата, службовао као жандармеријски каплар. У Завлаци је имао и вереницу и требало је да се ожени, али је свадбу одложио због почетка рата и окупације. Послије убиства у Белој Цркви 7. јула 1941. године, Миленко је сахрањен на гробљу у Завлаци, али је, према свједочењу Живомира Радосављевића из Горњег Милановца, родбина његове посмртне остатке тајно пренијела и сахранила у родној Врбави. Ту су му подигли и надгробни споменик, али су га комунисти послије рата порушили. Рођаци су му обновили споменик 1970. године.

Жандарми – симбол монархије

Убиство двојице српских жандарма у Белој Цркви одабрано је од стране југословенских комуниста и послијератне власти за Дан устанка народа Србије. Дани устанка у другим републикама бивше СФРЈ обиљежавали су датуме сукоба партизана, па и четника (мада се они никада нису помињали) са италијанским, њемачким или бугарским окупаторима или усташама и домобранима. Само у Србији је за Дан устанка узет датум када су убијена два полицајца и када је Србин пуцао на Србина. То се поклапало са идејом КПЈ (потоњег СКЈ) да је 7. јул 1941. не само дан почетка устанка против окупатора већ уједно и дан почетка комунистичке револуције – устанак против предратног режима и друштвеног уређења.

Жандарми из Беле Цркве били су за њих симбол тог режима и уређења и симбол монархије.

СВЈЕДОЧЕЊЕ КОЈЕ ЈЕ ПИСАЛО УЏБЕНИКЕ ИСТОРИЈЕ

Измишљотина је усвојена као званична верзија догађаја

Једини сачувани домаћи извјештај о догађају у Белој Цркви од 7. 7. 1941. је Извјештај испоставе Дринске бановине у Ужицу, достављен Одјељењу јавне безбједности Министарства унутрашњих дјела Савјета комесара у Београду, од 21. јула 1941. године. Овај извјештај сачињен је на основу свједочења предсједника општине Среће Кнежевића и других очевидаца и чини се најобјективнијим. Сличан извјештај је објавио и београдски лист *Обнова* у септембру или октобру 1941, али Драгољуб Јовановић, брат Жикице Шпанца, потврдио је да је овај извјештај најтачнији. Сачувана су и два њемачка војна извјештаја, у којима има неких претјеривања нарочито у погледу тврдњи да је убиство двојице српских жандарма „читаво становништво примило са симпатијама".

Свједочење Владана Бојанића званично је узето као изјава 1959. године, за хронику Народноослободилачког покрета у Крупњу. Бојанићева измишљена прича о „грубом насртају жандара на народ" окупљен испред *Босине кафане*, као и прича о томе да су „жандарми први пуцали на партизане, али су промашили" постала је темељ комунистичке верзије овог историјског догађаја.

ШТА ЈЕ ГОВОРИО МАРШАЛ У БЕЛОЈ ЦРКВИ?

Јосип Броз: Наш план претворен је у дјело

У свом говору, на првој прослави Дана устанка народа Србије, у Белој Цркви, 7. јула 1945, Јосип Броз Тито се овим ријечима обратио окупљенима:

– Седми јули је значајан и велики датум у хисторији наших народа... Једно од најзначајнијих обиљежја 7. јула је у томе што је баш у Србији, гдје су слободарске традиције увијек биле на висини, тога дана пукла прва пушка и што је народ дао доказе да је спреман дати небројене жртве не само за своју слободу него и за слободу свих народа Југославије, који су врло брзо пошли стопама српског народа. Устанак који је почео овдје ми смо припремили раније, а извођење смо предали у руке синовима Рађевине. И они су, као и синови Космаја, Ваљева, Тимока, Топлице, претворили у дјело наш план и стопроцентно га извршили.

Наравно да је било много ранијих или много значајнијих датума у вези са отпором српског народа окупатору.

Официри Југословенске краљевске војске, предвођени пуковником Драгољубом Михаиловићем, основали су 13. маја 1941. године, на Равној гори, Југословенску војску у отаџбини и прогласили почетак отпора окупатору, 40 дана прије напада Трећег рајха на Совјетски савез и 52 дана прије него што је одлуку о подизању устанка донијела КПЈ.

Прва чета Посавског партизанског одреда извршила је 14. августа напад на један њемачки аутомобил и убила њемачког команданта Шапца и четири њемачка војника.

Због тога је њемачка казнена експедиција спалила село Скелу, код Обреновца, стријељала 50 политичких затвореника, које су довели из београдског затвора и још 15 сељака из Скеле.

Јединице Југословенске војске у отаџбини под командом потпуковника Веселина Мисите побиједиле су њемачке трупе у Бици за Лозницу, 31. августа 1941, а Лозница је постала први ослобођени град у окупираној Краљевини Југославији и Европи. Међутим, 7. јули је најбоље одражавао политичке и идеолошке ставове комуниста.

МИТ ЈЕ ДА ЈЕ ЖИКИЦА ЈОВАНОВИЋ КОРИСТИО ПУШКУ

Два пиштоља о појасу

У послијератним уџбеницима историје обично пише да је „први устанички пуцањ плануо из пушке Жикице Јовановића Шпанца". Међутим, према свједочењима многих савременика, између осталих и Жикициног брата Драгољуба, он никада није користио пушку.

Носио је два пиштоља о појасу, као и већина комесара – шпанских бораца. Према неким свједочењима, један од та два пиштоља, управо онај из кога је 7. јула убио наредника Лончара, био је *Штајер-Хан* М-12, калибра 9мм Штајер. Могуће је да је то био исти пиштољ који је његовом брату Драгољубу, иначе официру ЈКВ, уочи рата поклонио њихов отац Милан.

» Пиштољ *Штајер М1912* из каквог је Жикица Јовановић пуцао у Белој Цркви.

УДОВИЦА ЖАНДАРМА БОГДАНА ЛОНЧАРА ДО КРАЈА ЖИВОТА ЈЕ ТРПЈЕЛА ПОНИЖЕЊА ОД СТРАНЕ РЕЖИМА

Власт укинула и меморијални турнир у част Босиљкиног сина Зорана Ивановића

Босиљка Лончар се послије Другог свјетског рата преудала. Живјела је у Шапцу, у Масариковој улици бр. 114, под презименом свог другог мужа – Ивановић. То презиме је понио и њен и Богданов син Зоран, да не би, још као дијете, патио због односа комунистичких власти према његовом оцу.

» Богдањ Лончар и Босиљка Лончар Ивановић

До краја живота Боса је с великом љубављу чувала и сакривала Богданову сабљу, табакеру коју је добио као први у рангу у Војнополицијској школи, његове фотографије, књиге. Свој тежак живот доживљавала је, према сопственим ријечима, као „искуство пакла на земљи".

Син Зоран постао је познати фудбалер. Играо је у *Железничару* из Лајковца. Погинуо је у саобраћајној несрећи 1970. године. Те године прослава Дана устанка обухватала је и митинг поезије под насловом *Путем метка и ријечи*.

Пет година послије Зоранове погибије (1975), његови саиграчи из клуба организовали су меморијални турнир под његовим именом – *Зоран Ивановић*. Турнир се одржавао шест година, а пехар је додијељивала лично Босиљка. Онда се неко из комунистичких власти досјетио чији је Зоран син и турнир је 1981. године забрањен. Четрдесет година послије Богданове погибије и меци и ријечи су још увијек „стизали на своје мјесто".

Босиљка је остатак живота провела на путу између куће и шабачког гробља на коме је Зоран сахрањен. Послије његове погибије до краја живота није скинула црнину. Повремено је одлазила у Завлаку, гдје је био сахрањен Богдан. Послије рата комунисти су уклонили крст и гроб је био необиљежен. Једном приликом, док је палила свијеће на том мјесту, од неког мјештанина чула је страшну истину: „То је празно мјесто. Жандарми су били на другом крају, гробове им нико није смио одржавати, зарасли су у трње, а онда прекопани. За кости им се не зна."

ЋЕРКА СОЛУНСКОГ ДОБРОВОЉЦА

Босиљка је рођена 1911. године у Лици. Њен отац Раде Ђукић рођен је у селу Горњи Грабушић код Коренице. Као и многи људи тога времена отишао је „трбухом за крухом" у Америку да би се послије неколико година вратио и био међу солунским добровољцима. У првој колонизацији настанио се у Растину (општина Сомбор) гдје се Босиљка и упознала са будућим супругом. Наиме, Богдан Лончар је долазио да обиђе свог ујака Петра Дракулића, такође, солунског добровољца и ту се загледао у Босиљку, остало је историја - испричао је за *Српско коло* Јован Вукобратовић који и данас живи у Растини.

ЗАХВАЉУЈУЋИ НОВИНАРКИ СТАНИ МУЊИЋ САЧУВАНА СВЈЕДОЧАНСТВА И ДОЧЕКАНА ПРАВДА

Суд рехабилитовао убијене српске жандарме

Стана Муњић, новинарка шабачког *Гласа Подриња*, упознала се са својом комшиницом Босиљком, удовицом Богдана Лончара 1991. године. Муњићева је годинама записивала Босина сјећања на догађаје у Белој Цркви 1941. године и сакупљала свједочења других људи о томе. Та истраживања Стана је 2000. године преточила у књигу *Син српскоī Ивањдана*.

Још деведесетих година прошлог вијека извршене су измјене у школским уџбеницима, које су у њих унијеле научне погледе на догађаје од 7. јула 1941. Међутим, овај датум се и даље славио као Дан устанка народа Србије, све док га 11. јула 2001. године Народна скупштина Републике Србије није укинула као државни празник, заједно са Даном борца.

У порти Цркве Светог Ђорђа, која се налази прекопута *Кафане Недељковића*, Босиљка је 2000. године подигла споменик свом супругу Богдану Лончару, а поред њега је Удружење за очување српске традиције, двије године касније, подигло споменик Миленку Браковићу. Испред ових споменика постављена је плоча са натписом: „Да се више никада не понови да Србин убије Србина." Сваке године у цркви се служи парастос Лончару и Браковићу. Прекопута, испред кафане-музеја, поред бисти Жикици и друговима и данас стоји прије 60 година постављен натпис: „Овде је Србија рекла слобода!". Ту се и данас, сваке године, обиљежава годишњица 7. Јула – Дана устанка. Између ова два мјеста, у Белој Цркви, некако симболично, пролази друм, као нека врста границе коју је прије седам деценија урезао један метак.

Босиљка Лончар-Ивановић преминула је 7. марта 2008. године. Исте године новинарка Стана Муњић поднијела је Окружном суду у Шапцу захтјев за рехабилитацију Богдана Лончара и Миленка Браковића. На основу свједочанстава сакупљених у Станиној књизи, изјава свједока и вјештачења сарадника Института за савремену историју – историчара Косте Николића и Срђана Цветковића, суд је 11. децембра рехабилитовао Лончара и Браковића, као „прве жртве грађанског рата у Србији, жртве прогона и насиља, којима је повријеђено право на живот". Суд је комунистичку верзију догађаја од 7. јула 1941. године прогласио за „свеобухватну манипулацију историјом", а тај догађај и датум означио као „почетак грађанског рата у Србији 1941–1945. године".

НИСУ БИЛИ НАРОДНИ НЕПРИЈАТЕЉИ

У образложењу рјешења Окружног суда у Шапцу, које је потписао судија Гојко Лазарев, „утврђено је да су жандарми убијени без одлуке суда и без спроведеног поступка, из идеолошко-политичких разлога, као жртве прогона и насиља, од стране припадника партизанског покрета, чиме је повријеђено њихово право на живот". У образложењу још пише: „Тај моменат може се симболично сматрати и почетком грађанског рата у Србији, пошто убијени жандарми нису били окупатори, као ни народни непријатељи, већ дио легалне власти српске државе под окупацијом, насталом по основу међународног уговора закљученог потписивањем капитулације, након слома Југословенске војске у априлу 1941. године, а њихова рехабилитација почетком националног помирења подијељеног српског народа. На ову одлуку не постоји право жалбе."

Партизани убили и Жикицу Јовановића Шпанца?

Жикица Јовановић Шпанац је, како су нас пола вијека учили уџбеници, погинуо 12. марта 1942. године, када је са малобројним партизанима остао у Србији, онда када се готово читава партизанска војска већ увелико била повукла у Босну. Погинуо је у борби са четницима, код села Радановци и сахрањен је на непознатој локацији. Ти четници највјероватније нису били припадници ЈВуО, под командом ђенерала Михаиловића, већ тзв. Владини четници, под командом Косте Пећанца и под контролом владе ђенерала Недића, који су били лојални Нијемцима.

Ђорђе Новаковић, заступник команданта Златиборско-ужичког четничког одреда, у својој изјави од 28. августа 1942, потврђује да је Жикица Јовановић Шпанац убијен у борби са припадницима његовог одреда 12. 3. 1941, око 13 часова и да га је пушчаним метком у борби убио четник Млађен Нешовић. Ово је касније потврдио и партизански генерал Радивоје Јовановић Брадоња (1918–2000), који је тврдио да се у тренутку Шпанчеве погибије налазио поред њега.

Брадоња, који је надимак добио од стране другова партизана зато што се у почетку рата борио на страни ЈВуО, био је предратни краљевски официр, а за вријеме рата је постао познат као „комунистички ликвидатор". У сред совјетског војног штаба 1944. године лично је побио четничке официре са којима су, мало прије тога, Руси потписали споразум. Брадоња је сам признао да је крајем 1941. године добио наредбу од Врховног штаба НОВ и ПОЈ и друга Тита да ликвидира Жикицу Јовановића Шанца због неизвршавања наређења. Изјавио је и да наређење никада није извршио јер га је сматрао „криминалним". Тито се, наводно, касније охладио и повукао наређење о ликвидацији, а Жикица Јовановић Шпанац је убрзо потом погинуо. Ипак, послије ове изјаве, у дијелу јавности остала је сумња да су Шпанца можда ликвидирали комунисти у међусобним разрачунавањима. И Шпанчев брат Драгољуб, послије рата официр ЈНА и голооточки затвореник, изразио је исту сумњу. Он је вјеровао да је Жикицу ипак ликвидирао лично Брадоња, по Титовом налогу. Узрок ликвидације је видио у Шпанчевој популарности у народу ваљевског краја и чињеници да он није много поштовао наређења и директиве КПЈ и Тита, као нпр. ону о повлачењу у Босну у зиму 1941/42. године.

До дан данас смрт Жикице Јовановића Шпанца остала је нерасвијетљена епизода историје Другог свјетског рата на нашим просторима.

НА ТРНОВОЈ СТАЗИ ЈАДОВНИЧКОЈ ЗАПИС СА ХОДОЧАСНОГ ПУТА СТРАДАЛИМ МУЧЕНИЦИМА УСТАШКОГ ГЕНОЦИДА

Ако те заборавим Јадовно моје, нека мене јад не заборави!

ПИШЕ: ГОРАН ЛУЧИЋ

На пут ходочашћа јадовничким жртвама полазимо из главног града, који ничим не памти проливену српску крв, којом је натопљена земља велебитска.

Са јутарњим зрацима стижемо у намучену Лику. Пролазимо рубом поља у коме се једна јаме зове *Мацолина*. Добила је назив по усташком џелату који је Србе убијао искључиво мацолом (тешким чекићем).

Свако српско село у Лици има своју страшну причу.

У једном селу заклано је дванаест српских дјевојака док су окопавале кукуруз, у другом су са црквеног звоника бацили православног свештеника уз страсну повику: „Неста крста од три прста!", у трећем је мајка са троје дјеце бачена у јаму. Дјецу је прогутала мрачна дупља, а мајка је преживјела, изашла из јаме и над понором пролила сузе као пресвета Богородица на Голготи.

У четвртом селу, над јамом је почео страшни пљусак баш у часу када су усташе гурале народ у понор. У тој смутњи спасла су се два момка и једна дјевојка. Она је потом избјегла у Аустралију, тамо је и сахрањена. Звала се Јелена Узелац, а рођена је у личком селу Липово Поље…

И тако у бескрај, до мртвог краја и васкрсног почетка.

» ПОМЕН КОД ШАРАНОВЕ ЈАМЕ: Ова јама добила је име по дјечаку са надимком Шаран, који се као пастир надметао са друговима у храбрости и упао у мрачни понор

ГОСПИЋ

Пролазимо поред Жељезничке станице у Госпићу. Од првих дана проглашења НДХ овдје је сточним вагонима довожен српски народ. Од Херцеговине до Сремских Карловаца и Далматинске Загоре сабирано је српско робље. Са госпићке станице кренуће посљедње групе преживјелих у новоосновани *Сабирни и радни логор Јасеновац.*

У парку испред госпићког затвора подигнуте су бисте Фрању Туђману и надбискупу Степинцу.

Између Госпића и Јадовна има једно хрватско село. Оно је јако значајно за мученичку стазу јадовничку. И име му је више него прилично. То је римокатоличко село Трновац.

Сва села Велебита и подвелебитских крајева некада су била српска и православна чинећи бедем Војне Крајине. Прозелитизмом је разарана духовна цјелина, а онда је економским и правним повластицама пад вјероломства снажен и подржаван. Био је то државни пројекат Аустрије када је Војна Крајина обавила своју улогу. Презимена у овим селима и данас су непогрешиви свједоци исхођења из српског родослова.

Из села Трновца најчешће су полазиле колоне сужања у Јадовно примивши у њему трнови вијенац свога мучеништва. Затворенике из госпићког затвора усташе су довозиле камионима, искрцавали их у Трновцу, повезивали за уздужни ланац и спроводили планинском стазом у Велебит.

У Трновцу се данас налази римокатоличка Црква Св. Николе, и још нешто што тјера на размишљање.

Римокатолици су преко пута Цркве Св. Николе изградили стазу Исусовог Крсног пута са свим библијским станицама до Голготе. Тај Крсни пут завршава се капелом Госпе од седам жалости, а у спомен на Маријине тешке животне тренутке.

Није ли ово споменик јадовничким мученицима и њиховом Крсном ходу или је то скривена пародија на њега?!

Пролазимо и кроз Брушане, покрај шест метара високог „крижа" подигнутог у спомен на тзв. Велебитски устанак из 1932. године. То је био први терористички акт усташке групе против Краљевине СХС. У оближњем селу Крч налази се гроб тада убијеног 29-годишњег усташе Стјепана Девчића.

ШАРАНОВА ЈАМА

И ове године Удружење *Јадовно 1941*. организовало је ходочашће и помен код Шаранове јаме успјешно и на понос. Навршило се 77 година од оснивања логора смрти *Јадовно* у мају 1941. Оно о чему би морале бринути владе Србије и Републике Српске чини удружење потомака и поштовалаца жртава хрвато-усташког геноцида.

Предсједник удружења др Душан Басташић потиче из Грубишног Поља код Дарувара. Не тако далеко је Копривница у којој је и основан први логор за Србе *Даница*. Његова оба дједа са рођеном браћом и стриц бачени су у неку од јама на Велебиту заједно са 482 Србина из тадашњег Котара Грубишно Поље.

Треба и то знати да су прву спомен-плочу изнад Шаранове јаме подигле мајке и удовице из Грубишног Поља, 2. јуна 1957. године. Оне су прве дигле глас за достојанство над понорима српског мучеништва. Грубост жалости и оштрина савјести нагнали су жене и мајке Грубишног Поља да обаве први помен геноцида на Велебиту, а у комунистичкој Југославији се о томе ћутало.

На ходочашће Јадовну стигли су потомци жртава са шест аутобуса, и то један из Словеније (Љубљана), два из Србије (Београд, Нови Сад) и три из Републике Српске (Бањалука, Приједор, Градишка). Иако су службе Хрватске покушале омести план јадовничког ходочашћа (задржавањем аутобуса из РС на граници 2 часа, хапшењем бившег официра Војске РС због сумњичења за злочине у туђој држави), ипак је све протекло у благодати заједништва, достојанствено, тихо и свечано.

Српски свештеници су узносили молитве надахнуто и благопојно, народ је шапатом понављао тропаре, планина је шумила… Свечано су интониране химне Србије и РС, а потом су положени вијенци од предсједника РС, српског члана у Предсједништву БиХ, Удружења *Јадовно 1941*. и појединачних српских удружења.

Један од циљева овогодишњег ходочашћа на Велебит било је и уздизање православних освештаних крстова на мјестима мучеништва. Залогом удружења *Јадовно 1941*. од ове године је закрштено укупно седам мјеста. Претходних година пет, а ове 2018. године још једна јама и једна заједничка гробница.

И поред Шаранове јаме је једно Христово распеће. Велика је жеља да се ту по допусту Господњем и трудовима васцијелог Српства сагради Јадовничка капела као заједнички православни олтар српским подземним градовима Велебита.

Истом стазом куда су прошле неизбројене главе српских сужања иде наш лијепи и грешни народ. Треба добро *попући* у планину да би се стигло до мјеста са кога се уска планинска стаза одваја са широког макадама према удолини Чачић долац. У њој су хрватске усташе засновале логор смрти *Јадовно*.

Са Јадовна је први пут послана тајна „обавијест" у Загреб: „Основан је сабирни логор неограниченог капацитета."

На Велебиту су регистроване 32 јаме и понора као мјеста смишљеног и организованог злочина. За многе јаме се и не зна, усташе су их затварале и прекривале земљом и камењем. Отвор јаме код јадовничког логора забетониран је у комунистичкој Југославији и над њим је подигнут споменик са спомен-плочом безличног натписа. Порушен је деведесетих, са почетком рата у Хрватској.

Први крст овогодишњег ходочашћа постављамо над јамом крај јадовничког логора. Комадић достојанства и васкрсења указа се истог часа. Од заборавне масе постасмо достојни потомци.

Усташки логор-смрти *Јадовно* био је једна невелика ограда у планинској долини. Четири метра висока ограда од бодљикаве жице ограничавала је затворски простор; међупростор ограде попуњен је „јежевима"; иза опет ред жице везане са букова стабла. Око логора су биле усташке стражарнице на размаку од 50 метара, а заштитни појас пружао се и на километар у дубину.

Постојао је један улаз изнад кога је била слика Анте Павелића, а поред улаза барака у којој је биљежено бројно стање дневног транспорта. Дневно је довођено око 1.000 затвореника из Госпића. Свако јутро извођене су групе које се више нису враћале. Сјеверни дио логора чинили су Срби, у јужном дијелу били су Јевреји. Свуда по логору народ је правио заклоне од грања да се бар мало заштити од сунца и ноћне росе.

Логор смрти *Јадовно* постојао је 132 дана. Посљедњих 1.500 сужања усташе су побиле митраљезима, а остатак живих из Госпића пребачен је у тек основани *Јасеновац*. Поново је послан рапорт у Загреб: „Основан је сабирни логор неограниченог капацитета."

Остало је забиљежено да су се из Јадовна спасила само тројица Срба. Први, Серђо Пољак из Карлобага, који се рањен извукао из јаме. Касније се придужио партизанима и погинуо је 1942. године. Друга двојица су Бранко Цетина и један његов пријатељ. Пријавили су се за сјечу стабала када су се градиле усташке бараке. Искористили су ову прилику и побјегли у врхове планине. Они су оставили једина жива искуства о изгледу логора и мученичком трајању у њему.

Како је свједочио Бранко Цетина, у логору се није дијелила храна. Срби су морали издубити неколико букових корита у која су им усташе једном дневно сипали воду и разријеђену чорбу. Народ је рукама захватао капи.

Званична историја биљежи да је у систему логора смрти *Јадовно* страдало више од 40.000 Срба и Јевреја. Међутим, у књизи *Од Косова до Јадовна* епископ Атанасије Јефтић наводи да су му мјештани личких села свједочили да је Јадовно „прогутало" и више од 80.000 људи.

На излазу са Велебита дочекује нас група младића са хрватским заставама у истом оном римокатоличком селу Трновцу. Уздижу два прста и испраћају нас злурадим церекањем.

Као да се чује: „Дођите нам опет!"

СМИЉАН

У Госпићу је усташка НДХ проглашена већ у поподневним часовима 10. априла 1941. године. Град у чијој је околини рођен један од главних идеолога усташтва Анте Старчевић (по мајци Милици – Србин) није смио каснити за Загребом. Усташе су почеле са хапшењем угледних и богатих госпићких Срба. Прво српско село које су кренули робити био је Смиљан.

Срби из Смиљана на челу са смиљанским парохом Матијом Стијачићем, иначе Херцеговцем из Требиња, први су бачени у Шаранову јаму. Клани су и спаљивани на кућном прагу. Остатке покланог народа преживјели су сахранили у заједничкој гробници, у порти смиљанске Цркве Светог Петра и Павла. И црква је била спаљена и опљачкана. То је иста црква у којој је служио прота Милутин Тесла, а његов син Никола као дјечак стајао за пјевницом.

Други крст Јадовничког ходочашћа 2018. године уздигнут је изнад ове заједничке гробнице смиљанских Срба.

У њој је укупно сахрањено 503 сељана, а више од 100 их је из породице Тесла. Први споменик Хрвати су порушили почетком задњег рата.

Неки гробови су поломљени, појединци су поштећени. Један гроб је заиста посебан. На мермерној плочи стоји порцеланска слика са лицима четворо дјеце. То су синови и кћери Стева и Маше Лемаић. Усташе су их 1941. затекли у породичној кући у Смиљану. Мајка је била одсутна од куће. Све четворо њене дјеце, синове Милана и Николу и кћери Љубицу и Марију, усташе су поклале. Мајка је преживјела рат и дјеци је подигла споменик у смиљанском гробљу. И она се упокојила, али њој нема ко да упише годину смрти на мермерној плочи.

МЕДАК

Јадовничко ходочашће 2018. завршавамо у српском селу Медак, покрај велике и пусте Цркве Рођења Светог Јована Крститеља. Уз црквену порту протиче рукавац ријеке Лике.

Медак је био једно од највећих српских села у Лици за вријеме Краљевине СХС, имао је чак и статус општине, која је бројала око 8.000 житеља.У комунистичкој Југославији село је намјерно запостављано, одузет му је статус општине и затворена је осмогодишња школа.

У Медаку је још у 18. вијеку основана српска православна богословија. „Екуменском дјелатношћу" римокатоличке цркве брзо су јој подривени темељи и забрањен рад од политичког Беча.

О старој снази овог села свједоче српски грбови и заставе осликани на зидовима и стубовима медачког храма, а који некада бјеше у чину манастира. Испред олтара велики камени надгробни крстови медачких свештеника из рода Трбојевића.

Хрватска држава остала је непокајана у свом злочинству. У задњем рату њени војници су поново мучили госпићке Србе и бацали их у Шаранову јаму. Хрватски Сабор је усвојио законску одредбу којом је наложено пражњење јама. Циљ је уклонити трагове и прикрити бројеве жртава.

Лобање у велебитским јамама обећавају да ће српски народ васкрснути и снагом и љепотом својих дарова казнити злочин. Имаће коме зидати олтаре и молити се у вијекове.

Слава припада мученичком народу српском јер мучеништвом за истину иде се непролазној слави.

Наше је да Јадовно свједочимо и да му са молитвом тихо прилазимо. И још нешто, обавезни смо на завјет да подучимо бар троје Срба који за ово нису могли чути у школама Србије, Републике Српске и Црне Горе.

КОМУНИСТИ ПОЧЕЛИ, А ДАНАШЊА ХРВАТСКА НАСТАВИЛА, ЗАТИРАЊЕ ИСТОРИЈЕ РОДНОГ МЈЕСТА НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

„Ако будем имао среће да остварим барем неке од својих идеја то ће бити доброчинство за цијело човјечанство. Ако се те моје наде испуне, најслађа мисао биће ми та да је то дјело једног Србина“.

Никола Тесла

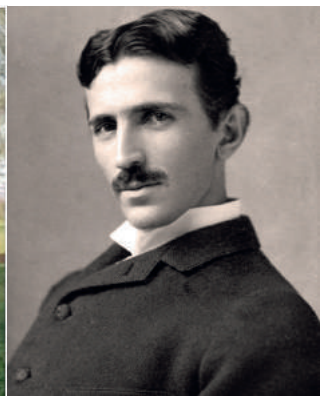

» Туристи не знају да сједе на оскрнављеној гробници побијеног српског народа из Смиљана и околине од усташа у августу 1941. године

СПОМЕН-ГРОБНИЦА У СМИЉАНУ БЕЗ ЕПИТАФА

Удружење Госпићана *Никола Тесла*, које баштини име и дјело Николе Тесле, изненађено је затирањем историјских трагова о животу и страдањима српског народа у Смиљану, Теслином завичају. Општина Смиљан је 1931. године бројила 985 домаћинстава са 4.872 становника, од којих 4.161 Хрват и 621 Србин. Срби су имали своју Цркву Св. апостола Петра и Павла из 1765. године и основну школу од 1830. године. Смиљан је етнички очишћен од Срба 1941. године, порушена је православна црква.

Проглашењем НДХ почело је према унапријед припремљеном плану усташког стожера у Госпићу истребљење српског народа у општинама Госпић и Смиљан. Усташки стожер у Госпићу добио је задатак да у року од 6 дана уништи и истријеби све Србе у Лици, што им је добрим дијелом и успјело. Усташе се из Госпића пребацују у Смиљан 2. августа 1941. године и уз помоћ домаћих смиљанских усташа – Хрвата отпочињу етничко чишћење и масовни покољ српског становништва у Смиљану. Убијање несрећног народа вршено је на најмонструознији начин. Људи су живи или полуживи спаљивани у кућама, клани и убијани на кућном прагу, вјешани... Према казивањима ријетких преживјелих Смиљанчана, биле су то језиве сцене свуда унаоколо, пред којима блиједе слике Дантеовог пакла. То је била НДХ.

„Много дјеце умрло је на усташким бајонетама и ножевима, бацани у зрак, а затим натицани на ножеве.”

Ова звјерска акција у Смиљану трајала је 4-5 дана и у њој су усташки злочинци убили 530 Срба, одраслих мушкараца, жена и дјеце. Убиства су извршавана на најзвјерскији начин. Сакупљени и похватани народ жив је спаљиван у кућама, појединачно мучени, клани и убијани без икакве кривице, одвожени у Концентрациони логор *Госпић–Јадовно*. Само неколицина мјештана (Срба) успјела је побјећи у Велебит и спасити живу главу. За историју је значајно да је: „Попис напуштених посједа на подручју општине Смиљан сачинило Општинско поглаварство у Смиљану, 6. коловоза 1941. године уз потпис начелника и биљежника, овјерено печатом”, што је видљиво из копије оригиналног *Пописа* српских напуштених посједа на подручју општине Смиљан.

Страница 4 *Пописа* српских напуштених посједа на подручју општине Смиљан (заведен под редним бројем 5902 од 13. 8. 1941. године).

Покољ српског становништва у Смиљану почео је 2. августа 1941. године и трајао је 4-5 дана. Општинско поглаварство „знало је унапријед” која ће српска домаћинства у Смиљану бити „напуштена 6. августа 1941. године”? Када се упореди списак српског становништва које је живјело у Смиљану 1941. године са списком убијених, објешених, спаљених у кућама и закланих Срба у Смиљану 2–10. августа 1941. године, види се да је усташка власт у Госпићу и Смиљану унапријед припремила списак за ликвидацију и одстрел српског народа. Списак погинулих Срба у Смиљану 1941. године идентичан је попису убијених по сачињеном списку „Општинског поглаварства Смиљана”, начелника и биљежника (на списку 126 домаћинстава са 637 чланова). „Свијету је познато да у вријеме Николине смрти (7. јануара 1943. године) није било више српског народа у Смиљану. Истријебише га хрватске усташе, и тако угасише српски род на смиљанском тлу.”

На само неколико метара од родне куће Николе Тесле, непосредно уз Храм Св. апостола Петра и Павла у православном гробљу, родбина из земље и иностранства подигла је 1950. године заједничку спомен-костурницу у коју су сахрањени остаци усташког злочина 530 Срба из Смиљана, „жртава фашистичког терора из 126 породица убијених у времену 1941–1945. године”. На спомен-костурници био је споменик и надгробна плоча до 1991. године са епитафом писаним ћирилицом:

„Слава палим смиљанским жртвама од фашистичког терора у Другом свјетском рату 1941. године.

Овдје почивају чланови обитељи: Басарића, Богића, Делића, Гајића, Јерковића, Катића, Кекића, Лемајића, Милеуснића, Милашиновића, Пејновића, Плећаша, Продановића, Рајчевића, Вранеша, Стијачића. Пало је 530 чланова из 126 обитељи.

Споменик подиже родбина из земље и иностранства.”

Спомен-костурница, антифашистички споменик, из НОБ-а је порушена, а на мјесту старе спомен-костурнице подигнута је нова, која је ушла у састав Меморијалног центра.

Меморијални центар *Никола Тесла* у Смиљану отворен је 10. 7. 2006. године, поводом 150-годишњице рођења Николе Тесла. У склопу Центра је родна кућа Николе Тесле, зграда Музеја, православна Црква Св. апостола Петра и Павла, припадајући господарски објекти, православно гробље, камене клупе и споменик.

Није никакво чудо што данас нема натписа на спомен-костурници у Смиљану када је у Хрватској у току грађанског рата 1991–1995. године и касније порушено преко 3.000 антифашистичких споменика. Сви антифашистички споменици у Госпићу и околним српским селима су порушени. Тиме се жели сакрити истина од свјетске и домаће јавности о почињеним злочинима, које су починиле хрватске усташе и НДХ над српским становништвом у општини Госпић и у некадашњој општини Смиљан.

Парохијска Црква Светих апостола Петра и Павла у Смиљану, сграђена 1765. године, порушена 1941. године. Посљедњи парох у Цркви Св. апостола Петра и Павла у Смиљану 1941. године био је протојереј Матија Стијачић.

Послијератна власт у Хрватској није дозвољавала да се храм обнови.

Нова спомен-костурница у Смиљану поред Српске православне цркве Св. апостола Петра и Павла у Смиљану (туристи не знају да је то гдје сједе и одмарају се спомен-костурница, нити им ко о томе говори) без текста је о почињеном злочину над српским народом у Смиљану и злочинцима који су починили злочин. На сваки начин надлежне власти настоје злочин „сакрити од јавности”, а хвале се да Меморијални центар *Николе Тесле*, који носи име Србина из Смиљана, годишње посјети 30–40.000 туриста. Република Хрватска и општина Госпић материјално користе име овог великана науке, а не дају му „повратак” на трг у Госпићу.

Споменик Николе Тесле миниран је 16. фебруара 1992. године на истоименом тргу, не зато „што је Тесла измислио струју”, већ зато што је Никола Тесла Србин.

Српска православна црква, Епархија горњокарловачка, Врановача, Кореница „продала је црквену имовину у Смиљану” на рок од 40 година. (з. к. ул. 2688 к. о. Смиљан).

Било би врло интересантно чути кустоса како на часу историје туристима из земље и иностранства у Меморијалном центру у Теслином Смиљану говори о Николи Тесли, Србину, свјетском научнику, страдању српског народа у рату 1941–1945. године и доприносу српског народа на пољу науке, културе, спорта и економије...

Српски народ је имао богатату историјску традицију и дао значајан допринос свјетској културној и научној баштини.

МИЛЕ РАЈЧЕВИЋ

КЉАЈИЋЕВО НА СВЕЧАН НАЧИН ОБИЉЕЖИЛО СЛОБОДАРСКЕ ДАТУМЕ – ДАН БОРЦА И ДАН УСТАНКА НАРОДА СРБИЈЕ

Слободан Михајловић Боцо: Поносни смо на нашу јуначку историју!

На Тргу 8. кордунашке ударне дивизије у Кљајићеву, у организацији Удружења бораца ратова 1991–1999. године – Осма кордунашка ударна дивизија, а поводом празника Дана борца и Дана устанка, положени су вијенци на споменик народном херојu Милошу Кљајићу, као и борцима погинулим у ратовима за очување Срба на просторима бивше Југославије: Зорану Трбојевићу, Здравку Стрики и Љубомиру Кнежевићу.

Након свечаног чина полагања вијенаца учесници манифестације упутили су се на Бурдушево брдо, гдје је уприличен ручак за све учеснике.

Након извођења пјесме *На Кордуну гроб до гроба*, предсједник удружења Слободан Михајловић Боцо поздравио је присутне.

– Његујемо сјећање на слободарске дане и историју која је јуначка. Ми смо као и наши преци дали војничку ријеч да ћемо чувати своју земљу – рекао је Михајловић, који је потом уручио заслужнима повеље за подршку у остваривању и његовању традиција НОР-а и ратова 1990–1999.

Повеље су додијељене локалној самоуправи Града Сомбора, Првом наставном центру Војске Србије, Министарству одбране ВС у Сомбору, Полицијској управи Сомбора, *Војводина шумама* Сомбор, Мјесној заједници Кљајићево и Удружењу бораца Растина, *Савезу Срба из региона*, Коалицији удружења избјеглица из Београда и Завичајном клубу Кордунаша Појединачна признања додијељена су: Љубомиру Микићу, Лазу Танасићу, Петру Грабежу, Драгомиру Лалићу, Ђуру Лацковићу, Бранку Шоштарићу, Бранку Мраовићу, Душану Вујашковићу, Радмили Шарац, Илији Радичанину, Милану Јовановићу, Светозару Данчуу, Душку Дејановићу и Милошу Кљајићу.

Скуп је поздравио и предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону Миодраг Линта, који је у свом говору подсјетио на три катастрофе српског народа током двадесетог вијека – Први свјетски рат, злогласну НДХ и несрећне деведесете године.

– Многи наши земљаци протјерани су са својих вјековних огњишта, али иако смо доживјели велике катастрофе, не смијемо заборавити своје коријене. Потребно је да се окупљамо и чувамо идентитет крајишких Срба – рекао је Линта, напомињући да се мора уложити напор да свијет сазна истину о Србима као страдалничком народу.

Осим житеља Кљајићева и околних мјеста, скупу је присуствовало више од 80 учесника из области друштвено-политичког живота из Београда, Новог Сада, Бечеја, Сомбора и Растине.

Између осталих, овом скупу присуствовали су народни посланици у покрајинској скупштини Драгомир Лалић и Нада Мандић, вијећник за пољопривреду града Сомбора мр Дарко Радуловић, замјеник начелнице градске управе Града Сомбора Љубомир Микић, предсједник Коалиције удружења избјеглица Миле Шапић, представник Војске Србије мајор Небојша Мијаиловић, представник МУП-а Дарко Шушњар, предсједник Удружења бораца ратова 1991–1995 – Осма кордунашка ударна дивизија Ђуро Шкаљац, у име *Војводина шума* Васо Рокнић, СУБНОР-а Бечеј Ђуро Лацковић, повјереник МО Чонопља и координатор Мјесних одбора сеоских организација СНС-а Дарко Смиљанић, представник МЗ Кљајићево Богдан Јанчић, представник Куглашког клуба Кљајићево Владо Бојанић...

РСК

КОЛИНДА ГРАБАР-КИТАРОВИЋ ТОКОМ ПОСЈЕТЕ ЈАСЕНОВЦУ ИЗРЕКЛА ВИШЕ УВРИЈЕДЉИВИХ И СРАМОТНИХ НЕИСТИНА

26. 7. 2018. – Хрватска предсједница Колинда Грабар-Китаровић током посјете Спомен-подручју Јасеновац, заједно са израелским предсједником Рувеном Ривлином, изрекла више увриједљивих и срамотних неистина чији циљ је прекрајање историје из времена Другог свјетског рата – примјећује предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта.

Прво, Колинда Грабар-Китаровић је изјавила да је усташки режим донио у једнакој мјери страшна страдања Јеврејима, али и Србима, Ромима и Хрватима. У злочиначкој творевини НДХ извршен је незапамћен геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима, а над Хрватима није јер су масовно подржали оснивање НДХ. Стална музејска поставка у Спомен-подручју Јасеновац приказује лажну слику некадашње фабрике смрти, а не приказује масовни злочин који су усташе починиле над Србима, Ромима и Јеврејима на најсвирепије начине.

Друго, Колинда Грабар-Китаровић је изјавила да су се усташком режиму тобоже супротставили многи Хрвати чиме су Хрватску сврстали на исправну страну историје. Према подацима историчара, уочи капитулације Италије у јесен 1943. године Срби су чинили значајну већину у партизанским јединицама. Након капитулације Италије, када је већ било јасно питање побједника и послије Титовог обећања да ће амнестирати све припаднике квислиншких формација ако до 1. септембра 1944. године приђу у партизане, велики број домобрана и дио усташа прелази у партизанске јединице. И поред прихватања домобрана и усташа у НОВЈ, оружане снаге НДХ 1. априла 1945. године, по њемачким подацима, бројале су 183.000 бораца. Јасно се може закључити да ЗАВНОХ-а а тиме и данашње Хрватске не би било без масовног учешћа Срба у партизанском покрету и његових огромних жртава.

Треће, Колинда Грабар-Китаровић је на лицемјеран начин покушала да стави знак једнакости између фабрике смрти Јасеновац и злогласне НДХ са грађанским ратом у Хрватској током деведесетих година прошлог вијека. Она је по ко зна који пут поновила бесмислену тврдњу да је Хрватска током деведесетих година била изложена агресији, помињући Шкабрњу, Вуковар и Сребреницу као мјеста трагедије. Срби на подручју данашње Хрватске током деведесетих година доживјели су бројне трагедије, односно бруталне злочине од стране хрватских паравојних, војних и полицијских снага у десетинама градова (Загреб, Сисак, Задар, Госпић, Осијек, Вуковар прије и током рата...) и током и послије злочиначких војно-полицијских акција (*Откос, Оркан, Папук, Медачки џеп, Миљевачки плато, Масленица, Бљесак, Олуја*...). Такође, Срби на подручју западно-крајишких општина, у западној Херцеговини и Босанској Посавини доживјели су бројне злочине од Хрватске војске.

Четврто, Колинда Грабар-Китаровић изјавила је да је савремена Хрватска тобоже утемељена на антифашистичкој борби и Домовинском рату. Тачно је да у Уставу Хрватске пише да је њен темељ антифашизам. Међутим, у стварности антифашизам је мртво слово на папиру. Темељ савремене Хрватске је антисрпство и обновљена усташка идеологија. Домовински рат је по свом карактеру био агресивни и освајачки рат у којем је Туђманова Хрватска напала Југославију и Србе у Хрватској с циљем стварања етнички чисте „велике Хрватске" по узору на НДХ.

ИЗЈАВА ГРАБАР-КИТАРОВИЋ ДА СУ ХРВАТИ И АЛБАНЦИ БРАЋА ПО ОРУЖЈУ ЈЕДНА У НИЗУ БРУТАЛНИХ ПРОВОКАЦИЈА

20. 7. 2018. Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта оцјењује као још једну у низу бруталних али очекиваних провокација хрватске предсједнице Колинде-Грабар Китаровић када је током званичне посјете Тирани изјавила у парламенту Албаније да су Хрвати и Албанци браћа по оружју, те да су многи Албанци жртвовали свој живот за Хрватску. Колинда Грабар-Китаровић живи у прошлости и настоји својим честим бесмисленим изјавама да оправда злочиначку политику режима Фрање Туђмана, који је извршио агресију на Југославију и Србе у Хрватској с циљем стварања етнички чисте „велике Хрватске". Линта истиче да је резултат те злочиначке политике пола милиона протјераних Срба, хиљаде убијених српских цивила и ратних заробљеника, систематско отимање и уништавање српске имовине, слављење хрватских злочинаца, рехабилитација усташтва кроз масовну употребу кољачког поздрава „за дом спремни", подизање спомен-табли усташама и одавање поште убијеним усташким зликовцима у Блајбургу, величање проусташког пјевача Марка Перковића Томпсона, који пјева о клању Срба и шири мржњу према Србији и српском народу и др.

НЕДОПУСТИВО ЈЕ ДА СЕ УГРОЖАВАЈУ ВИТАЛНИ ИНТЕРЕСИ СРПСКОГ НАРОДА У ФБИХ

Неприхватљив приједлог да се у српском селу Липа у општини Босански Петровац гради центар за мигранте

– Неприхватљив је приједлог министарке за људска права и избјеглице у Савјету министара БиХ Семихе Боровац да се у српском селу Липа у општини Босански Петровац гради Прихватни центар за мигранте – оцјењује предсједник *Савеза Срба из регіона* Миодраг Линта.

Наведени приједлог, као и ранији за српско село Медено Поље, изазвао је велико незадовољство и узнемирење малобројних српских повратника, завичајних удружења као и Срба који су родом и поријеклом са подручја општине Босански Петровац али и околних општина у Федерацији БиХ.

Линта сматра да Савјет министара БиХ, а посебно министри из реда српског народа, треба да узме у обзир чињеницу да је ово веома осјетљиво питање јер омета повратак протјераних Срба на своја огњишта и доводи у питање слободно располагање и коришћење српске имовине. Он очекује да Савјет министара одбије приједлог Семихе Боровац о градњи Прихватног центра за мигранте у српском селу Липа. Јасно је да у Унско-санском кантону и шире у Федерацији БиХ постоји проблем миграната. Међутим, потребно је пронаћи локацију за градњу Прихватног центра која неће угрожавати виталне интересе српског народа у Федерацији БиХ.

Апел Савјету министара БиХ да не гради центар за мигранте у Меденом Пољу

Предсједник *Савеза Срба из регіона* Миодраг Линта апеловао је и на Савјет министара БиХ да не доноси одлуку о изградњи Прихватног центра за мигранте ни у српском повратничком мјесту Медено Поље у општини Босански Петровац.

Такође, он је апеловао на министра безбједности Драгана Мектића да се у наредном периоду пронађе друга локација за смјештај миграната изван општине Босански Петровац. Линта посебно истиче да је најава премијера Унско-санског кантона Хусеина Рошчића о могућој изградњи Прихватног центра у Меденом Пољу изазвала огромно огорчење и незадовољство српских повратника на подручју општине Босански Петровац али и свих Срба који су родом и поријеклом из поменуте општине а који живе у Републици Српској, Републици Србији и у трећим државама.

Он сматра да је поменута иницијатива директно усмјерена против српског народа у општини Босански Петровац, с циљем његовог поновног исељавања, спрјечавања повратка протјераних Срба и узурпирања и отимања српске земље.

ПРОУСТАШКЕ СНАГЕ КОНСТАНТНО ШИРЕ МРЖЊУ ПРЕМА СРБИМА У ХРВАТСКОЈ

На српској кући у Горњем Карину код Обровца исписана увриједљива порука: „Плажа за псе"

– Сљедбеници усташа на демолираној српској кући у Горњем Карину код Обровца исписали увредљиву поруку „Плажа за псе" јер се у њеној близини налази плажа на којој се углавном купају Срби – истакао је предсједник *Савеза Срба из регіона* Миодраг Линта.

Ово је једна од безбројних увредљивих и срамних порука које од 1990. године исписују сљедбеници усташа широм Хрватске, с циљем да јасно ставе до знања Србима да су реметилачки фактор, који се мора одстранити свим средствима. Пројекат стварања етнички чисте Хрватске остварен је у великој мјери протјеривањем пола милиона Срба и бројним злочинима над Србима.

Линта наглашава да су проусташке снаге и послије завршетка рата наставиле да константно шире мржњу према преосталим Србима и стотинама хиљада протјераних Срба путем исписивања увредљивих порука и графита и на разне друге начине стварајући атмосферу страха и неизвјесности. Један од разлога јесте што надежни органи у Хрватској не откривају починиоце ових профашистичких и пронацистичких дјела нити их кажњавају затвором и високим новчаним казнама. Жалосно је да Европска унија и даље упорно ћути на срамну чињеницу да се у једној њеној чланици поново све више шири говор мржње, пријетње, увреде и физички напади према Србима и свему што је српско.

У ЦРНОЈ ГОРИ КОНТИНУИРАНО СЕ ПРОГАЊА СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

Патријарх Иринеј са правом тврди да је српски народ у Црној Гори дискриминисан

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије Миодраг Линта даје пуну подршку патријарху Иринеју, који је својом изјавом желио да нагласи систематску дискриминацију српског народа у Црној Гори.

Свакодневно се угрожавају основна људска права српског народа: право на слободну употребу српског језика и ћирилице и право на пропорционално запошљавање у државним институцијама, јавној управи, болницама, домовима здравља, школама, Универзитету, у складу са резултатима посљедњег пописа становништва. Такође, угрожено је право на учење српске историје и књижевности и његовање српске културе, као и право на слободно дјеловање Српске православне цркве и др.

Линта наглашава да у Србији, нажалост, постоје политичари који би најрадије хтјели да у Црној Гори не постоји српски народ. Добро је познато да су Срби у Црној Гори историјски народ, али њихов статус у Уставу Црне Горе још увијек није дефинисан, већ су одавно постали предмет националне, политичке, економске, културне и сваке друге дискриминације. Србија има обавезу да још конкретније и систематичније помогне Србима у Црној Гори да сачувају свој национални, вјерски и културни идентитет и да опстану на свом вјековном подручју.

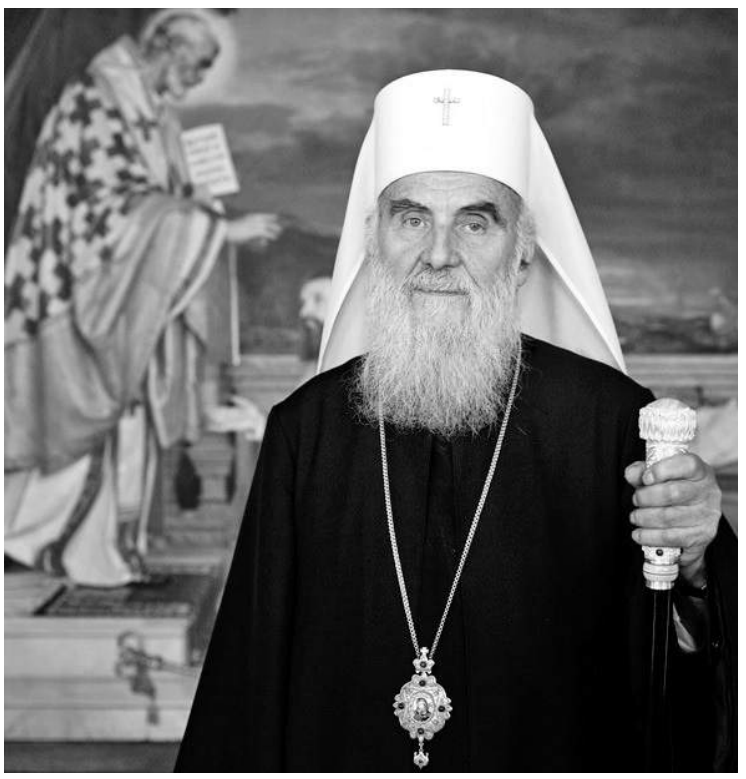

СРПСКИ НАРОД У ЦРНОЈ ГОРИ ДИСКРИМИНИСАН И УГОЖЕНА СУ ЊЕГОВА ЉУДСКА ПРАВА

Предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије Миодраг Линта констатује да је у Црној Гори снажно изражена дискриминација српског народа, и да се угрожавају његова основна права.

– Наводим податак да по посљедњем попису становништва у Црној Гори српским језиком говори највећи проценат грађана ове државе, али он у Уставу није службени, већ се третира као језик другог реда. У Црној Гори је на удару Српска православна црква, канонска православна црква у Црној Гори, најстарија институција у тој држави, и која, према свим истраживањима, ужива највећи углед код грађана. Преко 60% грађана Црне Горе чине вјерници СПЦ. Годинама је имовина СПЦ у Црној Гори предмет напада, и власт је више пута исказала спремност да храмове канонске православне цркве отме и преда једној псеудорелигиозној организацији, такозваној ,,Црногорској православној цркви". Митрополит црногорско-приморски Амфилохије у континуитету је изложен бруталној негативној кампањи, а више пута је забиљежен и покушај државних органа Црне Горе и лица повезаних са партијама на власти да свештенству СПЦ онемогуће вршење службе, посљедњи пут у мјесту Свач код Улциња.Такође, подаци Владе Црне Горе показују да су Срби дискриминисани и приликом запошљавања, тако да се у државном апарату проценат запослених грађана српске националности креће око 7%, а према попису становништва Срби чине близу трећину становника Црне Горе. Фрапантан је податак да међу директорима основних и средњих школа нема ни једног Србина. Иста ситуација је у здравству.

Тешка кршења права српског народа забиљежена су и на пољу културе гдје су српски писци и стваоци буквално на маргини, и имамо података да на конкурсима Министарства културе Владе Црне Горе издавачи који објављују књиге на српском језику не могу добити ни најминималнија средства. Изражавам бојазан да се ради о систематском угрожавању права српског народа, а да је коначни циљ таквог поступања и притиска власти у Црној Гори да се на наредном попису становништва значајно смањи проценат Срба у тој држави.

Линта истиче да је обавеза Републике Србије и њених државних органа да брину о Србима ван Србије. Ми смо дужни да и питање положаја Срба у Црној Гори пажљиво пратимо и помогнемо да се њихов положај поправи и спријечи дискриминација и асимилација.

МИОДРАГ ЛИНТА ОСУДИО ПОСТУПАЊЕ ВЛАСТИ ЦРНЕ ГОРЕ ПРЕМА СРПСКИМ ЛИДЕРИМА

Мандић и Кнежевић налазе се у својеврсном затвору омеђеном границама Црне Горе

– Најоштрије осуђујем поступање власти Црне Горе према предсједнику највеће српске странке у парламенту Црне Горе, Нове српске демократије, Андрији Мандићу, и српском политичару Милану Кнежевићу, предсједнику Демократске народне партије – изјавио је предсједник Одбора за дијаспору и Србе у региону у Скупштини Србије Миодраг Линта

Наиме, они су изложени једној врсти оркестрираног прогона, а у крајње сумњивом судском процесу им се и суди у Црној Гори. Током тога, по много чему монтираног процеса, Андрији Мандићу и Милану Кнежевићу одузети су пасоши, и они се налазе у својеврсном затвору, омеђеном границама Црне Горе. Тај прогон се наставља покретањем нових оптужби против њих двојице и других припадника српске националне заједнице.

Линта истиче да је такав однос према српским политичарима и свеукупно српском народу у Црној Гори веома штетан како за саму државу гдје се прогон врши, тако и за добросусједске односе између Србије и Црне Горе, које би требало његовати и унапријеђивати са више сензибилитета.

ДОГАЂАЈИ У СРЕБРЕНИЦИ НЕ МОГУ СЕ СВЕСТИ САМО НА 1995. ГОДИНУ

Тврдње бошњачких политичара да се у Сребреници десио геноцид не доприносе помирењу народа

– Велика је лаж и превара тврдња бошњачких политичара и дијела међународне заједнице да је Војска Републике Српске у љето 1995. године извршила у Сребреници наводни геноцид над Бошњацима – оцјењује предсједник *Савеза Срба из регионa* Миодраг Линта, поводом комеморације у Поточарима.

Међународна група независних ауторитета, професора универзитета, стручњака разних профила, званичника УН, генерала и новинара урадила је анализу из које се јасно види да се у Сребреници није десио геноцид над Бошњацима, већ да је у питању злочин каквих је, нажалост, било на свим странама. Дио међународне заједнице и бошњачка елита упорно игноришу чињеницу да се Сребреница не може свести само на 1995. годину. Добро је познато да су муслиманске снаге Насера Орића од 1992. до 1995. године запалиле и опљачкале близу 200 српских села и заселака у средњем Подрињу и да је у том временском периоду страдало око 3.500 Срба. Жалосно је да и у Србији постоје разни промотери, у виду неких политичара и невладиних организација, који упорно износе лажи о наводном геноциду у Сребреници и наводној агресији Србије на БиХ. Нажалост, ти промотери тзв. геноцида нису свјесни да таквим приступом само отежавају процес помирења између Срба и Бошњака.

Линта позива Бошњаке да престану више понављати лаж о наводном геноциду у Сребреници јер тиме највише штете себи. Са тврдњама о геноциду у Сребреници и наводној агресији Србије и Срба на БиХ није могуће да се гради боља будућност. Помирење и правда морају се градити на истини да је у БиХ био грађански рат и да је злочина било на свим странама. Зато је важно да се казне сви који су одговорни за ратне злочине, као и да се одаје почаст свим жртвама без обзира на националну и вјерску припадност, а не да се бошњачке жртве и злочинци величају, а српске жртве вријеђају и игноришу.

ИЗЈАВОМ ДА ЋЕ УСКОРО БИТИ РАТА НАСЕР ОРИЋ ПРИЈЕТИ СРПСКОМ НАРОДУ

Предсједник *Савеза Срба из региона* Миодраг Линта оцјењује као ратнохушкачку и отворену пријетњу српском народу изјаву ратног команданта тзв. Армије БиХ Насера Орића да ће ускоро бити новог рата. Насер Орић и бошњачка елита не могу се помирити са чињеницом да постоји Република Српска и да Босна и Херцеговина није држава, већ државна заједница, коју чине двије државе: Република Српска и Федерација БиХ.

Јасно је да у бошњачком народу постоје снажне снаге које желе нови рат против српског народа, с циљем да још једном покушају остварити програм Алије Изетбеговића, који се своди на стварање унитарне исламске БиХ из које би већина Срба била протјерана или убијена, а преостали дио би били грађани другог реда. Опасно је што западне силе отворено стоје на страни Бошњака и подржавају лажне и бесмислене тврдње да су Србија и Срби извршили наводну агресију на БиХ и да се у Сребреници десио наводни геноцид.

Линта истиче да Србија и Република Српска треба стално да инсистирају на поштовању Дејтонског споразума, на повратку отетих надлежности Републици Српској, да стално износе чињенице о страдању нашег народа и да инсистирају и што конкретније раде на кажњавању одговорних за бројне злочине над Србима у средњем Подрињу, Сарајеву, Босанској Посавини, западнокрајишким општинама, средњој Босни, западној Херцеговини и на многим другим мјестима широм БиХ.

Трагично је да је Насер Орић још увијек на слободи и да несметано шири мржњу и позива на нови рат. Линта позива Тужилаштво за ратне злочине Србије да настави истрагу против Насера Орића и да овај пут обезбиједи чврсте и валидне доказе о његовој одговорности за ратне злочине над Србима.

ДЕВЕТИ *КРАЈИШКИ ВИШЕБОЈ* У БАНАТСКОМ ВЕЛИКОМ СЕЛУ ПРОТЕКАО У СЈЕЋАЊУ НА ТРАГИЧНО ПРЕМИНУЛОГ НИКОЛУ КОВАЧЕВИЋА

ВИТЕШКО НАДМЕТАЊЕ ПРВИ ПУТ БЕЗ КРАЈИШКОГ СПАЈДЕРМЕНА

» СУДИЈА ИМАО ПУНЕ РУКЕ ПОСЛА: Борислав Стојисављевић (у средини)

» ВЕСЕЛО НА ПОБЈЕДНИЧКОМ ПОСТОЉУ: Побједници у надвлачењу кличка

Девета по реду манифестација *Крајишки вишебој* одржана је 28. јула у Банатском Великом Селу код Кикинде, гдје живи велики број Срба Крајишника, који на овај начин чувају традицију и обичаје крајева из којих су дошли. Организатор *Вишебоја* је Удружење *Крајишки вишебој* из Банатског Великог Села уз подршку Града Кикинде.

Ове године манифестација је била посвећена трагично преминулом Николи Ковачевићу из Банатског Карађорђева, вишеструком побједнику *Вишебоја*, неприкосновеном шампиону у пењању уз стожину.

НА СТОЖИНУ СЕ НИКО НИЈЕ ПЕО

У тој дисциплини надметање није одржано, него је у почаст преминулом Ковачевићу предсједник Удружења *Крајишки вишебој* Јован Ступар на стожину поставио личку капу, симбол српске ношње Крајишника, коју је Ковачевић увијек поносно носио на такмичењима. Организатори су најавили да ће се у знак сјећања на Николу Ковачевића такмичење у пењању уз стожину поново одржавати од идуће године.

Такмичило се 7 екипа Крајишника из Банатског Великог Села, Банатског Карађорђева, Пригревице, Апатина, околине Сомбора, Колубаре и Алибунара, а надметања су одржана у скоку у вис из мјеста, скоку у даљ, бацању камена с рамена, надвлачењу конопца, превлачењу кличка, обарање руку, кука, ходању по брвну, трчању у цаковима.

Предсједник Удружења *Крајишки вишебој* Јован Ступар поручио је да ће се они увијек сјећати свог другара Николе и да манифестација ове године има и хуманитарни карактер, јер је приход прикупљен за наградни фонд намијењен за помоћ породици Николе Ковачевића, а дио средстава који се прикупи отићи ће за лијечење дјевојчице Калине Радновић, којој је неопходна операција у иностранству.

– Заиста имамо лијепу сарадњу са свим удружењима која његују традицију крајева гдје су наши коријени и ове године су нам помогли сви којима је стало да се лијепа традиција настави – рекао је Ступар.

Учеснике и многобројне посјетиоце поздравила је предсједница Савеза крајишких удружења из Новог Сада Ранка Срдић, која је изразила задовољство што по први пут присуствује манифестацији.

ПРЕПОЗНАТЉИВО ВИТЕШКО ТАКМИЧЕЊЕ

Скуп је благословио свештеник православног Храма Св. Василија Острошког из Банатског Великог Села Мирослав Ивковић, који је истакао да Великоселци посједују једну важну особину а то је саборност.

– Ови овдје људи имају жељу да помогну једни другима да људи буду људи, што је најважније али и најтеже – нагласио је отац Мирослав.

Такмичарски дио отворио је члан Градског вијећа Кикинде Миодраг Булајић, који је навео да *Крајишки вишебој* представља витешко надметање, као специфичан и препознатљив догађај за ову средину.

– Ово је начин да се покаже брига о коријенима и да се сачува традиција од заборава. Крајишници су људи који воле надметања и његују спортски дух уз демонстрацију снаге и издржљивости, што им је помагало у савладавању изазова и препрека у животу – истакао је Булајић.

УГЛЕДАЛИ СЕ НА АПАТИН

Како је све почело, за *Српско коло* испричао је један од организатора Борислав Стојисављевић, који и сам има крајишко поријекло, из Лике.

– Први пут *Крајишки вишебој* одржан је 2010. године на моју личну иницијативу по узору на *Лички вишебој* у Апатину. Контактирали смо њихове организаторе који су нам помогли. Прве године окупио се велики број људи, око 1.500 гледалаца је било, једно велико одушевљење је владало Селом. Након тога основали смо Удружење и до данас одржавамо континуитет. Осим тога, ми смо организовали и хуманитарне акције када су биле поплаве у Републици Српској, затим обезбјеђивали смо огрјев породицама у селу којима је било потребно. Уз то смо обновили и Завичајну кућу, а заједно са Коалицијом избјеглица у Бусијама, у Београду, двије године заредом организовали смо сличну манифестацију. Такође, учествујемо и на сличним такмичењима широм Србије – навео је Стојисављевић, који је ове године био у улози судије, а осим тога спортом се бави од дјетињства.

НИКОЛА ЈЕ БИО СИМБОЛ ПОШТЕЊА

Није могао Стојисављевић а да се не осврне на трагичну судбину младог Николе Ковачевића, једног од најбољих такмичара свих досадашњих вишебоја.

– То је био један млад момак, спортиста, који је доминирао својом појавом и карактером. Вриједан, способан и поштен момак, који је био симбол свега онога што краси нас Крајишнике. Узор младих нашег времена. У дисциплини пењање на стожину неприкосновено је побјеђивао, и у рекордном року од 3,5 секунди се пењао. Све то привукло је велику медијску пажњу, а он је прозван „крајишким спајдерменом". Био је првак у боди фитнесу 2014. године на Свјетском првенству у Грацу – испричао је Стојисављевић.

КОЛАЧИ ЗА ГОСТЕ

Организацији *Вишебоја* годинама ускаче у помоћ Удружење жена *Орхидеја* из Банатског Великог Села, које својим традиционалним питама и колачима обогати трпезу за госте и учеснике манифестације.

Предсједница Удружења Љиљана Кери подсјетила је да Удружење постоји од 2010. године и од прве манифестације подржава овај велики догађај за село.

– Имамо тридесетак жена чланица, неке су запослене, а имамо и домаћица и пензионерки. Углавном све наше жене мијесе наша традиционална старинска јела попут босанских пита, проја, крофни и колача, праве ручне радове, а такође бавимо се и хуманитарним радом и одлазимо на бројна такмичења и сајмове на којима излажемо своја јела и радове – испричала је Кери, док се око трпезе ширио мирис свјеже пите сирнице и бројних других домаћих специјалитета од тијеста којима ни екипа *Српског кола* није одољела.

ИМЕ КОЗАРЕ КАО ЗАШТИТНИ ЗНАК

Мало више о самом Селу за *Српско коло* рекао је мјештанин Славко Самарџија.

– Ми смо углавном колонизовани послије Другог свјетског рата. Село се од тог времена доста развило, а до тада су то била три села, гдје су живјели Швабе, Французи и домаћи...

Долазили смо из Крајине, углавном из Петровца, Дрвара, Кључа, Мркоњић Града, Грахова... Данас Банатско Велико Село има око 2.000 становника, од чега се највећи број бави пољопривредом. Имали смо Задругу, пољопривредно газдинство, *Козара*, која и данас постоји, али је некада била веома значајна. Били смо једно од најнапреднијих села у Сјеверном Банату – објаснио је Самарџија, додајући да данас у Селу имају и фабрику моторних уља која запошљава доста људи, а осим тога, што се тиче друштвеног и културног живота, постоји и спортски фудбалски клуб *Козара*, који је у вишем рангу, као и КУД *Марија Бурсаћ*, док се љети највећи број дешавања одвија поред прелијепог језера Лагуна, гдје је позвао и нашу екипу *Српског кола* на традиционалну *Пасуљијаду*, која се одржава у августу.

ВЕСНА ВУКОВИЋ

РЕЗУЛТАТИ

ОБАРАЊЕ РУКЕ:
1.Трмошљанин Илија
2. Шкулетић Војислав
3. Мијатовић Драган

СКОК У ДАЉ ИЗ МЈЕСТА:
1. Бундало Александар
2. Вујаклија Борислав
3. Милаковић Ратко

НАДВЛАЧЕЊЕ КОНОПА
1. *Џими Комерц*
2. *Колубара*
3. *Николини другари*

ТРЧАЊЕ ПО БРВНУ:
1. Јован Трбић
2. Јован Лисица
3. Љубомир Икић

ТРЧАЊЕ У ЏАКУ - ДЈЕЦА
1.Милованчевић Ненад
2. Коштић Лука
3. Крстовић Милан

КАМЕНА С РАМЕНА:
1.Марковић Милан
2. Шкондра Свето
3. Стојисављевић Борислав

ТРЧАЊЕ У ЏАКУ:
1.Лисица Јован
2. Трпић Јован
3. Вукајлија Борислав

КЛИЧАК:
1. Станић Саша
2.Почуча Драго
3.Мијатовић Драгош

КУКА:
1.Станић Саша
2.Видак Милан
3.Мијатовић Драгош

У СТАРОЈ ПАЗОВИ ОДИГРАН ПРИЈАТЕЉСКИ МЕЧ У МАЛОМ ФУДБАЛУ ИЗМЕЂУ СВЕШТЕНИКА ЕПАРХИЈЕ СРЕМСКЕ И РУКОВОДСТВА ОПШТИНЕ

Дружење и „заједничарање”

Овако је овај сусрет назвао владика сремски Василије, и сам присутан на овом мечу, истичући да је одушевљен Спортским центром Фудбалског савеза Србије у Старој Пазови, гдје је одиграна ова утакмица, али и љубазношћу домаћина, предвођених предсједником општине Стара Пазова Ђорђем Радиновићем.

Мада је резултат у овим сусретима у другом плану, и он је био мирољубив – 6:6. Након утакмице, домаћини су угостили представнике Епархије сремске, а нови сусрет заказан је за три мјесеца у вјероватно проширеном саставу, са екипама са Косова и Метохије, отприје је за *Српско коло* први човјек старопазовачке општине.

ИГРА ЈЕ ВИТЕШТВО

Пријатан јунски дан, у прелијепом центру српске куће фудбала, измамио је фудбалере Епархије сремске и Општине Стара Пазова да одмјере снаге у најпопуларнијој спортској игри на свијету.

На први поглед, необично је било видјети свештенике како се из своје одоре пресвлаче у жуто-црне дресове, на којима пише Епархија сремска.

ЕКИПА ЕПАРХИЈЕ ОСВАЈАЛА ТУРНИРЕ

Вјероватно само за оне који нису шире упознати са њиховим активностима.

Како нам сам владика Василије рече, ови момци већ годинама учествују на турнирима у малом фудбалу, од Старе Пазове, Руме, али и Крагујевца, Славоније, и увијек су се са њих враћали са добрим резултатима.

Наравно да ништа од тога не би било да немају подршку владике Василија, а и он сам, за наш лист открива, да је љубитељ ове игре, а и то да се у својој младости и сам бавио фудбалом. Посебно у војсци, у Мостару, гдје су му, како нам је рекао, библиотека и фудбалско игралиште много помогли да што прије прође војни рок, а испричао нам је како су се његови свештеници обрели на зеленом правоугаонику.

– Ова дјеца, моји свештеници, воле да се друже. Ми, свештеници, нисмо само нека духовна бића, мада су нам комунисти послије рата, након што су нам све узели, често говорили да смо ми „нека” духовна бића додавајући: „(...) и ви ватајте духа по небесима.” Они су у међувремену зграбили све доље. Данас је друго вријеме и ми враћамо то помало, али и враћамо дух „заједничарења”. Па и кроз фудбал ојачавамо једну врсту дружења, с друге стране и витештва. Свети апостол Павле каже да сви ми стајемо на једну црту, и сви трчимо своју трку, и сви имамо у глави „да ћу ја први стићи”, али ће то учинити само најспособнији – прича нам владика, које је своје мјесто, уз Милу Јокића, архијерејског намјесника старопазовачког и Слободана Радојчића, архијерејског намјесника земунског, заузео на „тренерској клупи гостујуће екипе”.

Видно расположени у утакмицу су ушли и „општинари” Старе Пазове. Предводио их је предсједник Ђорђе Радиновић. Ређали су се шансе и голови, на једној и на другој страни, а на крају је резултат остао изједначен.

» УСПЈЕШНА САРАДЊА: Ђорђе Радиновић и Владика Василије

ИГРАЊЕ НА ПЕТОПАРЦУ ПОСТАЋЕ ТРАДИЦИЈА

Непосредно по завршетку утакмице, дружење, или како владика Василије каже „заједничарење”, настављено је уз заједничку вечеру. Још једно пријатно изненађење доживјели смо тамо. Глас протођакона Слободана Вујасиновића, кога смо имали прилике до сада слушати само на литургијама, био је мелем за уши свим присутним. Још један прилог тврдњи владике – да његови свештеници нису само духовни људи, како би неки жељели да их представљају.

– Ово је заиста било дивно и неће се завршити само на овом сусрету. Договорили смо да то постане традиционално, да се срећемо свака три мјесеца и да укључимо и друге општине, посебно са Косова, као што су Звечан, Лепосавић, као и све оне које имају добру сарадњу са Старом Пазовом. Надам се да ће ово прерасти у традицију и радујем се да СПЦ и Епархија сремска учествују у овоме, јер то представља популаризацију спорта, а сви заједно знамо колики је утицај свештеника на наш народ – рекао је за *Српско коло* Ђорђе Радиновић, предсједник општине Стара Пазова, кога смо често имали прилике гледати и у дресу ветерана *Црвене звезде*.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

РАДИНОВИЋ: УЛАЖЕМО У НАШУ ДЈЕЦУ

Предсједник општине Стара Пазова Ђорђе Радиновић изузетно је поносан на све спортске активности на подручју његове општине. Ипак је желио неке посебно да издвоји.

– Ми, као општина, водимо рачуна о спорту, поготово о школском спорту, што је раније било запостављено. Најбољи доказ томе је да су наше дјевојке из гимназије прваци свијета у одбојци. Наиме, оне су прије три недјеље освојиле Свјетско првенство у Брну. Одбојка није баш спорт који можда највише протежирамо, али и постижемо најбоље резултате. Знамо да су дјевојке ОК *Јединство* биле и побједнице Купа Србије и играле финале за првака државе, али све почиње од школског спорта. Сигуран сам да то што свака основна школа у нашој општини има спортску дворану, умногоме доприноси томе и ми ћемо наставити да ојачавамо ту базу, јер смо свјесни свих опасности које доноси садашње вријеме – рекао нам је Ђорђе Радиновић, додајући да и остали спортски колективи на територији Старе Пазове имају пуну подршку општинског руководства.

ОБИЧАЈИ КОЈИ СЕ ПРЕНОСЕ НА НОВЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Косидба на Станића Брду

Грмечлије су се вјековима послије завршетка шумских радова скупљали у косачке мобе, како би што прије, брже покосили ливаде на падинама Грмеча. Врло често на ливадама могло видјети од двадесет до тридесет косача.

Поштујући традицију, група људи, ентузијаста, љубитеља природе, а на првом мјесту срцем везани за свој завичај, започела је прије пар година организовање *Грмечке косидбе* на Станића Брду. Сама организација ове косидбе није као организација косидби на другим мјестима које су такмичарског карактера.

СЛОЖНА ПОРОДИЦА

Према ријечима прошлогодишњег најбољег косца Миле Црномарковића из сусједног села Дабра, овогодишњу као и претходне косидбе организује више села: Јелашиновци, Дабар, Кљевци, Умци, Будимлић Јапра итд., као и све породице из тих села. Сви се добро познају и функционише као једна велика сложна породица, што има посебну вриједност у данашње вријеме.

Овогодишњи најбољи косац био је Драгиша Ступар из села Умаци (општина Сански Мост). Према његовим ријечима, ова косидба је склоп традиције, културе и обичаја грмечког и подгрмечког краја.

– Ми смо се овдје састали како би сачували од заборава нашу традицију, културу, показали нашим младим како је то некада било, како се косило, шта су косци имали од одјеће и опреме у стара времена, како су вриједне домаћице носиле и постављале ручак на њиви те које су се све врсте јела правиле за те прилике – рекао је Ступар.

Да косе нису биле само за мушкарце, показала нам је Милка Ћосић из Кљеваца, која је и сама узела косу у руке. Милка као врсна домаћица испричала нам је о храни која се припремала за косце. Према њеним ријечима, косачки ручак био је незамислив без цицваре, киселог млијека, пите која се носила у повразачама, као и других домаћих јела.

ДЈЕД И УНУК

Из Минхена сваке године дође и Милан Пртија поријеклом из села Кљевци. Он истиче како се труди да што више доводи своју дјецу у завичај јер Минхен се не може поредити са природним љепотама његовог завичаја.

Преко Грмеча из Босанског Петровца на косидбу је дошао Срето Кецман из села Смољане у пратњи свог унука Ранка.

– Посебна ми је част и задовољство да водим свога унука са собом и да преносим своје знање и вјештину кошења на њега, како би ме имао ко наслиједити – говори Срето, који је учествовао на многим косидбама и освајао многобројне награде. Из села Бенаковац (општина Босанска Крупа) дошао је Данијел Ивић са својом родбином и пријатељима.

Према његовим ријечима, нема разлике између подгрмечких села, без обзира о којој се општини ради.

– Грмеч је један и он нас спаја у једну цјелину – каже Ивић.

Маринко Плавшић из Шипова, један од врсних косача, истакао је како је већ трећу годину заредом на Грмечу са својим пријатељима и да ће се увијек радо одазвати на оваква дружења.

Јовица Стиковац са сином Луком из Будимлић Јапре презадовољан дружењем рекао је да ће и сљедеће године учествовати у њеној организацији.

Домаћин овогодишње *Грмечке косидбе* Никола Срдић са задовољством је констатовао да је презадовољан што се традиција и култура преноси са кољена на кољено и чува од заборава, без обзира што ће покошена трава остати на њиви јер на Станића Брду не само да нема стоке као некада, већ нема ни кућа ни становника.

– Сам боравак у природи за све нас пуно значи, поготово за оне који живе брзи темпо живота, овдје се пуне батерије за нове радне побједе. Захваљујем се свима који су на било који начин подржали овај вид чувања наше традиције, обичаја и културе – поручио је Срдић.

ДРАГАН СРДИЋ

				МИТРОПОЛИТ ДАБРО-БОСАНСКИ И ЗАХУМСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ, СВЕТАЦ (СА СЛИКЕ)		РАНИЈА АМЕРИЧКА ГЛУМИЦА, БАРБАРА	ИНСТРУ-МЕНТАЛНО (МУЗИЧКА СКР.)	КРВНИЦИ, ЗЛОТВОРИ (НАР.)
				ОШТАР ГЛАС ЗМИЈЕ				
				ВУЛКАН НА СИЦИЛИЈИ				
				ВРСТА ПРОВЈЕРЕ ЗНАЊА				
				СТАРИ СЛОВЕНИ				
АУТОР: КЛИМЕНТ	МАЊА КРИВИНА, ЗАВОЈ ПУТА	МЈЕСТО РОЂЕЊА (КОД НИКШИЋА)	ДЈЕЛАТ-НОСТИ, ПОСЛОВИ	РАДИО-ВЕЗА / ПОЈАС КИМОНА			ЛОВАЦ У ШАХУ / ОНДА	
ИСПУНИТИ ГРОЗОМ, ПРЕСТРА-ШИТИ								
ВРСТА КВАЛИ-ТЕТНЕ КАФЕ								ОРГАН ЧУЛА ВИДА
ФРАН-ЦУСКИ РЕЖИСЕР, РОЖЕ						УЗ, ПРИ / ГЛУМИЦА АЛБА		
"ИНТЕРНА-ЦИОНАЛНА ХУМАНИТ. ОРГАНИЗ."				ДИМЊАК / НАСРТИ, НАПАДИ				
МАНА-СТИР У ЕПАРХИЈИ ЖИЧКОЈ							ОБИМ / РЕЖИСЕР КУСТУ-РИЦА	
ОБАВИТИ СЕ ОКО НЕЧЕГА								КОЊИ У НАРОДНИМ ПЈЕСМАМА, АТОВИ
ПОКАЗНА ЗАМЈЕ-НИЦА, ОВО			АЋИМОВА ИМЕЊА-КИЊА / КЛАСА					
ПРВО СЛОВО		КЛИНИЧКИ ЦЕНТАР / ПЕТИ ВОКАЛ			ВЕЛИКИ ВОДЕНИ СИСАР / НЕПЕР			
ВЈЕШТИ КУВАРИ								

РЈЕШЕЊЕ: сик, Етна, тест, Анти, РВ, Л, згрозити, арабика, Вадим, до, ИХО, оџак, Јовање, О, увити се, то, Аћима, а, КЦ, кит, кулинари.

СРБИ МУХАМЕДАНСКЕ ВЈЕРЕ

Мухамед Мехмедбашић, пророк слободе и уједињења

Вјерујем у *слободу* и *уједињење*, а Мухамед је њихов пророк! Сви поштоваоци Младе Босне и *видовданских хероја* исповједиће вам ову истину. И ту нема ничег спорног. Мухамед је живио, свједочио и страдао за овај двогуби идеал.

У Стоцу, срцу Херцеговине, уз жубор зелене Брегаве, 21. јула ове године промовисана је књига *Мехмедбашићи из Стоца*, аутора Мевлиде Сердаревић. Књига се бави родословом столачких Мехмедбашића, њиховим родбинским огранцима, знаменитим људима и породичним задужбинама. А било их је учених, благодарних и родољубивих.

Један од најпознатијих изданака овог херцеговачког муслиманског калема био је српски револуционар и члан Младе Босне Мухамед Мехмедбашић.

» Мухамед Мехмедбашић у солунском затвору 1917. године

ВЕЗЕ СА МУСТАФОМ ГОЛУБИЋЕМ

Мухамед је рођен у Стоцу 1886. године од оца Мехмеда и мајке Нуре, а пошто се његова породица пред аустоугарском окупацијом склонила из Сарајева у родну Херцеговину. Занимљиво је и да је другог истакнутог Србина муслимана, Мустафу Голубића родила мајка Нура у истом Стоцу.

Повратак у Столац за Мехмедбашиће је био начин да са себе скрену гњев германских окупатора, а који су уласком у Сарајево, у августу 1878. године објесили Ибрахима Мехмедбашића, Мухамедовог дједа, ватреног противника „западне окупације". Мухамедов пут отпора био је предодређен.

Као млад постаје одани заговорник идеје ослобођења и уједињења Срба трију вјера. Мустафа Голубић, земљак и саборац, убрзаће његову обуку и припреме за атентат на Оскара Поћорека, окупационог управника Босне и Херцеговине.

Најава престолонасљедникове посјете Сарајаву на Видовдан промијенила је њихове планове. А сарајевски Видовдан 1914. године већ је освијетљен из разних углова и много тога је о њему познато. Мухамед је успио да избјегне из Сарајева и преко Херцеговине прелази у Црну Гору, касније у Србију.

У чину потпоручника Српске војске прелази Албанију, стиже на Солунски фронт. На *Солунском процесу* бива осуђен на 15 година затвора због наводне завјере против краља Александра Карађорђевића. Након двије године робије краљ га је лично помиловао и поклонио му лијепу кућу на Илиџи. Проглашењем усташке Хрватске 1941. године Мухамед Мехмедбашић је ухапшен као истакнути српски родољуб. Послије страшног мучеништва упокојио се у мају 1943. године у Сарајеву.

ДЈЕЦИ ДАО СРПСКА ИМЕНА

Иако је желио да буде сахрањен у Видовданској капели са Гаврилом и осталим младобосанцима, Српска православна црква то није могла благословити због Мухамедовог исламског исповиједања.

Сахрањен је у муслиманском гробљу Бутмир, најближем Видовданској капели, а своје српско опредјељење посвједочио је и одабиром имена за своју дјецу: Зоран, Нада, Владимир и Велимир.

Данас у Стоцу и Херцеговини не постоји ништа што подсјећа на овог родољуба и мученика за вијенац *слободе* и *уједињења*. Од задњег рата Срба у Стоцу више нема, а Мухамед и Мустафа поново су кренули с њима.

Но, остао је завјет који живи – Вјерујем у *слободу* и *уједињење*, а Мухамед је њихов пророк!

ГОРАН ЛУЧИЋ

ГДЈЕ ГОД ДА СУ ЛУЖАНЧАНИ – ЛУЖАНИ СУ ИМ У СРЦУ

Мало село смјештено између четири водотока Сане, Кијевске реке, Дрозгаче и Рупњака дочекало је и ове године, друге суботе у јулу, своје госте. Лужанчани расељени на све стране, са својом дјецом, па и унучадима, дошли су на Петровданско саборовање, које се, по дванаести пут организовало у овом санском сеоцету. Дошли су да оживе сјећања, да посјете гробове својих предака и да, још једном, осјете земљу на којој су се родили и на којој су провели своје дјетињство и младост.

КОБНИ 10. ОКТОБАР 1995.

На десној обали ријеке Сане, на путу Сански Мост–Кључ, село Лужани настањивало је 1991. године педесетак српских породица, које су бројале преко 174 становника. У другој половини деведесетих година прошлог вијека село је остало без српског живља. У мислима свих Лужанчана заувијек ће остати забиљежен 10. октобар 1995. године кад су морали напустити своје село и кренути у непознато. Неколико година село је било готово пусто, а настањивали су га само Хрвати који су ту живјели и прије рата. Први, и до данас једини, Срби повратници у село су дошли 1999. године. Вратиле су се тада три породице са осам чланова, а данас их у селу живи само четворо. Поред њих, у селу сада живи десетак припадника хрватског и осам чланова муслиманског народа.

Домаћини и овом Сабору били су Милена и Раде Кондић, који су се вратили на своју очевину и баве се баштованством, држањем пластеника, и пчеларством. Личним примјером показују да је повратак у село и живот од свог рада могућ. Један од иницијатора Саборовања и главни овогодишњи организатор је Дујо Миланко, рођен у Лужанима, а његове четири генерације предака живјеле су у овом селу. Потрудили су се домаћини да госте приме у што љепшој и бољој атмосфери. Зато су неколико дана раније организовали чишћење гробља, крчење путева, припрему шатре. Није изостао ни свечани ручак. Благословио га је некадашњни парох томинске цркве, свештеник Илија Проле и садашњи, Невен Маринковић. Прије ручка свештеници су, заједно са Лужанчанима, посјетили сеоско гробље, освјештали гробове и одржали помен покојницима.

Дошли су Лужанчани да се друже са родбином, пријатељима и бившим комшијама, да се сретну са „генерацијом" из дјетињства. Посебно емотивно су окупљање доживјели они који су по први пут на саборовању. И ове године, поред Лужанчана, саборовању су присуствовали бројни гости из Приједора, Санског Моста и околних села. Опет је Лужанима шетало преко 180 душа, као што је то било прије октобра 1995. године и прогона

српског живља. Дошли су из Њемачке, Словеније, Србије, Републике Српске...

МОНОГРАФИЈА У ПОМЕН ПРЕЦИМА И КАО ЗАЛОГ ПОТОМЦИМА

Ово је једно од ријетких села које има своју монографију. Књига исписана на 520 страна садржи историјске податке о настанку села, његовом развоју, географски и етнолошки приказ села, биографски дио у коме су подаци за све његове житеље уназад 200 година и поријекло сваке од лужанских породица са родословом. Монографију је, уз помоћ својих Лужанчана, приредила Душанка Марковић (рођ. Миланко), рођена у овом селу. Књигу је насловила *Лужани код Санског Моста – прецима и потомцима* и, како сама каже, књига треба да буде почаст прецима, а поука и путоказ потомцима.

И ово окупљање у родном али опустјелом селу изазвало је бројна опречна осјећања. Туга, радост, жал, понос, срећа... Све се измијешало. Туга због сјећања на прошло вријеме и изглед села, на некадашње житеље којих више нема, радост што су срели неког комшију кога нису видјели деценијама, што су препознали неко дрво или камен из дјетињства, што су заиграли коло уз Бобанову хармонику у свом селу, жал за временом које се неће вратити, понос што потиче баш из ових „лугова" и среће због новог сјећања. На многим лицима сузе и осмијех били су истовремено.

ДЕЈАН РУНИЋ

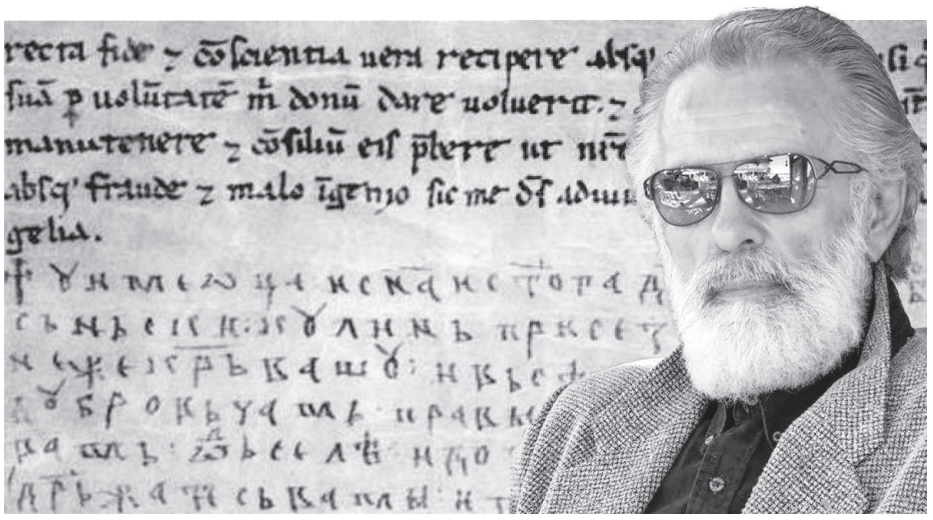

ПРОФ. ДР ЗДРАВКО МАЛБАША ОТКРИВА САДРЖАЈ НАЈРЈЕЂЕ СРПСКЕ КЊИГЕ

ЗАВРШЕН РУКОПИС ЗА ПРВИ СРПСКИ *CODEX-DIPLOMATICUS*

Из пера књижевника и историчара проф. др Здравка Малбаше, након дужих истраживања, завршен је рукопис за двотомну књигу под овим насловом. Први српски дипломатар или *Codex-Diplomaticus*, објављен је 1840. године у Београду у свега шездесетак примјерака под насловом *Срӣски сӣоменици*, тако да је већ након годину дана постао најређа српска књига. Данас је познат само један комплетан примјерак и у власништву је проф. Малбаше.

ЗАШТО СЕ АУТОР ПОТПИСАО ЛАЖНИМ ИМЕНОМ?

Објављен је под лажним именом свештеника Павла Каранотвртковића, а прави аутор и приређивач те књиге је дубровачки прота Ђорђе Николајевић, родом из села Јазка у Фрушкој гори чије име није могло да се стави на наслов те књиге јер је он тај који је успио тајно да препише оригинале повеља српских и босанских краљева, царева, банова и војвода и да те преписе (174) тајно пошаље у Београд од којих је и сачињен овај први српски дипломатар *Срӣски сӣоменици*. Први том треба да буде фототипско издање ове највриједније и најстарије српске књиге штампане на тлу Србије. Други том чини критичка студија проф. Малбаше и анализа садржаја и судбине те вриједне грађе, с посебним освртом на историју најстаријег дипломатског акта код свих јужнословенских држава и народа, повеље босанског бана Кулина из 1189. године.

КАКВА ЈЕ УЛОГА ИЛИЈЕ ГАРАШАНИНА?

У задњим годинама владавине Наполеонових власти у Дубровнику и Далмацији, 1812. године откривена је у *Дубровачком архиву* оригинална грађа српских и босанских владара и откривена је намјера да се та највриједнија грађа тајно однесе из Архива. Како су своју доминацију у тим крајевима успоставили Абзбурговци и Аустрија, већ 1815. године канцелар Метерних у журби оснива *Тајни дворски* или *Кућни архив* у Бечу, и одлучује да се сви ти оригинали по сваку цијену отуђе и однесу из Дубровника за Беч. Како би се то спријечило у исто вријеме у Београду се формира српски лоби на челу са Илијом Гарашанином, Јевремом Обреновићем, руским конзулом у Дубровнику Јеремијом Гагићем, конзулом Вашченком, књазом Милошем, митрополитом и другима.

ПОДМЕТНУЛИ ПОЖАР ДА БИ ДОШЛИ ДО ДОКУМЕНАТА

Руски цар инсталира Гагића као конзула за Црну Гору, али са сједиштем у Дубровнику од 1815. године. Пошло им је за руком да у *Дубровачки архив* убаце као архивара, пропалог морепловца Луку Ћурлицу, а касније и преписивача тих докумената проту Ђорђа Николајевића. Како 1818. године не би та вриједна грађа отишла за Беч у *Архиву* се изазива пожар 5. маја 1817. године, настаје метеж и расуло и општи грабеж и отуђење вриједних докумената.

Нешто је 1818. пребачено за Беч. Ђорђе Николајевић у *Архиву* 1832. године, под стражом преписује оригинале како би били послати у Беч, а преписи на латиници да остају као траг постојања. Тим тајним преписивањем успио је у строгој конспирацији да пошаље 174 преписа, најприје до Трста и у руке Димитрија Фрушића трговца, код којег се и примао велики новац који је слао руски цар за те украдене оригинале који је припадао конзулу и архивару.

СВЕШТЕНИК ПАВЛЕ У СВИМ КОМБИНАЦИЈАМА

Фрушић 1833. шаље тајно преписе и пакет са украдених оригинала у Београд по попу Павлу Каранотвртковићу, који све предаје Јеврему Обреновићу, који наређује штампања тих докумената. Још у Трсту поп Павле долази до 10 оригинала, онако насумице од којих у Београду 5 задржава за себе а међу њима највриједнији оригинал *Повеље бана Кулина* из 1189. године.

Тај документ је намјеравао да прода како би скупио новац за подизање буне у Подрињу 1834, која је подигнута и одмах угушена. *Повеља* остаје од 1834. до 1839. сакривена у Детлеку код попа Теше, а штампање донесених преписа се отеже јер их почиње немилице крчмити, присвајати и продавати Димитрије Тирол. Николајевић поново 1835. комплетира све новим преписима и све поново тајно стиже у Београд. Јеврем Обреновић, како би се дочепао *Кулинове ӣовеље*, прави договор са попом Павлом, који му предаде оригинал 1839. године, а заузврат му би дозвољено да се удаљи Тирол на две године у Одесу, да хонорар од књиге припадне попу Павлу, да се његово име појави као име аутора на књизи *Срӣски сӣоменици* и да у књигу убаци *Додаӣак* у којем је историја страдања његових Крајишника Босни.

СЕДАМ ГОДИНА ПОЛЕМИКЕ

Књига се појављује 1840. и поводом лажног ауторства почиње најдужа полемика код Срба која траје од 1837. до 1844. године. Јеврем Обреновић шаље *Кулинову ӣовељу* са још неким оригиналима по Тиролу у Одесу, предаје у руке нашег чувеног Личанина Димитрија Књажевића Максимовића, а овај то шаље 1840. руском цару у Руску академију наука у којој се тај вриједни документ налази и дан-данас. Ово је први пут да је речена права истина о судбини *Кулинове ӣовеље*.

Овај рукопис проф. Малбаше обилује многобројним и невјероватним заплетима, кривотворењима, присвајањима средњовјековних докумената невјероватним догађајима у вријеме те маратонске полемике, тако да се може читати као крими роман. Важан је напор проф. Малбаше у новом и другачијем датирању тих српских и босанских докумената. То је нова и другачија истина о судбини те грађе. Нажалост, проф. Малбаша не може даље сам да штампа овај значајан пројекат од општег значаја за српску историју, писмо, језик и цјелокупно насљеђе српског и босанског бића. Из тог разлога је принуђен тражити и најмање донације како би ова нова историја била штампана и како бисмо добили напокон први Српски *Codex-Diplomaticus*.

Све евентуалне донације уплатити на PayPal девизни налог:
malbasazdravko@gmail.com

УПОЗНАЈТЕ ЖЕНУ КОЈА ЈЕ ВИШЕСТРУКИ ПОБЈЕДИК У КОСИДБАМА

Цвијета Кнежевић: Жеља ми је да организујем косидбу у родном селу

Цвијета Кнежевић, једна од ријетких жена које имају за хоби косидбу, рођена је у селу Гелићи, код Котор Вароши у Републици Српској, а од 1980. године живи у Бачком Добром Пољу, селу у самом срцу Бачке.

Косидбу је, каже, завољела још од малих ногу гледајући дједа и оца како косе у родном крају, а данас се такмичи широм Србије и региона у овом старом српском „спорту".

– Мој отац Раде и мајка Јела Гелић имају нас четири кћерке. Ја сам трећа по реду. Мене су увијек више привлачили такозвани мушки послови у односу на женске, ваљда због тога што је мој отац шта год да је радио увијек и мене водио са собом, тако да сам ја од дјетињства у пољу. Отац је желио сина, а пошто га није добио, и сестре и ја смо научиле да косимо са 13 година – прича кроз смијех Цвијета док екипи *Срӣскоӣ кола* показује фотографије са такмичења у косидби, а има их много.

– Играла сам и фудбал за женски ФК *Војводина* и *Индекс* из Новог Сада. Први такмичарски откос направила сам на косидби у Буковцу. Имам освојена два прва мјеста из Смедерева 2016. и 2017. године, а друго и треће мјесто са међународног такмичења у Словенији. Прошле године у Републици Српској у Смољанима (Босански Петровац) освојила сам прво мјесто, на Маглићу 2015. и 2016. такође прво мјесто – поносно истиче Цвијета која је у овом хобију отишла и корак даље па је данас предсједник удружења *Војвођанска косидба* и организатор косидбе у Бачком Добром Пољу.

Цвијета је и породично успјешна и остварена супруга и мајка.

– Живим са супругом Жељком у срећном браку већ двадесет година. Имам сина Милана и кћерку Милану. Они су ми највећа подршка и мотивација у свему што радим – наглашава наша саговорница Цвијета, која је данас запослена у фирми *Carnex* у Врбасу, а како нам је испричала, у животу је радила често тешке послове да би својој дјеци омогућила пристојан живот .

– Живот нас научи свему. У мојој породици само ја сам запослена, а уз то отплаћујемо стамбени кредит – отворила је душу храбра Цвијета али се сјај у њеним очима појавио поново када смо је питали за родни крај.

Јуче сам стигла из родног села Гелићи. То је село у планини кроз које протиче прелијепа ријека Врбања. Школа нам је била далеко, то је мене и моју породицу и одвело у Бачко Добро Поље. Радо одлазим тамо, а имам жељу да организујем једну косидбу у мом селу, а вољела бих и да подстакнем сарадњу Котор Вароши и Врбаса као општина – завршава овај разговор Цвијета са позивом свим људима добре воље који могу финансијски да јој пруже подршку да би одлазила на косидбе ван Србије, попут Словеније и Републике Српске, а број телефона на који се Цвијети могу јавити потенцијални донатори је 064/504-7925.

ВЕСНА ВУКОВИЋ

ПАРАСТОС ЗА ЖРТВЕ УСТАШКОГ ТЕРОРА У САДИЛОВЦУ НА КОРДУНУ

У Садиловцу у општини Раковица, на Кордуну, 28. августа 2018. године одржан је парастос у Цркви Рођења пресвете Богородице, за 463 жртве усташког терора. Међу жртвама је било 149 дјеце, млађе од 13 година. Парастос су одржали пароси Никола Малобабић и Горан Славнић. Комеморацији су присуствовали Мирко Мартиновић замјеник жупана Карловачке жупаније, Дејан Михајловић, начелник општине Крњак, Милан Врга, начелник општине Вргинмост и Никола Трбојевић, предсједник Удружења антифашиста општине Војнић, а организатор скупа био је Драган Гвозденовић.

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ

СРПСКО КОЛО

Уколико желите редовно да добијате свој примјерак „Српског кола" на кућну адресу довољно је да позовете број дописништва у Новом Саду **021/66 13 600**
Радно вријеме: понедјељак, сриједа и петак од 9 до 16, уторак и четвртак од 12 до 19 часова.

У СРБУ ОДРЖАН 10. ЈУБИЛАРНИ *ЛИЧКИ ВИШЕБОЈ*

Екипни побједник *Грачац*, Данијел Поповић и ове године најуспјешнији појединац

Пред више стотина гледалаца, у конкуренцији девет екипа, *Грачац* је успио да поврати титулу од *Добросела*. Ово село надомак Доњег Лапца, иако је своје највеће супарнике за прво мјесто добило у најинтересантнијој дисциплини, повлачењу конопца, није сакупило довољно поена да одбрани прошлогодишњу титулу. Треће мјесто освојила је екипа *Небљуса*, а занимљиво је да су за њу све поене освајала само тројица такмичара. Један од њих је и Данијел Поповић, побједник три дисциплине, коме је организатор ове године, поред још неколико појединаца и организација, додијелио и посебно признање за учешће и промоцију ове манифестације. На *Вишебоју* је учествовало више од стотину такмичара, а посебну драж дала су му дјеца у дисциплини трчање у врећама и двије женске екипе у надвлачењу конопца.

Десето јубиларно надметање, у десет старих, народних, спортских дисциплина, подно споменика Дану устанка у Србу, и ове године окупило је велики број такмичара и гледалаца. Ова спортска манифестација једина је оваквог типа која се одржала на овим просторима, а са правом се може рећи да, и поред многих проблема са којима се сусрећу и организатори и такмичари, она наставља сјајну традицију некадашњих *ОКА* одржаваних у Дивоселу од 1956. године, до ратних догађања 1991. године.

НЕМА РАЈА...

Овогодишњи вишебој отворила је Рајка Рађеновић, замјеница начелнице општине Грачац, а почео је дефилеом учесника, када су једна за другом, на спортско борилиште почеле да излазе екипе: *Добросело, Срб, Ћиро – Личка калдрма, Книн, Тесла* – Београд, *Небљуси, Кореница, Врховине* и *Грачац*. По завршетку постројавања, уз велико одобравање и аплауз присутних, сви такмичари су отпјевали пјесму *Нема раја без родноја краја*, коју је прихватила и многобројна публика смјештена уз саме ивице борилишта.

Први су и ове године снаге одмјерили малишани у трчању у врећама. Они су својом борбом, пожртвованошћу и жељом за побједом, на најљепши могући начин то и оправдали. Дали су све од себе да стигну до циља, мада, нажалост, некима то и није успјело. Важно је напоменути да је то била дисциплина са највише учесника. Иако се није бодовало за укупан пласман, најбољи међу њима Дамир Ћопић, Милош Бурсаћ и Милан Родић награђени су медаљама.

Истом дисциплином, али старијих учесника почело је ово јубиларно такмичење. Због малог простора, трчало се у више група, а у финалној трци центиметри су одлучивали о расподјели медаља.

НЕИЗВЈЕСНО ДО ПОСЉЕДЊЕ ДИСЦИПЛИНЕ

Свака дисциплина имала је своју драж, мада се за неке већ унапријед знао побједник. То се, прије свега, односи на оне у којима је учествовао Данијел Поповић. Са лакоћом је прескакао летвицу у скоку у вис, заустављајући се на 1,50 метара, мада је реално могао и више. И у друге двије дисциплине био је ненадмашан, посебно у скоку у даљ, док му је конкуренција у бацању камена била много већа. Уз Данијела, овдје треба истаћи и Милана Лабуса и Душка Јазића, чије вријеме у скакачким дисциплинама тек долази. У бацању камена с рамена учествовао је и најстарији такмичар на *Вишебоју* Илија Бурсаћ (76).

Уз већ традиционално пењање уз 12 метара високу стожину, одважност су показали и момци у трци на брвну. Пршут је и ове године освојио Прица Никола, док је гледаоцима заустављао дах млади Вук Родић, вјешто се пењући уз стожину.

Било је ту и огребаних руку, ногу и још неких повреда, али нико од такмичара се није пожалио на њих. Једнако тако нико се није пожалио ни на падове изазване трчањем на брвну. Титулу је понио млади Алекса Кесић, прешавши брвно за само коју десетину секунде брже од Николе Драгичевића.

У повлачењу кличка можда је била и најнеизвјеснија борба. Полуфинале између Горана Ајдуковића и вишеструког првака Србије у кик боксу Душка Басрака трајало је „љетни дан до подне“. Ни судије ни њихови помоћници, нису могли да одреде на коју ће страну кличак. Углавном је остајао на средини... Побиједио је на крају Басрак, али тек тада долази изненађење. Уморан од претходне борбе није могао ништа против изузетно снажног Илије Вукше, који га је с лакоћом „пребацио преко себе“.

Највише негодовања такмичари су имали на дисциплину повлачења куке, јер су организатори извршили модификацију и умјесто класичног повлачења, такмичило се на други начин. Организатор је одлучио да се на сљедећем *Вишебоју* врати класичном стилу повлачења куке.

У обарању руке Милан Кантар је лакше него што се очекивало освојио прво мјесто. Мада је имао достојне ривале, његова побједа ни једног тренутка није долазила у питање.

Да се историја понавља, имали смо прилике видјети у надвлачењу конопца. За разлику од прошле године, у директном сусрету *Добросело* је добило *Грачац*, али због ранијих резултата *Грачац* је освојио прво мјесто, уз бурно одушевљење њихових навијача.

На крају треба истаћи и трећепласирану екипу *Небљуса*, која је само захваљујући тројици изузетно јаких момака, стигла на побједничко постоље, а све три првопласиране екипе добиле су и пехаре.

Ни припаднице љепшег пола нису биле запостављене. Организовано је такмичење у надвлачењу конопца између двије женске екипе. Млађе и још нешто млађе... Побједа је ипак припала искуснијим такмичаркама.

У тренуцима када су се многи такмичари пошли окријепити пригодним послужењем припремљеним од стране организатора у девастираном хотелу *Срб*, а многи гледаоци након лијепо проведеног послијеподнева кренули својим путем, нашем репортеру за око запао је један занимљив детаљ. Двије групе дјечака и дјевојчица самоиницијативно су ухватили конопац међусобно одмјеравајући снаге. Сјајна слика и још већа порука. *Вишебој* је у овим дјевојчицама и дјечацима побудио жељу да буду његови активни актери. Са таквом жељом, и широм подршком, традиција спортског народног надметања, која на овим просторима траје вјековима, буди наду да ће *Лички вишебој* још годинама живјети на свом извору.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ОРГАНИЗАТОРИ И СПОНЗОРИ

– Ова манифестација тешко би се могла одржати да није било Комесаријата за избјеглице и миграције Владе Републике Србије, Српског националног вијећа Загреб, Завичајног клуба Срб, Етно крчме *Динара*, ресторана *Велебит*, Зубне ординације *Дубајић*, као и фирмама *Steelsoft, Euroturs* и *Euorocentar* – рекао је, на крају Вишебоја, предсједник Организационог одбора Рајко Кесић, користећи прилику да се захвали и судијском тиму на челу са Дадом Родићем, Миланом Трнинићем, Љубаном Тубићем, Гораном Перишићем и Жељком Бурсаћем, као и водитељки програма Јасминки Миљуш и једном од домаћина и организатора Мирку Рађеновићу.

РЕЗУЛТАТИ

ТРКА У ВРЕЋАМА
1. Милан Лабус, *Грачац*
2. Душко Јазић, *Добросело*
3. Милош Лекић, *Врховине*

ВУЧЕЊЕ КУКЕ
1. Горан Ајдуковић, *Небљуси*
2. Горан Перишић, *Тесла* Београд
3. Драгутин Лекић, *Врховине*

СКОК У ДАЉ ИЗ МЈЕСТА
1. Данијел Поповић, *Небљуси*
2. Давор Пећанац, *Тесла* Београд
3. Јазић Душко, *Добросело*

ПОТЕЗАЊЕ КЛИЧКА
1. Илија Вукша, *Добросело*
2. Душко Басрак, *Грачац*
3. Горан Ајдуковић, *Небљуси*

ТРЧАЊЕ ПО БРВНУ
1. Алекса Кесић, *Тесла Београд*
2.Никола Драгичевић, *Грачац*
3.Горан Лазић, *Добросело*

ОБАРАЊЕ РУКЕ
1. Милан Кантар, *Добросело*
2. Горан Ајдуковић, *Небљуси*
3. Горан Миљуш, *Грачац*

СКОК У ВИС ИЗ МЈЕСТА
1. Данијел Поповић, *Небљуси*
2. Милан Лабус, *Грачац*
3. Душко Јазић, *Добросело*

ПЕЊАЊЕ УЗ СТОЖИНУ
1. Никола Прица, Грачац
2. Вук Родић, *Ћиро – Личка калдрма*
3. Желимир Вуковић, *Кореница*

КАМЕНА С РАМЕНА
1. Данијел Поповић, *Грачац*
2. Давор Пећанац, *Добросело*
3. Милан Ђекић, *Грачац*

НАДВЛАЧЕЊЕ КОНОПА
1. *Добросело*
2. *Грачац*
3. *Врховине*

КОНАЧАН ПЛАСМАН
1. Грачац 980
2. Добросело 900
3. Небљуси 620